

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ – ОГРАНАК САНУ У НИШУ

ИЗЛОЖБА

Аутор: Јован Младеновић, музејски саветник

**НАШИ СТВАРАОЦИ:
ДИГИТАЛНЕ ИЗЛОЖБЕ ОГРАНКА САНУ У НИШУ
ДУШАН З. МИЛАЧИЋ:
РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ**

Представљање пројекта
Наши ствараоци: дигиталне изложбе Огранка САНУ у Нишу
и презентација дигиталне изложбе
Душан З. Милачић: романиста, књижевник, преводилац;
свечано постављање изложбе на веб страницу Огранка САНУ у Нишу

Петак, 31. октобар 2025. године, 12 сати

Огранак САНУ у Нишу, Ниш, Универзитетски трг 2, Мултимедијална сала Универзитета у Нишу, бр. 8

Наши ствараоци: дигиталне изложбе Огранка САНУ у Нишу

**ДУШАН З. МИЛАЧИЋ:
РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ**

Аутор: Јован Младеновић, музејски саветник

Др Душан З. Милачић (1892 -1979), романиста, књижевник, преводилац
Балзаковац I Носилац Легије части (1935)

dr Dušan Z. Milačić, Romaniste, littéraire, traducteur
Balzacologue, I Décoration Légion d' Honneur (1935)

PhD Dušan Z. Milačić, Romanicist, writer, translator
Balzacologists I Decoration Légion d' Honneur (1935)

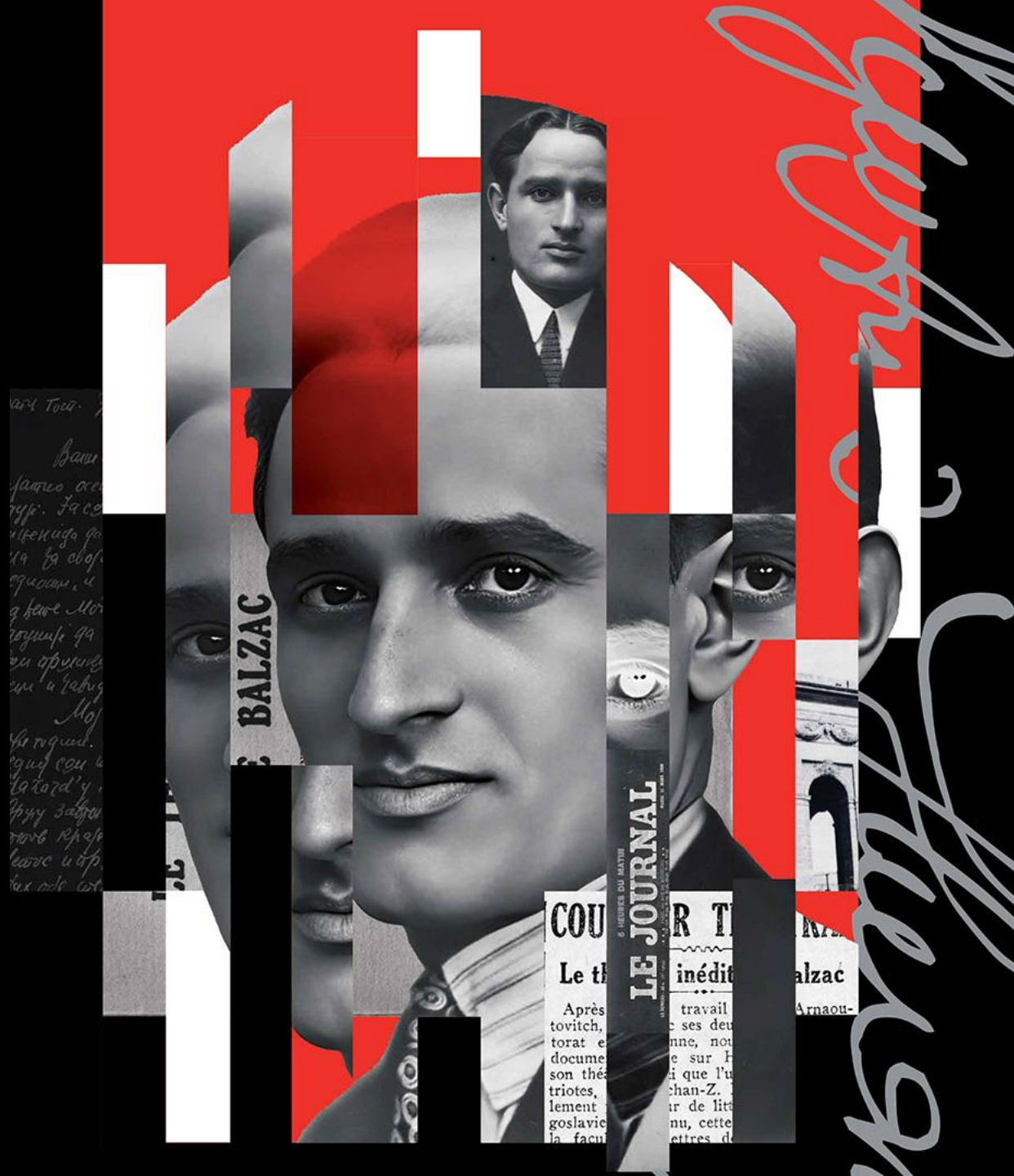
Организација и реализација пројекта
САНУ – Огранак САНУ у Нишу

Аутор изложбе
Јован Младеновић, музејски саветник

Аутор дигитализоване поставке
Иван Мишић, графички дизајнер

Преводиоци
Француски
проф. Валерија Војновић
Енглески
проф . Милица Кесић

Припрема онлајн издања
Миле Ж. Ранђеловић

DOUCHAN Z. MILATCHITCH

DOCTEUR ÈS LETTRES

LE THÉÂTRE
DE
HONORÉ DE BALZAC

D'APRÈS DES DOCUMENTS NOUVEAUX
ET INÉDITS

LIBRAIRIE HACHETTE

79, BOULEVARD S^T GERMAIN, PARIS

1930

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

Dušan Z. Milačić

ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

Јован Младеновић

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ

РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

ПРОКУПЉЕ / НИШ / БЕОГРАД

2021.

Уводна реч

Са увидом у могућности и тешкоће самосталног и саорганиза-торског приређивања уобичајених изложби, Огранак САНУ у Нишу определио се и за увођење форме дигиталних излагања како уметничких тако и научних артефаката, докумената, дела итд. Не одричући се стандардних изложби у реалном простору и времену, са пуном свешћу о предностима и ограничењима и „старе” и „нове” форме, Огранак оставља могућност приређивања обеју варијанти, али и њиховог комбиновања. Предложено је да прва у планираном низу буде изложба Душан З. Милачић: романиста, књижевник, преводилац (аутор: Јован Младеновић, музејски саветник).

Пројекат дигиталне изложбе Огранка САНУ у Нишу о романисти др Душану З. Милачићу заправо је допуњена верзија студијске мултимедијалне изложбе која је најпре изведена 2021. у Народном музеју Топлице у Прокупљу, у организацији Огранка САНУ у Нишу, Народне библиотеке „Раде Драинац” у Прокупљу и Музеја Топлице у Прокупљу, уз финансијску подршку Министарства културе и информисања Републике Србије. Након Прокупља, изложба је 2022. године била постављена и у Сали Универзитетске библиотеке „Никола Тесла” у Нишу, у Галерији Народне библиотеке „Вук Караџић” у Крагујевцу, и у Читаоници Народне библиотеке „Радоје Домановић” у Лесковцу. За изложбу је израђен и исцрпни каталог: Душан З. Милачић: романиста, књижевник, преводилац (аутор изложбе и каталога Јован Младеновић, главни и одговорни уредник Драган Огњановић,

Прокупље: Народна библиотека „Раде Драинац” у Прокупљу, 2021). Тај каталог управо је био дигитализована верзија изложбе (дизајн изложбе и каталога Иван Мишић, припрема и прелом Жељко Цајић), и он је основни извор грађе за ову дигиталну изложбу.

Изложба би требало да представља својеврсну мисију у оквиру културе сећања на знамените и заслужне личности националне културе. Овом приликом, ради се о сећању на романисту, књижевника и преводиоца др Душана З. Милачића, скоро заборављеног, који по свом делу спада у сам врх српске романистике. Неуморно је и посвећено, до краја живота, радио на пољу образовања српскога народа, као управник Народне библиотеке Србије (1944–1960), позоришни посленик, као и на интерактивном прожимању српске и француске књижевности, а, у ширем смислу, двеју култура блиских у прошлости и, надати се, у садашњости. Аутори и организатори сматрају да ће изложба достојно представити вредности и идеје за које се залагао изузетни интелектуалац Душан З. Милачић, али и књижевни круг наших „Паризлија”, који су непосредно после Великог рата донели у отаџбину тековине европске цивилизације у великом националном подухвату модернизације српскога друштва.

Огранак САНУ у Нишу изражава велику захвалност ауторима изложбе и каталога, издавачу, свим сарадницима на пројекту и његовој дигитализацији, и свим саорганизаторима поменутих изложби.

У Нишу,
октобра 2025.

Огранак САНУ у Нишу

Dušan Z. Milačić

ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

ДР ДУШАН З. МИЛАЧИЋ

РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

Dušan Z. Milačić

Душан З. Милачић, портрет оловком, 1920. /кат. бр. 14

РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

Др Душан З. Милачић (Мердаре, 1892 – Београд, 1979) припада знаменитој генерацији српске интелектуалне елите која се формирала у току и после Великог рата школовањем на француским престижним школама и универзитетима. Посвећен француској култури и књижевности у току свог дугог и плодног живота, оставио је неизбрисив траг у националној културној историји. По свом импозантном делу Душан Милачић спада у ред наших најбољих романиста, који је у светској и европској књижевности препознат као један од посвећених балзколога.

Душан З. Милачић рођен је 7. новембра 1892. године у селу Мердаре на старој српско-турској граници у Топличком округу где су се његови родитељи доселили из Црне Горе, након Српско-турских ратова (1889). Вaspитаван у патријархалној породици, одрастао је у духу чојства и јунаштва и националног романтизма. Основну школу завршио је у Косаничкој Рачи, гимназију у Нишу (1906–1914), где је почео да пише и објављује своје прве песме (у *Венцу* и *Зраку*, 1911), а 1913. објавио у сопственом издању збирку песама *Моментни души*. Гимназију је завршио 1914, а после објаве рата Милачић, као и цела генерација нишких матураната (1914) пошла је у рат. Са националним одушевљењем и родољубљем ступио је у славни Скопски – Ђачки батаљон „1300“ каплара. По завршетку ратне обуке распоређен је у 15. пешадијски пук I. позива и учествује у јесен 1915. у тешким и жестоким борбама против бугарске војске у надирању, почевши од Пирота према Нишу. У борби са Бугарима код Црвене Реке, рањен је у ногу и пребачен у Нишку болницу. Уочи бугарског напада и коначног слома Ниша, Милачић одлази прво у Прокупље а потом у Приштину. Из Приштине, рањен и са штакама, пешке прелази Албанију и стиже у Сан Ђовани на албанској обали где се укрцава на брод и одлази у Бизерту на опоравак. Једно време је боравио у Алжиру у Кап Платифу, а затим одлази у Жозије у француским Алпима где као наредник изводи војну обуку мобилисаним српским ђацима (1917). Школовање наставља 1918–1920. на факултету у Екс ан Провансу и Алжиру, на Групи за француски језик и упоредну књижевност јужне Европе. По повратку у земљу 1920. професор је Нишке гимназије и управник Народне библиотеке, драматург и управник Народног позоришта Моравске бановине (1932–1934). На Универзитету у Загребу 1923. одбранио је докторску дисертацију код професора Петра Скока – Ученик Пола Буржеа и почетак реакције против Теновог позитивизма. У периоду од 1924. до 1930. борави у Паризу на даљим студијама и обавља дужност шефа Просветног одељења при Посланству Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. На Сорбони 1930. одбранио је две докторске дисертације оцењене највишом оценом, положио државни докторат и стекао звање доктора књижевности: главна теза – *Le Théâtre de Honoré de Balzac d'après des documents nouveaux et inédits*; допунска теза – *Le Théâtre inédit de Honoré de Balzac. Édition critique d'après les manuscrits de Chantilly*. За дисертације је одликован Златном медаљом Француске академије „Академских палми“ (1930); за допринос француској култури и књижевности и рад на српско-француским културним везама, 1935. добио је највише француско одликовање – Легију части (Legion d'Honneur).

Душан З. Милачић

Посебно поље Милачићевог ангажовања је у позоришној уметности на преводу дела француских аутора, као и на драматургији класика драмске литературе. У Народној позоришту у Београду обавља дужности уметничко-књижевног референта и директора Дrame од 1935. до 1941. када је национално позориште имало изузетно високи уметнички ниво свог репертоара. За време окупације током Другог светског рата, боравио је у породичној кући у селу Беле Воде крај Прокупља, пишући своју најбољу студију *Балзак – живиој и рад*, која је објављена после рата (СКЗ, 1949). У послератном периоду посветио се обнови књижног фонда Народне библиотеке Србије, чији је управник био током 1944–1960, коју је развијао по моделу и устројству француске националне библиотеке.

За живота Душан Милачић био је члан управе Удружења књижевника Србије, члан управе Удружења носилаца Албанске споменице, почасни председник Удружења Југославија–Француска. За монографију *Сјендал* добио је Октобарску награду града Београда (1962) и награду за превод Стендаловог романа *Зависи једној љубави* „Др Милош Н. Ђурић“ (1976). Носилац је Ордена рада, Ордена заслуга за народ и Ордена Св. Саве.

Библиографија др Душана З. Милачића је импозантна: садржи око 500 јединица из области француске књижевности, студије и есеје из белетристичке и драмске књижевности, преводе класика француске књижевности, рецензије и предговоре, теоријске и есејистичке прилоге и критичке расправе из историје француске књижевности и приручника из области библиотекарства. Био је уредник и аутор прилога у монографијама о Великом рату, а аутор је и монографија (романсираних биографија) о познатој француској глумици, Сари Бернар (1937) и оперској певачици 19. века, Марији Малибран (1954). Милачићеве синтетичке књижевноисторијске студије: *Балзак – живиој и рад* (1949), *Виктор Иго – живиој и рад* (1954), *Емил Зола* (1958), *Сјендал* (1961), *Вечни Молијер* (1973), и две капиталне књиге есеја о личностима и делима француске књижевности различитих епоха – *Есеји из француске књижевности* (1956) и *Ог Скарона до Рембоа* (1965), по оцени критичара сматрају се „бриљантним“ књижевнотеоријским и биографским студијама у нас, „ерудитних и прегледно писаних“.

У оквиру пројекта Народне библиотеке „Раде Драинац“ из Прокупља *Др Душан З. Милачић романиста, књижевник, преводилац*, уз подршку Министарства културе Републике Србије, организацијом изложбе и објављивањем пратећег каталога под истим насловом, доприноси се култури сећања на ову изузетно значајну личност за српску културу и књижевност XX века, те прожимању и интеракцији француске и националне књижевности. Уједно то је био и циљ изложбене експозиције да се разноврсним архивалијама, фотографијама, кореспонденцијом и сетом изабраних књига првих издања његових књижевнотеоријских дела, те преводима дела француских класика, у правом светлу прикаже импозантна културна и национална мисија романисте др Душана З. Милачића.

ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR

Dr Dušan Z. Milačić (born at Merdare in 1892, died in Belgrade in 1979) belongs to the famous generation of the Serbian intellectual elite that was formed during and after the Great War out of those who had studied at French prestigious schools and universities. Dedicated to French culture and literature during his long and prolific life, he left an indelible mark on national cultural history. His impressive literary work classifies Dušan Milačić as one of the best Serbian romanisticists, who is also recognized in European and world literature as one of the most outstanding balzacologists.

Dušan Z. Milačić was born on November 7th, 1892 in Merdare, a village situated near the then Serbian-Turkish border in the district of Toplica, where his parents had moved from Montenegro after the Serbian-Turkish wars of the year 1889. He was born in a patriarchal family and was raised in the spirit of chivalry and heroism and national romanticism. He attended primary school in Kosanička Rača and high school in Niš from 1906 to 1914, where he began to write poetry. He had his first poems published in *Venac* and *Zrak* in 1911, and he published a collection of poems *Moments of the Soul* in his own edition in 1913. As soon as Milačić graduated from high school in 1914, after the declaration of war, he volunteered to the Armed forces of Serbia, together with the entire generation of high school graduates from Niš. Overwhelmed with national enthusiasm and patriotism, he joined the famous School Battalion of 1,300 Corporals. After the combat training, he was deployed in the 15th Infantry Regiment, which participated in fierce battles against the Bulgarian invading army in the autumn of 1915, starting from Pirot towards Niš. After he had been wounded in the leg near Crvena Reka, he was transferred to hospital in Niš. On the eve of the Bulgarian attack and the final collapse of Niš, Milačić first went to Prokuplje and then to Priština. He had not fully recovered at the time he joined the retreat of the Serbian soldiers and civilians across Albania. He managed to survive the ordeal and arrived in San Giovanni di Medua on the Albanian coast. He boarded the ship to Bizerte, Tunisia, where he was sent to recover. He spent some time in Cape Platiff, Algeria, and then went to Jausiers in the French Alps, where he served as a sergeant in the military training camp for mobilized Serbian students in 1917. He continued education in 1918–1920 at the faculties of Aix-en-Provence and Algiers, at the department for French language and comparative literature of southern Europe. Upon his return to the country in 1920, he was a grammar school teacher in Niš and the manager of the National Library, playwright and manager of the National Theatre of the Moravian Banovina (1932–1934). Milačić defended his doctoral dissertation with Professor Petar Skoko at the University of Zagreb in 1923 – A student of Paul Bourgeois and the beginning of the reaction against Ten's positivism. In the period from 1924 to 1930, he resided in Paris for further studies and performed the duty of the head of the Education Department at the Embassy of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes. In 1930, he defended two doctoral dissertations at the University of Sorbonne with the highest grades, passed the state doctorate and obtained the title of Doctor of Literature: main thesis - *Le Théâtre de Honoré de Balzac d'après des documents nouveaux et inédits*, supplementary thesis – *Le Théâtre inédit de Honoré de Balzac*, a critical edition of Chantilly's manuscripts. For his dissertations, he was awarded the Gold Medal of the French Academy - Academic Palms (1930). He also received the highest French decoration Legion d' Honneur for his contribution to French culture and literature and work on Serbian-French cultural ties, in 1935.

A special field of Milačić's expertise engagement is theatrical art, where he translated works by French authors, as well as in the dramaturgy of the classics of dramatic literature. He performed the duties of the artistic and literary intendant and was the director of the Drama section at the National Theatre in Belgrade from 1935 to 1941, when the National Theatre had an extremely high artistic level of repertoire. During the German occupation in the Second World War, he stayed in his family house in the village of Bele Vode near Prokuplje, where he wrote his best study *Balzac – Life and Work*, which was published after the war (SKZ, 1949). In the post-war period, from 1944 to 1960, he dedicated himself to the renewal of the book fund of the National Library of Serbia, which he developed according to the model and structure of the French National Library.

Dušan Milačić was a member of the board of the Association of Writers of Serbia, a member of the board of the Association of Holders of the Albanian Commemorative Medal of the Great Serbian Retreat, and the honorary president of the Association of Yugoslavia-France. For the *Stendhal* monograph, he received the October Award of the City of Belgrade (1962) and he also got the Dr. Miloš Đurić award for the translation of Stendhal's novel *Records of a Traveller* (1976). He is the holder of the Medal of Labour, the Medal of Merit for the People and the Medal of St. Sava.

Bibliography of Dr. Dušan Z. Milačić is impressive: it contains more than 500 units in the field of French literature, studies and essays on fiction and drama, translations of the classics of French literature, reviews and prefaces, theoretical and essayistic contributions and critical discussions on the history of French literature and manuals in the field of librarianship. He was the editor and author of articles in monographs on the Great War. He is also the author of monographs on the famous French actress Sarah Bernhardt (1937) and an opera singer of the 19th century, Maria Malibran (1954). Milačić's synthetic literary-historical studies: *Balzac – life and work* (1949), *Victor Hugo – life and work* (1954), *Emile Zola* (1958), *Stendhal* (1961), *Eternal Moliere* (1973), and two capital collections of essays on important representatives and works of French literature of different epochs - *Essays from French literature* (1956) and *From Scarron to Rimbaud* (1965) are considered brilliant literary theory and biographical studies.

The project of the Rade Drainac National Library from Prokuplje, *Dr. Dušan Z. Milačić – romanisticist, writer, translator*, has been organized with the support of the Ministry of Culture of the Republic of Serbia. It comprises the setting of an exhibition and publishing an accompanying catalogue under the same title. It is meant to contribute to the culture of remembrance of this extremely important figure of the twentieth century. Life and work of Dušan Z. Milačić, according to what he left as his intellectual and literary heritage, undoubtedly matches high European standards. It is of great importance to national culture, and has a permanent value. The goal of the exhibition was to display photographs, correspondence and a set of selected books of the first editions of Milačić's literary-theoretical works and translations of works of French classics with an emphasis on Balzac, Stendhal, Hugo, Zola, Moliere and many others, as well as to present the impressive cultural and national mission of the romanisticist Dr. Dušan Z. Milačić in the way he deserves.

ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

Dušan Milačić (Merdare, 1892 – Belgrade, 1979) appartient à la génération illustre de l'élite intellectuelle serbe qui s'était formée au cours et après la Grande Guerre, en étudiant dans de prestigieuses écoles et universités françaises. Il a dédié sa longue vie prolifique à la culture et à la littérature françaises et il a laissé une empreinte indélébile dans l'histoire culturelle nationale. Au regard de son impressionnant travail, Dušan Milačić est l'un de nos meilleurs romanciers, reconnu dans la littérature mondiale et européenne comme un « balzacologue » dévoué.

Dušan Milačić est né le 7 novembre 1892 dans le village Merdare situé près de l'ancienne frontière serbo-turque dans la région de Toplica où ses parents se sont installés après avoir quitté le Monténégro suite aux guerres serbo-turques (1889). Élevé dans une famille patriarcale, il grandit dans l'esprit de la chevalerie, de l'héroïsme et du romantisme national. Il a terminé l'école primaire à Rača Kosanička, le lycée à Niš (1914) où il a commencé à écrire et à publier ses premières poésies (dans *Couronne* et *Rayon* en 1911), et il a publié en 1913 dans son édition d'auteur un recueil de poésie intitulé *Moments de l'âme*. Il a terminé le lycée en 1914 et après la déclaration de la guerre, Milačić part au front comme toute la génération de bacheliers de Niš (1914). Il entre au bataillon des élèves de Skopje – *Bataillon d'élèves «1300» caporaux*, avec enthousiasme et patriotisme. Après avoir terminé sa formation de combat, il est déployé au XVe régiment d'infanterie de la première réserve et participe à l'automne 1915 à des combats intenses et rudes contre l'armée bulgare envahisseuse, partant de Piro et se dirigeant vers Niš. Lors du combat avec les Bulgares près de Crvena Reka, il est blessé à la jambe et est transporté à l'hôpital de Niš. Avant la conquête de Niš par les Bulgares, Milačić prend d'abord le chemin de Prokuplje, puis de Priština. De Priština, blessé et utilisant des béquilles, il traverse l'Albanie et arrive à San Giovanni sur la côte albanaise, il embarque sur un bateau et part pour Bizerte – en convalescence. Il passe un certain temps en Algérie, au Cap Platif, puis se rend à Jausiers, dans les Alpes françaises, où il donne, en tant que sergent, une formation militaire aux étudiants serbes mobilisés (1917). Il poursuit ses études de 1918 à 1920 à l'Université d'Aix-en-Provence puis, en Algérie, à la chaire de langue française et de littérature comparée du Sud de l'Europe. Après être revenu dans son pays natal en 1920, il est d'abord professeur au lycée de Niš et directeur de la Bibliothèque municipale, puis dramaturge et directeur du Théâtre municipal de la banovine de Morava (1932–1934). Il soutient sa thèse de doctorat à l'Université de Zagreb en 1923 chez le professeur Petar Skok – son disciple *Paul Bourget* et le début de la réaction contre le positivisme de Taine. Pendant la période de 1924 à 1930, il séjourne à Paris pour y continuer ses études et exerce la fonction de chef du département de l'éducation à l'ambassade du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes. À la Sorbonne, en 1930, il soutient deux thèses de doctorat avec une mention excellente et réussit au doctorat d'état. Il obtient le titre de docteur en littérature : sa thèse principale [Le théâtre de Honoré de Balzac d'après les documents nouveaux et inédits], sa thèse complémentaire – [Le Théâtre inédit de Honoré de Balzac]. Il a reçu la médaille d'or de l'Académie française «Palmes académiques» pour ses dissertations (1930) et sa contribution à la culture et à la littérature françaises, et pour son travail à l'établissement des liens culturels franco-serbes. En 1935, on lui décerne la plus haute décoration honorifique française – la Légion d'honneur.

Српски студенти у Алжиру, 1920.
/кат. бр. 6

Душан З. Милачић као професор Мушке гимназије у Нишу са ученицима, 1920. /кат.

Un des domaines particuliers de l'engagement de Milačić est l'art théâtral dans la traduction d'œuvres d'auteurs français, ainsi que dans la dramaturgie des classiques de la littérature dramatique. Il a exercé la fonction de directeur artistique et littéraire et de directeur dramaturge au Théâtre national de Belgrade de 1935 à 1941, lorsque le Théâtre national avait, grâce à son répertoire, un niveau artistique extrêmement élevé. Pendant l'occupation, durant la Seconde Guerre mondiale, il est resté dans sa maison familiale dans le village de Bele Vode près de Prokuplje, en écrivant sa meilleure étude *Balzac – Sa vie et son travail*, qui a été publiée après la guerre (SKZ, 1949). En période d'après-guerre, il s'est consacré au renouvellement et au développement des fonds des livres de la Bibliothèque Nationale de Serbie dont il a été le directeur de 1944 à 1960, et ce selon le modèle et la structure de la Bibliothèque Nationale de France.

Au cours de sa vie, Dušan Milačić a été membre du conseil d'administration de l'Association des écrivains de Serbie, membre du conseil d'administration de l'Association des détenteurs du monument albanais et président d'honneur de l'Association Yougoslave-France. Pour la monographie *Stendhal*, il a reçu le Prix d'octobre de la ville de Belgrade (1962) et le prix « Dr. Miloš N. Đurić » pour la traduction du roman de Stendhal *Mémoires d'un touriste* (1976). Il est titulaire de l'Ordre du Travail, de l'Ordre du Mérite du Peuple et de l'Ordre de Saint Sava.

La bibliographie de Dušan Milačić est imposante ; elle compte environ 500 unités du domaine de la littérature française, des études, des essais de la littérature dramatique et belles-lettres, des traductions des classiques de la littérature française, des revues et préfaces, des contributions théoriques et essayistes et des discussions critiques sur l'histoire de la littérature française ainsi que des manuels dans le domaine de la bibliographie. Il a également été rédacteur et auteur d'articles dans des monographies sur la Grande Guerre, auteur de monographies (biographies romancées) sur la célèbre actrice française Sarah Bernhardt (1937) et la chanteuse d'opéra du XIX siècle Maria Malibran (1954). Les études littéraires et historiques synthétiques de Milačić – *Balzac, sa vie et son travail* (1949), Emile Zola (1958), Stendhal (1961), L'éternel Molière (1973) et deux grands livres d'essais sur des personnalités et des œuvres de la littérature française de différentes époques – *Essais de la littérature françaises* (1956) et *De Scarron à Rimbaud* (1965) sont considérés, selon les critiques, dans notre pays, comme des études littéraires-théoriques et biographiques « brillantes », érudites et clairement écrites.

Dans le cadre du projet de la Bibliothèque municipale «Rade Drainac» de Prokuplje, « Dr. Dušan Milačić – romaniste, littéraire, traducteur », avec le soutien du Ministère de la Culture de la République de Serbie, une exposition a été organisée et un catalogue d'accompagnement a été publié sous le même titre. La bibliothèque contribue ainsi à la culture de cette figure extrêmement importante du XXe siècle, surtout pour la culture et la littérature serbes. Ainsi, la culture et la littérature françaises et serbes s'entremêlent-elles. La vie et l'œuvre de Dušan Z. Milačić, au vu de ce qu'il nous a laissé comme héritage intellectuel et littéraire, sont sans aucun doute promues à un niveau européen, ce qui est un avantage pour toute la culture nationale, et lui donnent une valeur impérissable et permanente. Dans le même temps, le but de l'exposition était de mettre en avant diverses archives, photographies, correspondance et un ensemble de livres sélectionnés des premières éditions de ses œuvres littéraires et théoriques, ainsi que des traductions d'œuvres de classiques français en mettant l'accent sur Honoré de Balzac, Stendhal, V. Hugo, E. Zola, Molière et d'autres... et de montrer grâce à toutes ses œuvres, l'impressionnante mission culturelle nationale du romancier Dušan Z. Milačić.

Maj 1926.

Paris.

Душан З. Милачић као шеф Просветног одељења Посланства
Краљевине СХС са пријатељима у Паризу, 1926. /кат. бр. 16

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

КАТАЛОГ
ФОТОГРАФИЈЕ, ПРЕПИСКА

Душан З. Милачић

кат. бр. 1

ФОТОГРАФИЈЕ

1. Душан З. Милачић са другом као матурант Мушке гимназије у Нишу

(Д. М. стоји, први слева)

Фотографија, аутор непознат, Ниш /1914/

9 x 14: Лична архива Радмила Милачића.

/скраћеница : Л. арх. Р. М./

2. Наредник Душан З. Милачић са ратним друговима из Бачког батаљона „1300. каплара” у Скопљу

(Д. М. седи, први слева)

Фотографија: Post – Card; аутор непознат.

Скопље /1914–1915/: 8,5 x 13,5: Л. арх. Р.

3. Наредник Душан З. Милачић са ратним другом из Бачког батаљона „1300 каплара” у Скопљу

(Д. М. стоји, први слева)

Фотографија: Post – Card; аутор непознат.

Скопље /1914–1915/: 8,5 x 13,5: Л. арх. Р.

4. Српски студенти у Екс ан Провансу у Француској

(Д. М. у другом реду, стоји, први слева)

Фотографија: Carte Postale; аутор непознат.

Екс, 29. март 1918; 9 x 14: Л. арх. Р. М.

5. Српски студенти у Алжиру

(Д. М. у другом реду, стоји, први слева)

Фотографија: Carte Postale: /атеље/ Gérard

Photographe 11; Rue d' Isly; ALGER, 1920

9 x 14: Л. арх. Р. М.

6. Душан З. Милачић као професор Мушке гимназије у Нишу са ученицима

Фотографија, аутор непознат, Ниш /1920–1924/

8,5 x 13,5: Л. арх. Р. М.

кат. бр. 2

кат. бр. 3

кат. бр. 7

7. Душан З. Милачић као професор Мушке гимназије у Нишу са ученицима

Фотографија, аутор непознат, Ниш /1920–1924/ 8,5 x 13,5: Л. арх. Р. М.

8. Душан З. Милачић као професор Мушке гимназије у Нишу са ученицима

Фотографија, аутор непознат, Ниш /1920–1924/ 8,5 x 13,5: Л. арх. Р. М.

9. Душан З. Милачић као професор Мушке гимназије у Нишу са ученицима

Фотографија, аутор непознат, Ниш /1920–1924/ 8,5 x 13,5: Л. арх. Р. М.

кат. бр. 8

кат. бр. 9

кат. бр. 10

кат. бр. 11

10. Душан З. Милачић као професор Мушке гимназије
у Нишу са матурантима
Фотографија, аутор непознат, Ниш /1920–1924/
8,5 x 13,5: Л. арх. Р. М.

11. Душан З. Милачић као професор Женске гимназије
у Нишу са ученицама
Фотографија, аутор непознат, Ниш /1921/
8,5 x 13,5: Л. арх. Р. М.

12. Душан З. Милачић као професор Женске гимназије
у Нишу са ученицама
Фотографија, аутор непознат, Ниш, 1921.
(Датирана: Ниш, 20 – V – 1921)
8,5 x 13,5: Л. арх. Р. М.

кат. бр. 12

кат. бр. 13

13. Душан З. Милачић као професор Женске гимназије у Нишу са ученицама

Фотографија, аутор непознат, Ниш, 1921.

(Датирана: Ниш, 20 – V – 1921)

8,5 x 13,5: Л. арх. Р. М.

14. Душан З. Милачић, портрет оловком

Фоторепродукција, аутор: Душан Јанковић, сликар,

Париз, 1921. /д. д. сигн. Душан – Paris- ауот 1921/ 9

x 13,5: Л. арх. Р. М.

15. Душан З. Милачић као шеф Просветног одељења Посланства Краљевине СХС са пријатељима у Паризу

Фотографија, аутор непознат, Париз, 1926.

(Датирано: Paris, 1926):

9,5 x 14,5: Л. арх. Р. М.

кат. бр. 15

16. Душан З. Милачић као шеф Просветног одељења Посланства Краљевине СХС са пријатељима у Паризу

Фотографија, аутор непознат, Париз, 1926.

(Датирано: Maj 1926 – Paris)

9,5 x 14,5: Л. арх. Р. М.

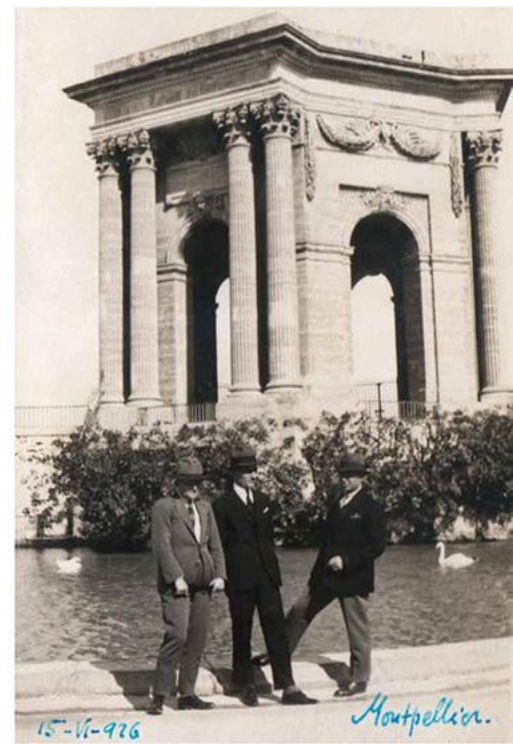
17. Душан З. Милачић као шеф Просветног одељења Посланства Краљевине СХС са пријатељима у Монпељеу

Фотографија, аутор непознат, Монпеље, 1926.

(Датирано: 15 – VI – 1926. Montpellier)

6,5 x 10,5: Л. арх. Р. М.

кат. бр. 17

кат. бр. 18

18. Душан З. Милачић са пријатељима у Тулузу
 Фотографија, аутор непознат, Тулуз, 1926.

(Датирано: 16 – VI – 1926)
 7 x 11: Л. арх. Р. М.

19. Душан З. Милачић као директор Дrame Народног позоришта у Београду са глумачким ансамблом

(Д. Милачић у средини, лево у белом мантилу, глумица Деса Дугалић)
 Фотографија, аутор непознат, Београд /1939–1941/
 9 x 14: Л. арх. Р. М.

ПРЕПИСКА

Душан З. Милачић – Бранимир Ћосић Бранимир Ћосић – Даринка Ћосић 1927–1932

/Из фонда Музеја града Београда Легат Бранимира Ћосића/

20. OFFICE SCOLAIRE DE LA LÉGATION DU ROYAUME de Serbes, Croates et Slovènes en France Paris, le- 31. octobre 1927. 24, Rue des Ecoles Душан З. Милачић – Бранимиру Ћосићу Меморандум, Париз, 31. октобар 1927. Писмо без коверте / копија/, меморандум: Просветно одељење: Посланство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца – Француска, Париз. /Д. Милачић је био шеф Просветног одељења 1925–1928/ Аутограф, ћирилицом, мастилом; 2 листа, 2 стране, 13,3 x 21; Музеј града Београда /МГБ/, Легат Бранимира Ћосића/ БЂ/, инв. бр. БЂ. 60.

21. OFFICE SCOLAIRE DE LA LÉGATION DU ROYAUME de Serbes, Croates et Slovènes en France Paris, le- 11. juin 1928 24, Rue des Ecoles Душан З. Милачић – Бранимиру Ћосићу Меморандум, Париз, 11. јун 1928. Писмо без коверте /копија/, меморандум: Просветно одељење: Посланство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца – Француска, Париз). Аутограф, ћирилицом, мастилом; 2 листа, 2 стране: 15 x 19,2, МГБ, инв. бр. БЂ. 61.

22. КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА Позориште Моравске Бановине у Нишу **Душан З. Милачић – Бранимиру Ћосићу** Меморандум, Ниш, 23. XI 1932. Писмо без коверте /копија/. Аутограф, ћирилицом, мастилом: 1 лист, 1 страна. 20,8 x 33,8, МГБ, инв. бр. БЂ. 1918.

23. Бранимир Ћосић – (мајци) Даринки Ћосић Разгледница /копија/, Париз, 3. април 1927.

Аутограф, ћирилицом, мастилом: 8,8 x 14, МГБ, инв. бр. БЂ. 341.

24. Бранимир Ћосић – Даринки Ћосић Разгледница /копија/, Робенсон, 5. IV 1927. Аутограф, ћирилицом, мастилом: 8,6 x 13,8, МГБ, инв. бр. БЂ. 342.

25. Бранимир Ћосић – Даринки Ћосић Разгледница /копија/, Робенсон, 8. април 1927. Аутограф, ћирилицом, мастилом: 9 x 14, МГБ, инв. бр. БЂ. 343.

Преписка из оставине Душана З. Милачића

/Из фонда Народне библиотеке Србије Рукописно одељење/

26. FACULTÉ DES LETTRES D'ALGER Факултет књижевности у Алжиру **Пјер Мартино – (декану) Рене Басеу** Писмо, писаћом машином /копија/. Alger, le 9 juin 1920: Алжир, 9. јун 1920. Писмо на француском језику: 3 листа, 3 стране: Народна библиотека Србије (НБС). Рукописно одељење (РО). Р 491 I/1.

27. RÉPUBLIQUE FRANÇAISE CHAMBRE DES DÉPUTÉS Република Француска Народна скупштина **Луј Марен – Душану З. Милачићу** Меморандум писаћом машином /копија/. Paris le 14 Mars 1930: Париз, 14. март 1930. Писмо на француском језику: 1 лист, 1 страна; НБС. РО. Р. 491/3.

28. Петар Скок – Душану Милачићу Дописница /копија/, аутограф. Загреб, 20. март 1930.

Дописница, ћирилицом, мастилом. Упућена из Загреба: на жигу датум: 20. III. 30. НБС. РО. Р. 491/ I 6 /Адреса / Господин: Др З. Милачић 35 Лешјанинова: Ниш / Niš

29. FACULTÉ DES LETTRES D'ALGER Факултет књижевности у Алжиру **Пјер Мартино – Душану З. Милачићу** Меморандум /копија/, аутограф. Alger, 23. mars 1930: Алжир, 23. март 1930. Писмо на француском језику, мастилом. 1 лист, 1 страна, НБС. РО. Р (нечитко)

30. Морис Блондел – Душану З. Милачићу Разгледница, аутограф /копија/. /Париз, 1935–1941/ Разгледница на француском језику, мастилом. 1 лист, 1 стр; НБС. РО. Р. 491/20 (2719/57).

31. Душан З. Милачић – Министарству просвете Писмо /копија/, писаћом машином. Београд, 23. новембар 1939. Писмо, ћирилицом: 1 лист, 1 страна, НБС. РО. Р. 2719/17.

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

ПРИЛОГ - ПИСМА

1927–1939.
/кат. бр. 20–31/

Душан З. Милачић

PARIS, LE 31 octobre 1927
24, RUE DES ECOLES (V^e)

Dragi moj gosp. Gospiću,

Neobično sam radostan što me je vaše
pismo koje sam sa strahom očekivao dalo dobrih
vesti o vama, prvo o vašem zdravlju, a drugo o
o vašem radu. Vesela je dobra što ste roman
završili, te ćete ovu godinu moći da upotrebite
na odmoru. Publikacija sada ne treba toliko
da vas brine, uspeh vaših dosadašnjih stvari
najbolja je garancija za vaš novi roman, koji
neće ostati neizdan.

Ja sam lepo proveo ovogodišnji raspust
i primirio se odmoru, mada je alpsko, i najviše
političko bilo dosta teško. Sad nastavljam
svog belgajca, koji dosta napreduje. Ona žena
stetno je bio sam dosta završen, jer mi je
P. R. Plavik poslao dva trička, rekao o Saracu,
izvornom kritičaru, koji sam završio i
poslao juče, drugo o Bosici, koji sam završio
moj, i neću da ga budem uopšte završio,
gleda se ova žena (4. listopada) i njeni. Kao
što vidite došao je i meni strah od
mali sam u rođenosti, u ovom

I

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ –
БРАНИМИР ЋОСИЋ (Париз,
1927–1928; Ниш, 1932)

1.
OFFICE SCOLAIRE
DE LA LÉGATION DU ROYAUME
de Serbes, Croates et Slovènes

Paris, le- 31. octobre 1927.

24, Rue des Ecoles

Душан З. Милачић – Бранимиру Ћосићу¹
Меморандум, Париз, 31. октобар 1927.

Драги мој госп. Ћосићу,

Необично сам радостан што ме је ваше писмо које сам са страхом
оčekивао дало добрих вести о вама, прво о вашем здрављу, а друго о
вашем раду. Веома је добро што сте роман завршили, те ћете ову годину
моћи да употребите на одмору. Публикација сада не треба толико да вас
брине, успех ваших досадашњих ствари најбоља је гаранција за ваш
нови роман, који неће остати неиздан.²

Ја сам лепо провео овогодишњи распуст и прилично се одморио, мада
је атмосфера, нарочито политичка, била доста тешка. Сад настављам свог

¹ Писмо без коверте (меморандум: Просветно одељење: Посланство Краљевине Срба, Хрвата и
Словенаца – Париз). Д. Милачић је био шеф Просветног одељења 1925–1928). Аутограф ћирилицом,
21 x 13,3 x 21; Музеј града Београда (МГБ), Легат Бранимира Ћосића, инв. бр. БН. 60
Бранимир Ћосић (1903–1934), романиста, приповедач, есејиста, критичар. Студирао право и
филозофију у Београду, Лозани и Паризу. Био је сарадник листова *Политика* и *Правда*. Боловао је
од туберкулозе и леčio се у санаторијумима у Словенији и Швајцарској. Дела: *Врзино коло* (роман,
1925); *Египћани и друге приче* (1927); *Два царства* (роман, 1928); *Покошено поље* (роман, 1934);
Десет писаца – десет разговора (књижевни интервјуи, 1931); *Кроз књиге и књижевност* (есеји и
критике, 1937).

² Ради се о роману Бранимира Ћосића *Два царства* (Предговор: Милан Богдановић), Српска
књижевна задруга, 1928, коло XXXI, бр. 207.

Бранимир Ћосић (1903 – 1934)

транслаци и доста сам задовољан. Не знам да ли
ћу од 1. децембра бити ту и даље, зависи од тога
да ли ћу наћи подесан апартаман или не.

Биће ми мило ако ми се чешће
јављате дајући ми повољне вести о вашем
здрављу и раду.

Срдчно вам,

Душан З. Милачић

Балзака, који доста напредује.³ Тих дана специјално био сам доста напет,
јер ми је С. К. Гласник тражио два чланка, један о Сарсеу позоришном
критичару, који сам завршио и послао јуче, други о Босиеу, који тек
пишем⁴, и не знам да ли ћу моћи убрзо завршити, пошто се ових дана (4.
новембра) женим. Као што видите дошао је и мени страшни суд.

Иначе у Робенсону,⁵ у оном пансиону, доста сам задовољан. Не знам да
ли ћу од 1. децембра бити ту и даље, зависи од тога да ли ћу наћи подесан
апартаман или не.

Биће ми мило ако ми се чешће јављате дајући ми повољне вести о
вашем здрављу и раду.

Срдчно

Ваш, Душан З. Милачић

3 Душан Милачић у том периоду ради две докторске тезе о Балзаку, одбрањене на Сорбони, 1930, које су објављене на француском језику и издању Књижнице Ашет. До сада тезе нису преведене на српски језик. Главна / *Le Théâtre de Honoré de Balsac d'après des documents nouveaux et inédits.* [Thèse]. Par Douchan Z. Milatchitch. – Paris, Librairie Hachette, 1930; 432 p.; 8

; / допунска/ *Le Théâtre inédit de Honoré de Balsac.* Édition critique d'après les manuscrits de Chantilly. [Thèse]. Par Douchan Z. Milatchitch. – Paris, Librairie Hachette, 1930; 405 p.; 8

4 Чланци Д. Милачића објављени су те године (1927) у СКГ у истој књизи (XXII): „Франсиск Сарс као позоришни критичар”, СКГ, 1927; „Босиеова тристагодишњица”, СКГ, 1927.

5 Бранимир Ђосић је у марту 1927. стигао у Париз, почетком априла прешао у Робенсон, предграђе Париза, где је становао у истој вили/хотелу са Д. Милачићем. У Робенсону је боравио до краја октобра 1927, када због болести одлази у Швајцарску, у санаторијум Деј, где остаје до априла 1929. године.

Врху Того. Ђосићу,

Ваше ми је писмо причинило једно уистину пријатно осећање, јер ме сваки ваш успех истински радује. Ја сам убеђен био у успех вашег романа, а твeнида га га је Српска књижевна задруга истра-
мила за своја издања, најбоље је знак о његовој вредности, и успеху који ће доћи кад буде објављен. Сад ћете моћи моје саврећује да се одморите, а доцније да отпочинете нешто ново. Ја ћем овим приликом најсрдачније честитати за овај лепи и завидни успех.

Мој посао је веома добро напредовао ове године. Балзак је ускоро биће готов. Једну сам тезу завршио још априла, предао је Hazard-у, који ју је прочитао и примио. Другу завршавам, пишем последњу главу, и бићу готов крајем јула. Ако је Le Breton прочита летос и прими без измене и доцније да отпочинете нешто ново, и доцније да отпочинете нешто ново, и доцније да отпочинете нешто ново.

2.
OFFICE SCOLAIRE
DE LA LÉGATION DU ROYAUME
de Serbes, Croates et Slovènes

Paris, le- 11. jun 1928

24, Rue des Ecoles

Ђушан З. Милачић – Бранимиру Ђосићу⁶
Меморандум, Париз, 11. јун 1928

Драги госп. Ђосићу,

Ваше ми је писмо причинило једно уистину пријатно осећање, јер ме сваки ваш успех истински радује. Ја сам убеђен био у успех вашег романа, а чињеница да га је Српска књижевна задруга примила за своје издање, најбоље је знак о његовој вредности и успеху који ће доћи кад буде објављен.⁷ Сад ћете моћи мало спокојније да се одмарате, а доцније да отпочинете нешто ново. Ја вам овом приликом најсрдачније честитам за овај лепи и завидни успех.

Мој посао је веома добро напредовао ове године. Balzac ће ускоро бити готов. Једну сам тезу завршио још априла, предао је Hazard-у, који ју је прочитао и примио. Другу завршавам, пишем последњу главу, и бићу готов крајем јула. Ако је Le Breton прочита летос и прими без измене и допуна, на јесен бих обе тезе дао у штампу. Нећу моћи да их браним пре марта идуће године, јер је Hazard ових дана отишао у Америку, одакле се враћа тек фебруара. Дакле, највероватније да ће одбрана мојих теза бити марта 1929.⁸

Тезе ће бити у две свеске, око 800–900 страна, обадве. Питање штампе зграњава ме. Требаће ми више од 25.000 франака. Изгледа да ћу и ја Балзаковим трагом дугова.

Ја сам иначе решио да одмах после доктората одем из Париза. Идеју о Делу нисам напустио. Биће ми врло мило ако успем да остварим своје планове, да радимо заједно.

6 Писмо без коверте (меморандум: Просветно одељење: Посланство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца – Париз). Аутограф. Пирилицом, мастилом; 2 листа, 2 стране, 15 x 19,2. МГБ, инв. бр. БЂ. 61.

7 Роман *Два царства*, објављен у издању СКЗ.

8 Докторске тезе Д. Милачић је одбранио 1930, и стекао звање Доктор књижевности. Француска Академија наука за тезе га је наградила „Златном медаљом- Академских палми“.

их драмни преко мора идуће године, јер је Нахорд
ових дана отишао у Америку одвести врата
преко државу. Наполе, намеравајући да се одржи
мојих преко били марта 1929.

Преко били у две свеске, око 800 - 900
страница, одговоре. Тиме се широме изражава ме. Преко
то ми били од 25.000 франка. Преко да је ч/а
Богдановић изради дубока.

Ја сам имао рекао да одмах после
доктората иди у Францу. Међу о преу имам
никога напустио. Било ми је много, ако
успех да отворим своје издање, да радим у Францу.

Летос (август - 15 септембар) иди
у Југославију да се мало отгрејем на нашем
сунцу. Овде, као и прошле године, само кише.

Многи људи мења говоре са Рибникара.
Они летос одлазе дефинитивно у домовину.
Саопштићу им Ваш најновији успех, Арнаутовићу
такође.

Извините, молим Вас, што Вам нисам захвалио за La Revue française.
Тезе су ме сасвим апсорбовале. Приметили сте да се од летос ни у
Гласнику не јављам. Хоћу да се ослободим теза да бих сам могао да
радим.

Моја жена и ја најсрдније Вас
поздрављамо.

Ваш,
Душан З. Милачић

Летос (август - 15. септембар) идем у Југославију да се отгрејем на
нашем сунцу. Овде, као и прошле године, само кише.

Иначе често о вама говорим са Рибникарима. Они летос дефинитивно
одлазе у домовину. Саопштићу им Ваш најновији успех, Арнаутовићу
такође.⁹

Извините, молим Вас, што Вам нисам захвалио за La Revue française.

Тезе су ме сасвим апсорбовале. Приметили сте да се од летос ни у
Гласнику не јављам. Хоћу да се ослободим теза да бих сам могао да
радим.

Моја жена и
ја
најсрдније Вас
поздрављамо.

Ваш,

Душан З. Милачић

⁹ Владислав С. Рибникар (1900-1955), директор листа Политика, боравио је у Паризу 1927-1928.
године.

Александар Арнаутовић (1888-1982), романиста, професор, публициста. Докторирао на Сорбони
тезом о Априју Беку. Био је и шеф Просветног одељења при Посланству Краљевине СХС у Паризу.

Ниш, 23 - XI - 1932.

Драги г. Ђосићу,

Читао сам у новинама да сте Ви били референт за прераду
Нечисте крви. Ја сам бисте хтели да кажете прерађивачу да ми пошаље један
примерак једног примерка на прочитање. Ја имам прераду мог
драматурга г. Динуловића који ју је завршио пре месец дана.
Хтео бих да прочитам и ту другу прераду да га прикључим ону
која је била. Ако би вас интересовала г. Динуловићева прерада
ја бих му рекао да вам је ~~пошаље~~ пошаље на мишљење и прочитање.
Како сте Ви?

Ђосићу мамо и Вас много поздравља

Душан З. Милачић

3.

КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА
ПОЗОРИШТЕ МОРАВСКЕ БАНОВИНЕ
У НИШУ

Ниш, 23 - XI - 1932

Душан З. Милачић - Братимиру Ђосићу¹⁰
Меморандум, Ниш, 23. XI 1932.

Драги г. Ђосићу,

Читао сам у новинама да сте Ви били референт за прераду Нечисте
крви. Да ли бисте хтели да кажете прерађивачу да ми пошаље један
примерак на прочитање.¹¹ Ја имам прераду мог драматурга г. Динуловића¹²
који ју је завршио пре месец дана. Хтео бих да прочитам и ту другу
прераду, па да прикажем ону која је боља. Ако би вас интересовала г.
Динуловића прерада, ја бих му рекао да вам је пошаље на мишљење и
прочитавање.

Како сте Ви ?
Госпођу маму и Вас много поздравља

Ваш,

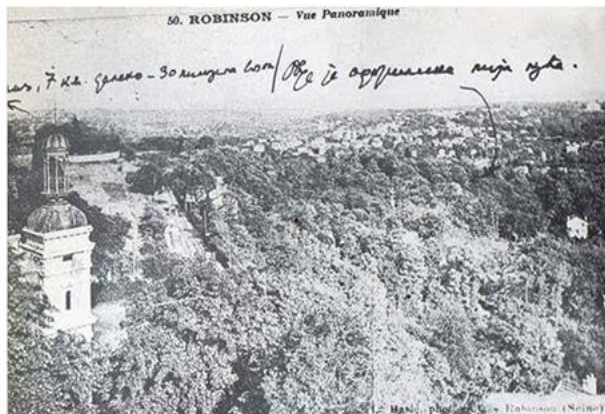
Душан З. Милачић

¹⁰ Писмо без коверте. Аутограф, ћирилицом, мастилом; 1 лист, 1 страна, 20,8 x 33,8. МГБ, инв. бр. БЂ. 1918.

¹¹ Б. Ђосић је био референт драматизације дела Борисава Станковића *Нечиста крв*, коју је урадио Аритон Михаиловић, а режирао Јосип Кулунџић. На сцени Народног позоришта у Београду премијерно је изведена 1933. године.

¹² Радивоје Динуловић (1888-1941), главни редитељ, драматург и управник Народног позоришта Моравске бановине (1929-1932; 1935). *Нечиста крв* Б. Станковића постављена је на сцену нишког позоришта у сезони 1933: драматургија и режија Р. Динуловић.

БРАНИМИР ЋОСИЋ – (МАЈЦИ) ДАРИНКИ ЋОСИЋ
(Париз – Робенсон, април 1927)

Панорама Робенсона (Robinson – Seine / Vue panoramique), 1927.
(Аутограф Бранимира Ћосића: *Paris, 7 км. далеко – 30 минута возом / Овде је отприлике моја кућа*)

Разгледница: упућена из Париза (мајци) Даринки Ћосић, 3. април 1927.
(аутограф Бранимира Ћосића)

1.

Бранимир Ћосић – Даринки Ћосић¹³
Разгледница, Париз, 3. IV 1927.

Драга Мамаша,

Јављам ти се да се не би бринула. Осећам се, веруј ми, одлично. Сутра идем код г. Милачића и за дан два ћу већ прећи у Робенсон, који је 35 минута возом од Париза. Уписао сам се на Универзитет,¹⁴ али без права оверавања семестера, те тиме добијам равно 6 месеци више. Како сте Ви? Пиши увек на г. Ибровца, док се не сместим и добијем своју адресу.¹⁵

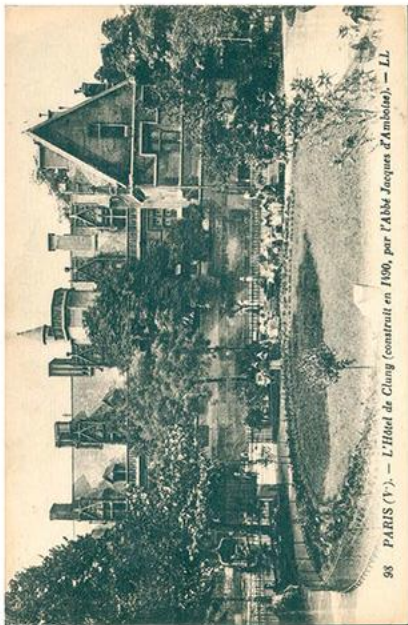
Воли те Брана

[Адреса:]
Madame
Дар. Ћосићка
Балканска улица 12
Belgrade, Serbie

¹³ Аутограф, хирилицом, мастилом; 8,8 x 14. МГБ, инв. бр. БЂ. 341. Мајка Б. Ћосића Даринка Ћосић (1885-1945), учитељица, отац Драгомир Ћосић (1875 – 1905), учитељ.

¹⁴ Бранимир Ћосић је марта 1927. стигао у Париз. Добио је државну стипендију за студије и 31. марта (1927) уписао студије филозофије на Универзитету у Паризу. Већ у октобру исте године због погоршања здравља одлази у Швајцарску у санаторијум на лечење, и тамо борави све до априла 1929. године.

¹⁵ Др Миодраг Ибровац (1885–1973), академик, романиста, професор Универзитета у Београду. Докторирао на париској Сорбони (1923) са тезом (о песнику): *Жозе Марија де Ередуја. Његов живот – његово дело*. Често је боравио у Паризу.

2.

Братимир Ћосић – Даринки Ћосић¹⁶
Разгледница, Робенсон, 5. IV 1927.

Робенсон, 5. IV. 27

Драга Милкић,

Прешао сам у ово месташце, 7. километара од Париза; све у баштама и зеленилу.
У истој вили где је и г. Милачић. Писаћу, јављам ти само адресу.

Ја сам врло добро.

Брана.

Ex. Branimir Tchossitch
Shez madam Bories,
45. Rue de Chenaeux
Iseaux Seine – Француска

[Адреса:]
Madame
Даринка Ћосић
Балканска ул. 12
Belgrade, Ser-

16 Аутограф, хирилицом, мастилом; 8,6 x 13,8. МГБ, инв. бр. БЂ.

3.

Братимир Ћосић – Даринки Ћосић¹⁷
Разгледница, Робенсон, 8.

Robinson, 8. IV. 27.

Мајко,

Већ сам чеко добити штогод од тебе, драга мајнице, да си ми писала преко Ибровца или Мојића. Већ ми постаје дуго чекање. Надам се бар да сте добро. Слушај мајкани; пошто г. Милачић прима Политику, то би ти могла да ме претплатиш на Време,¹⁸ и то од првог маја – ових 20 дана проћи ћу без новина. Занима ме да ли си примила сва моја писма и карте. Иначе, једва чекам да васпитајемо везу, јер овако ти све знаш шта се са мном догађа, и како сам; ја о вама не знам баш ништа. Али, чекам још који дан.

Воли тебе и
бајку – Брана.

[Адреса:]
Madame
Дар. Ћосићка
Балканска улица 12
Belgrade, Serbie

17 Аутограф, хирилицом, мастилом; 9 x 14; МГБ, инв. бр. БЂ.

18 Дневни лист Политика основан 1904. (оснивач Владислав Рибникар). Лист Време основан 1921. (излазио до 1941).

51

Alger, le 9 juin 1920.

Monsieur le doyen,

J'ai l'honneur de vous rendre compte de l'examen du DIPLÔME D'ÉTUDES UNIVERSITAIRES (~~par~~ par étudiants de nationalité étrangère) subi le 7 juin par M. Douchan MILATCHITCH, étudiant serbe.

Le jury était composé de M. M. YVER, président, Léon GAUTHIER, MARTINO.

Le mémoire présenté par le candidat avait pour titre: LE DISCIPLE DE SOURDET & LES DÉBUTS DE LA RÉACTION CONTRE LE POSITIVISME DE TAINÉ. Le rapporteur était M. MARTINO, qui s'est déclaré extrêmement satisfait. Ce travail témoigne en effet, chez le candidat, une vraie pratique du français littéraire; il est écrit en une langue correcte, claire et exacte, sans lourdeur ni clichés. M. MILATCHITCH a une forte culture littéraire et philosophique, une connaissance très étendue de la littérature française contemporaine; il manie avec habileté les méthodes de recherche de l'histoire littéraire; il a utilisé de façon heureuse toutes les ressources que lui offraient les bibliothèques d'Alger.

Ce mémoire a été coté dix-huit sur vingt.

M. MILATCHITCH compte d'ailleurs reprendre à bref délai son travail, étendre sa documentation par des recherches dans les bibliothèques parisiennes, et nous rapporter son mémoire enrichi et développé sous forme d'une thèse de doctorat d'Université.

La soutenance a été excellente. Le candidat s'est exprimé en un français très pur, avec de très rares et très menues défaillances

III

ПИСМА ДУШАНУ З. МИЛАЧИЋУ
(Алжир, Париз, Београд 1920–1939)

1.

FACULTÉ DES LETTRES D'ALG-
Факултет књижевности у
Алжиру Пјер Martino – (дкану)
Рене Бассу¹ Писмо, писаћом
машином / превод/. Алжир, 9. јун

Monsieur le doyen / Господине дкане,
Alger, le 9 juin 1920.

Имам част да вам поднесем извештај ДИПЛОМСКОГ ИСПИТА НА УНИВЕРЗИТЕТУ (студенти стране националности). Испит је полагао господин Душан Милачић, српски студент 7. јуна.

Чланови испитне комисије: господин М. Ивер, председник, Леон Готије, Martino.

Назив дисертације коју је представио кандидат је „УЧЕНИК ПОЛА БУРЖЕА И ПОЧЕЦИ РЕАКЦИЈЕ ПРОТИВ ТЕНОВОГ ПОЗИТИВИЗМА”²

Господин Martino је поднео извештај о овом раду и изјавио је да је крајње задовољан. Овај рад нам указује на чињеницу да кандидат влада књижевним француским језиком, рад је написан на одличном француском језику, јасно и прецизно, без неспретних израза и фраза. Господин Милачић поседује једну јаку књижевну и филозофску културу, врло широко знање савремене француске књижевности, вешто барата истраживачким методама књижевне историје, искористивши на прави начин све изворе које су му пружиле библиотеке у Алжиру.

Ова дисертација је добила оцену 18 од 20.

¹ Писмо на француском језику: 3 листа, 3 стране; Народна библиотека Србије (НБС). Рукописно одељење (РО). Р 491 I/1; (превод: Валерија Војновић – ВВ.).

² Пјер Martino (Pierre Martino, 1880–1953), историчар књижевности (компаративиста), професор Универзитета у Алжиру – Факултета књижевности. Био је ментор Д. Милачићу за дипломски рад из француске књижевности. Душан Милачић је један есеј под насловом „Пол Бурже до 1889”, објављен у часопису Мисао 1921, посветио свом професору Пјеру Martinoу.

Les réserves présentées par M. MARTINO ont tendu surtout à faciliter le candidat ce remaniement prochain du travail. Notre collègue lui a suggéré une refonte du plan, qui donnerait plus d'importance à l'ordre chronologique des faits et augmenterait la clarté de l'exposé. Il a critiqué des généralités hâtives et d'ailleurs ~~xxx~~ ~~xxxx~~ inutiles sur le positivisme; il a montré qu'on pouvait préciser, plus encore que le mémoire ne le faisait, l'intention qu'a eue Bourget de représenter Taine dans le personnage d'Adrien Sixte; il a signalé l'insuffisance des renseignements sur l'évolution des idées de Bourget antérieurement au Disciple; cette partie du travail devra être refaite d'après une connaissance ~~xxxxx~~ plus précise des premières œuvres de Bourget. Il faudra aussi tenir compte du changement d'attitude de Taine après 1871; et chercher enfin si l'importance du Disciple a été, dès le début, aussi considérable qu'on l'a dite par la suite. D'une manière générale d'ailleurs cette réaction contre le positivisme, aux environs de 1890, n'a-t-elle pas été plus limitée et de moindre effet qu'elle ne paraît aujourd'hui ?

M. MILATCHITCH a répondu avec intelligence, précision, et avec une grande probité de pensée à ces diverses remarques. La soutenance a été cotée seize sur vingt.

L'explication d'un passage du Disciple, cotée quatorze, a confirmé la bonne impression qu'avait donnée la soutenance.

M. MILATCHITCH avait choisi comme matière à option la PHILOSOPHIE et particulièrement la PSYCHOLOGIE. C'est M. Léon GAUTHIER qui s'est

Господин Милачић усталом размишља да у скорје време поново ради на ту тему и прошири своју документацију истраживањима по париским библиотекама и да нам касније поднесе дисертацију обogaћену и проширену у форми универзитетске докторске тезе.

Одбрана рада је била одлична. Кандидат се изражавао на чистом француском језику са врло ретким и врло ситним недостацима у изражавању. Урадио је више од резимеа, комплетирао га је на више начина, проширио видике постојеће теме и предвидео неке нове које мисли да уведе.

Резерве које је показао господин Martino су имале за циљ да олакшају кандидату писање следећег рада. Наш колега му је саветовао измену плана, који би дао много више важности хронолошком реду догађаја и повећао јасност експозеа. Критиковао је брзоплете и уосталом непотребне генерализације о позитивизму; показао је да можемо да прецизирамо много више него што то чини дисертација, намеру коју је имао Бурже да представи Тена у личности Адриена Сикста, наговестио је недостатак информација о еволуцији Буржеових идеја које су предходиле „Ученику”; овај део посла ће се морати поново одрадiti по прецизнијим сазнањима првих Буржеових дела. Биће потребно водити рачуна о промени Теновог става после 1871. године и сазнати коначно да ли је важност „Ученика” била од самог почетка тако значајна као што је речено касније. Уопштено говорећи није ли ова реакција на позитивизам око 1890. године била ограничења и мање ефектна него што се данас чини?

Господин Милачић је одговорио интелигентно, прецизно и часно на те различите примедбе. Одбрана је оцењена са 16 од 20.

Објашњење једног дела „Ученика”, оцењено са 14 је потврдило добар утисак који је одбрана рада оставила.

Господин Милачић је изабрао као изборни предмет ФИЛОЗОФИЈУ и нарочито ПСИХОЛОГИЈУ. Господин Леон је био задужен за тај део испита.

Испитивао је кандидата о методи у психологији. Господин Милачић је показао својим одговором духовну зрелост и чврста знања. Све то научио је не само на конференцији психологије и применио током годишњег школовања, већ је лично пуно читао и одатле црпео знања такође. Испит је оцењен са 14 од 20.

Комисија је одлучила, једногласно, и изјавила да је гоподин Милачић достојан ДИПЛОМЕ УНИВЕРЗИТЕТСКИХ СТУДИЈА са напоменом „врло уважен”.

chargé de cette partie de l'examen.

Il a interrogé le candidat sur la méthode en psychologie. M. MILATCHITCH a fait preuve dans sa réponse de maturité d'esprit et de solides connaissances, tirées non seulement de la conférence de psychologie appliquée à l'éducation qu'il avait suivie durant l'année, mais aussi de lectures personnelles, dont il a su faire profit. Cette épreuve a été cotée quatorze sur vingt.

Le jury a décidé, à l'unanimité, de déclarer M. MILATCHITCH digne du DIPLÔME D'ÉTUDES UNIVERSITAIRES avec la mention très honorable.

En annonçant ce résultat flatteur au candidat, j'ai cru devoir rappeler les liens particuliers qui unissaient l'Algérie et l'Université d'Alger à la jeunesse serbe; et j'ai ~~exprimé~~ exprimé l'espoir de voir se renouveler des séances pareilles à celles-ci, qui ne peuvent que resserrer ces liens d'une façon particulièrement heureuse.

Veuillez agréer, Monsieur le doyen, l'expression de mes sentiments dévoués.

Signé : Georges Vica.

Pour Copie Conforme.

Pierre Martin

Пјер Мартино

*проф. франц. језика и историје
декану факултета наука о човјечанству
извесног у исаму 9. маја 1968.*

Рене Басеу

Објављујући овај похвални резултат кандидату помислио сам да морам да подсетим нарочите везе које уједињују Алжир и Универзитет у Алжиру са младим Србима, изразио сам наду да се обнове сличне сеансе (дебате) као ова овде које само могу још чвршће и успешније да стегну постојеће везе.

Гоподине декане, примите моје срдчане поздраве.

Потписано: Жорж Ивер / Пјер Мартино (аутограф)

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

CHAMBRE
DES DÉPUTÉS

Paris, le 14 Mars 1930.

Cher Monsieur,

Voulez-vous me permettre de vous féliciter de la façon la plus chaleureuse pour votre soutenance de thèse. J'aurais voulu être des premiers à le faire, mais j'ai été très empêtré par la discussion du budget et je n'ai pu le faire jusqu'ici.

Permettez-moi de profiter de l'occasion pour vous envoyer mes sentiments les plus cordiaux et les plus dévoués.

Louis MARIN.

2718/11

2.

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE
CHAMBRE DES DÉPUTÉS
Република Француска
Народна скупштина

Луј Марен – Душану З. Милачићу
Меморандум писаћом машином / превод/
Париз, 14. март 1930.

Paris le 14 Mars 1930.

Драги господине,

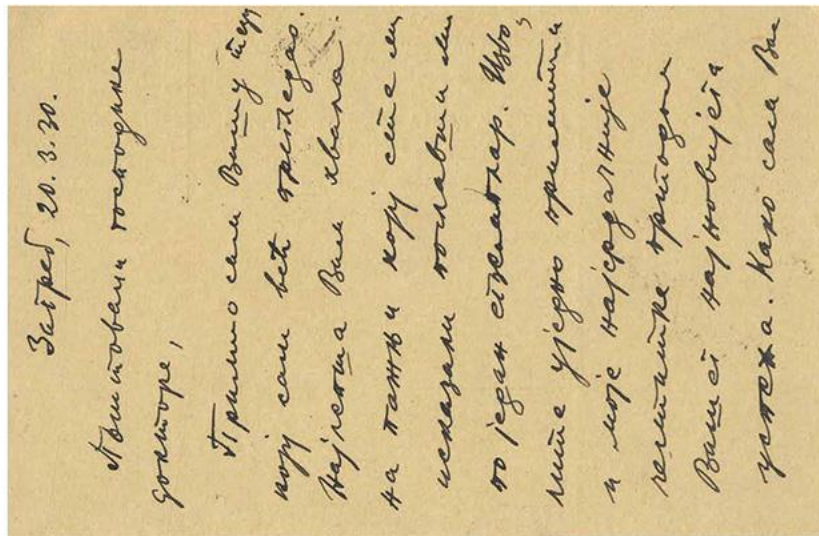
Дозволите ми да Вам најискреније честитам на одбрани тезе. Желео сам да будем међу првима који честитају, али сам био ангажован око дискусије о буџету и самим тим спречен, па нисам могао до сада то да учиним.

Дозволите ми да искористим ову прилику и пошаљем вам најсрдачније и најоданије поздраве.

Луј Марен⁴

³ Писмо на француском језику: 1 лист, 1 страна; НБС. РО. Р. 491/3 (Превод: ВВ.)

⁴ Луј Марен (Louis Marin, 1871–1960), познати француски политичар, министар у неколико влада.

3.

Петар Скок – Душану Милачићу⁶
Дописница, аутограф.
Загреб, 20. март 1930.

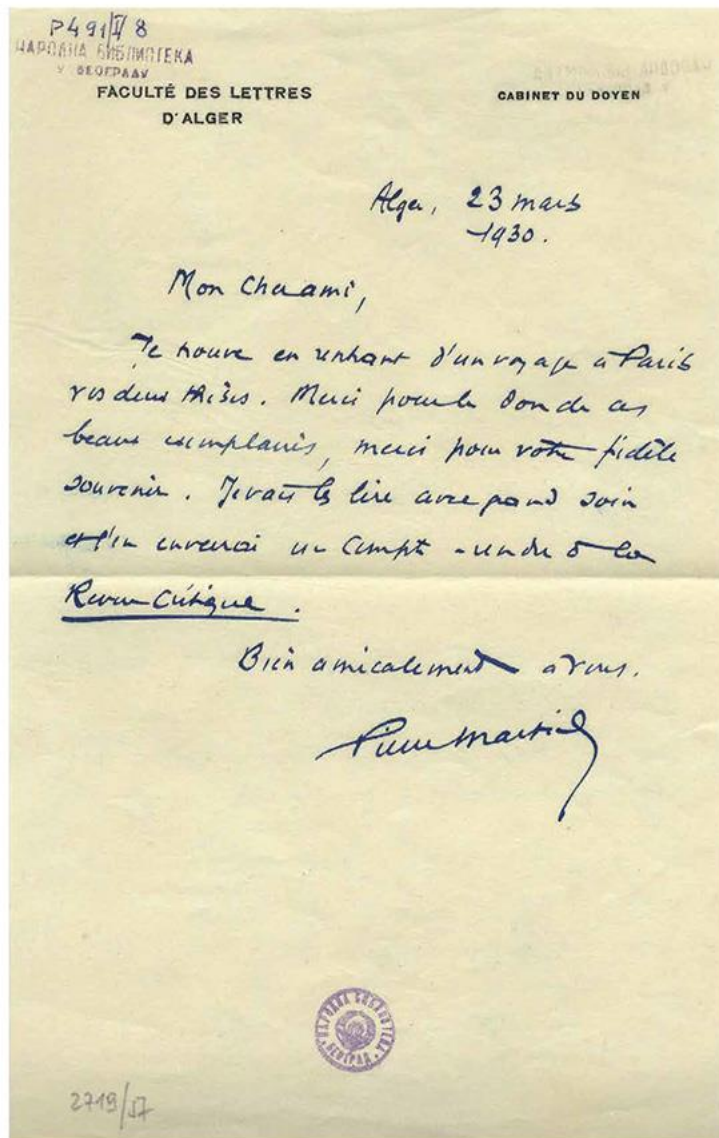
Поштовани господине докторе, Загреб, 20. 3. 30.

Примио сам вашу тезу коју сам већ прегледао. Најлепше Вам хвала на пажњи коју сте ми исказали пославши ми по један екземплар. Изволите уједно примити и моје најсрданије честитке приликом вашег најновијег успеха. Како сам вас већ раније познавао, ја сам одмах веровао у ваш успех.⁶

Срдачан поздрав од одаог П. Скока.

[Адреса:]
Господин
Др З. Милачић
35 Лешјанинова
Ниш / Niš

⁶ Дописница је 1981. године објављена у Записнику о раду Душана Милачића, 30. III. 1930. 491/1 године Душан Милачић је докторирао код професора Петра Скока одбранивши дисертацију, проширену верзију дипломског рада из Алжира, под истим насловом: „Ученик Пола Буржеа и почетак реакције против Теновог позитивизма”.

4.

FACULTÉ DES LETTRES D'ALGER
CABINET DU DOYEN

Факултет књижевности у Алжиру

Кабинет декана *Пјер Мартино – Душану З. Милачићу*⁷

Меморандум, аутограф (превод).

Алжир, 23. март 1930.

Alger, 23. mars 1930.

Мој драги пријатељу,

Нашао сам вративиши се са путовања у Париз Ваше две тезе.⁸ Хвала што сте ми поклонили ове лепе примерке, хвала на вашој верној успомени. Прочитаћу их са великом пажњом и послаћу осврт у часопису „Revue critique”.

Свако добро, пријатељу.

Пјер Мартино

⁷ Писмо на француском језику, мастилом: 1 лист, 1 страна, НБС. РО. Р (нечитко) (Превод ВВ.)

⁸ Пјер Мартино (1880–1953), професор Факултета књижевности у Алжиру.

134057 1935 - 1941

Cher Maître du Théâtre,

Quelle bonne Surprise m'a fait Mypier
Markovitch en m'apportant non
seulement de vos nouvelles, mais aussi
une lettre autographe; je vais
envoie immédiatement par la valise
les 2 livres demandés. Renvoyez
le moi bien vite car c'est mon plus
grand désir.

Heureux homme qui est au milieu
des Muses du Théâtre... Adieu, bonne
nuit. Que ne puis-je aller
vous serrer la main sur les planches de
Belgrade.

M. Blondel

PRINTED IN ENGLAND.

2719/57

5.

Морис Блондел – Душану З. Милачићу⁹
Разгледница, аутограф/превод/
[Париз, 1935–1941]

Драги краљу позоришта,

Какво лепо изненађење ми је приредио Марковић¹⁰ што ми је пренео не
само новости од Вас него и писмо написано Вашом руком; шаљем Вам
одмах у коферу две књиге које сте тражили. Вратите ми их брзо јер оне су
мој насушни хлеб. Срећан је човек који живи усред позоришних илузија
и сценских лепота. Што не могу да дођем да вам честитам и стегнем руку
на београдским даскама.

Морис Блондел

⁹ Разгледница на француском језику, мастилом: 1 лист, 1 стр; НБС. РО. Р491/20 (2719/57). (Превод ВВ.)

¹⁰ Морис Блондел (Maurice Blondel, 1861–1949), католички филозоф, професор универзитета у
Лилу и Екс ан Провансу.

Милан Марковић (1895–1976), компаративиста, докторирао на Сорбони (1928). Од 1942. живео у
Француској; професор универзитета у Рену, Нансију и Паризу (1949–1966). У време слања писма,
Душан З. Милачић је у Народном позоришту у Београду био прво књижевно-уметнички референт
(1935–1939), а потом постављен за директора Дrame (1939–1941).

8491/19
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
У БЕОГРАДУ

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ

Како дужности директора драме апсорбују целокупну делатност једног човека, а желео бих да се поново вратим својим књижевно-научним студијама, које сам морао потпуно напустити од постављења за директора драме, то ми је част замолити Г. Министра просвете да ме разреши дужности директора драме Народног позоришта у Београду и постави за професора у једног од београдских гимназија, а накнадно додели на рад било Државној архиви било Универзитетској библиотеци, пошто већ четрнаест година не радим у школи. Пристао бих да се доделим на рад и Народном позоришту /као књижевни референт, на ком сам положају и био до наименовања за директора драме/, ако то буде желео управник Позоришта, али ни у ком случају не бих желео да останем на положају директора драме.

22 новембра 1939 год.
у Београду.

Др Душан З. Милачић
директор драме Народног позоришта
у Београду.

бр. 7882
23 XI 1939 г.

27/10/39

6.

Душан З. Милачић – Министарству просвете¹¹

Писмо, писаћом машином.

Београд, 23. новембар 1939.

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ

Како дужност директора драме апсорбује целокупну делатност једног човека, а желео бих да се поново вратим својим књижевно-научним студијама, које сам морао потпуно напустити од постављења за директора драме, то ми је част замолити Г. Министра просвете да ме разреши дужности директора драме Народног позоришта у Београду и постави за професора у једној од београдских гимназија, а накнадно додели на рад било Државној архиви било универзитетској библиотеци, пошто већ четрнаест година не радим у школи. Пристао бих да се доделим на рад и Народном позоришту /као књижевни референт, на ком сам положају и био до наименовања за директора драме/, ако то буде желео управник Позоришта, али ни у ком случају не бих желео да останем на положају директора драме.¹²

22. новембра 1939. год.

Др Душан З. Милачић
(аутограф) у Београду

Директор драме Народног позоришта
У Београду

Бр. 7882/ 23 XI 1939. г.

¹¹ Писмо, ћирилицом: 1 лист, 1 страна, НБС. РО. Р. 2719/17.

¹² Министарство није уважило Милачићеву молбу, тако да је он остао на месту директора драме Народног позоришта две године (1939–1941). Почетком 1942. прешао је на рад у Државни архив Србије. По сопственој жељи, исте године је пензионисан, и све време окупације до ослобођења, провео је у кући на породичном имању у селу Беле Воде, наомак Прокупља.

ПРИЛОГ ПРЕПИСЦИ ИЗ ФОНДА НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ

САВЕТУ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ БЕОГРАД

[Др Миодраг Ибровац, др Никола Банашевић, др Војислав Ђурић]¹

Писмо / документ, писањем машином.

Београд, 23. март 1958.

Одазивајући се радо позиву Народне библиотеке, потписани професори Београдског Универзитета подносе му свој заједнички реферат о квалификацијама др Душана Милачића.

Рођен 1892 у Мердарима, Душан Милачић је учио гимназију у Нишу, а завршио у Скопљу. Студирао је француски језик и књижевност на Универзитетима у Екс-ан-Прованс и Алжиру, код познатог књижевног историчара Пјера Мартиноа. Од 1920 до 1924 био је професор у Нишу; 1923 положио је докторат у Загребу са темом: „Ученик“ Пола Буржеа и почеци реакције против Теновог позитивизма, а 1930, у Паризу, докторат књижевности са темама: *Le Théâtre d' Honoré de Balzac*; и *Le Théâtre inédit d' Honoré de Balzac*. Од 1925 до 1928 био је шеф Просветног одељења / културни аташе/ у Паризу, од 1931 до 1934 управник позоришта у Нишу, а затим директор у Народном позоришту у Београду, све до рата, када је пензионисан. После рата постао је управник Народне библиотеке, на ком положају се налази и данас, и где је најбоље показао своје одличне организаторске особине.

Душан Милачић се рано почео бавити књижевношћу / откако је 1913- издао збирку песама: Моменти душе /, и књижевном историјом, и дао је низ дела од вредности: у првом реду своје две докторске тезе, на француском, о Балзаковим драмским делима, са критичким издањем свих његових дела, скица и пројеката те врсте/ око четрдесет/. Ова два дела, која је наградила Француска академија,² рађена врло савесно по документима из Балзакове заоставштине у Шантијју, обогатила су биографију писца „Људске комедије“ једним новим поглављем: приказујући његове огледе на драми, која га је увек јако привлачила али где није успео да остави дела вредности његових романа, сем донекле Меркадеа. Француски књижевни историчари, од Андре Антоана, творца „Слободног позоришта“, до Емила Анриоа, члана Француске академије, г-ђе Жерар д' Увил, Ж. Ернеста Шарла, Едмона Сеа,

Емила Мања,³ једнодушно истицали значај Милачићеве студије: његов научни метод, његову савесност у прикупљању грађе, његову јасност у излагању – као и наши приказивачи / Милош Савковић у Српском књижевном гласнику/⁴. Тим студијама, Милачић је у Француској стекао глас угледног балзаковца, који је допринео бољем познавању великог романијера.

Милачић је и на српском доста писао о Балзаку, и издао о њему и о Виктору Игу две обимне, извршне монографије / Српска књижевна задруга – 1949, 1954/, а ускоро ће бити објављена и трећа: о Емилу Золи. Оне дају врло верну и живописну слику живота и рада ових знаменитих писаца, од којих је је сваки био иницијатор једног новог књижевног покрета.

Поред тога, Милачић је дао већи број огледа о француским писцима, од Госпође де Лафајет и Маривоа до Хиполита Тена, и о књижевним проблемима, од „Кризе европске савести“⁵ крајем XII и почетком XVIII века до „Чисте поезије“ и других савремених струјања. Неки од ових огледа објављени су у две књиге: Есеји из француске књижевности /1956/ и Реализам и натурализам у књижевности /1957/. Овде спадају и две романиране биографије: о Сари Бернар / 1937/ и о Марији Млаибран /1954/, у којима се огледа и познавање уметничког живота у Француској у њихово доба.

Све те расправе, плод дугогодишњих систематских и продубљених студија, одају одличног научног радника који је у току свих резултата савремене књижевне историје, који уме да одабере битне црте, да уочи изворе појединих писаца и дела, и да их, у широком оквиру социјалне позадине, живо прикаже нашим читаоцима. Тиме Душан Милачић више од четврт века врши благотворну мисију тумача француске књижевности, из које је он дао и низ одличних превода, као што су: Маривоова Маријана и његов Сељак скоројевић, Лаклоове Опасне везе, Игова Деведесет трећа, Меримове Приповетке, Балзаков Чича Горио и његове Филозофске приче, Стендалова Арманса, Додеоове Приповетке, Метерлинкова Плава птица...

3 Андре Антоан (André Antoine, 1858 – 1943), глумач, критичар, филмски редитељ, оснивач париског театра – Le Théâtre Libre (1887); Емил Анро (Emile Henriot, 1889 – 1961), песник, есејста, књижевни критичар; Жерар д' Увил (Gérard d' Houville, 1875 – 1963), песник, романијер, новинар; Ернест Шарл Ж./Жан/, (Ernest – Charles J./ Jean/ , 1875 – 1953), књижевни критичар, доктор права; Едмонд Сеа (Edmond Sée ; 1875 – 1959), позоришни критичар, драмски писац; Емил Мањ (Emile Magne, 1877 – 1953), књижевник, историчар књижевности, критичар.

4 Милош Савковић, „Једна књига о Балзаку“, Српски књижевни гласник, 1930, Н. С. књ. XXIX, 630 – 632.

5 Душан З. Милачић, „Криза европске савести (1680 – 1715), Српски књижевни гласник, 1935, Н. С. књ. XLV, 541 – 548; „Чиста поезија“, Српски књижевни гласник, 1927, Н. С. књ. XX, 277 – 282.

1 Писмо, куцано ћирилицом, 2 листа, 2 стране; НБС.РО. Р. 491/ 433.

Др Миодраг Ибровац (1885 – 1973), академик, романиста, професор Универзитета у Београду. Докторирао на париској Сорбони, 1923; др Никола Банашевић (1895 -1992), романиста, историчар књижевности. Француски језик и књижевност студирао у Дижону (1913 – 1914), докторирао на Универзитету у Паризу (1923), декан Филозофског факултета (1955 /56) и Филолошког факултета у Београду (1960 / 62); др Војислав Ђурић (1912 – 2006), академик, историчар књижевности, професор Филозофског (1956) и Филолошког факултета (1960) у Београду.

2 За дисертације, Француска академија одликовала је др Душана З. Милачића Златном медаљом „Академских палми“. Поред овог одликовања, носилац је високог француског признања: „Палме официјерског реда“ и Легије части.

Налазимо да је др Душан Милачић као научник, на основу ових многобројних и одличних радова, и уз то и по другим својим особинама и заслугама, као просветни и културни радник, одавно стекао право на највиши ранг у просветној струци наше земље, ранг редовног професора Универзитета, то јест научног саветника, и стога га топло предлажемо за највише звање које предвиђа Закон о организацији научног рада од 1957. године, то јест: за звање научног саветника.⁶

У Београду, 21 марта 1958.

Др. Миодраг Ибровац, с. р.
Др. Никола
Банашевић, с. р.
Др. Војислав
Ђурић, с. р.

⁶ Д. Милачић и поред понуде да из Народне библиотеке пређе за редовног професора на Филозофском факултету у Београду, остао је на месту управника Библиотеке 1944 – 1960 када је пензионисан. О томе сам Милачић у тексту „Разговор“ (објављен у: Душан З Милачић, романиста, књижевник, преводилац / катаалог изложбе, аутор Јован Младеновић/, Народна библиотека Раде Драинац- Прокупље, 2021, 87-94), каже следеће: [...] „После 1950. године професори Ибровац и Банашевић позвали су ме да „по позиву“ дођем за редовног професора француске књижевности на Филозофском факултету у Београду. Ја сам им се захвалио и изјавио да сматрам да сам у доба обнове Народне библиотеке потребнији тој установи него Универзитету. Предложили су ми затим да бар дођем за хонорарног професора, али нисам могао да прихватим и зато што се човек на универзитету мора потпуно посветити настави и предавањима, а ја, поред свог редовног посла, то нисам могао да постигнем, а, уз то, био сам у годинама кад се више не долази на универзитет“.

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

ПРИКАЗИ ИЗ ФРАНЦУСКЕ ШТАМПЕ

Душан З. Милачић

5 HEURES DU MATIN

LE JOURNAL

LE NUMERO : 25 c. (N° 13659)

PARIS: 100, RUE DE RICHELIEU
Tél. Gm. 81-14, 81-25, 81-26, 81-27, 81-28, 81-29

MARDI 11 MARS 1930

COURRIER THÉÂTRAL

Le théâtre inédit de Balzac

Après le beau travail de M. Arnaoutovitch, qui, avec ses deux thèses de doctorat en Sorbonne, nous a dotés d'un document unique sur Henry Becque et son théâtre, voici que l'un de ses compatriotes, M. Douchan-Z. Milatchitch, également professeur de littérature en Yougoslavie, a soutenu, cette semaine, devant la faculté des lettres de l'université de Paris, deux thèses : *le Théâtre d'Honoré de Balzac* et *Son théâtre inédit*. L'intérêt de ce travail est considérable, car, pour la première fois, le professeur a complètement exploré la partie théâtrale du fonds Lovenjoul, à Chantilly. Il y a retrouvé et étudié une quarantaine de projets de pièces du prodigieux créateur, les fragments de quinze ouvrages ébauchés et trois autres, complètement terminés.

Tout cela, jusqu'ici, dont on connaissait seulement l'existence, mais que personne n'avait encore eu le loisir et la possibilité d'étudier comme il convenait, va, grâce à M. Milatchitch, fournir la matière de précieuses études et permet déjà d'entrevoir que Honoré de Balzac, si une existence prodigieusement mouvementée lui en avait laissé le temps, aurait renouvelé profondément notre art dramatique, comme il avait ouvert au roman la voie glorieuse où allaient éclore tant de chefs-d'œuvre.

Et il est bien émouvant que d'éminents écrivains étrangers, comme MM. Arnaoutovitch et Milatchitch, consacrent ainsi de longues années à de pareils travaux, répandant en Europe centrale la pensée française et l'œuvre prodigieuse du grand Balzac. — *Antoine.*

/Антоан Андре: Необјављено Балзаково позориште
Душана З. Милачића, 1930/*

После добро одрађеног посла господина Арнаутовића, који нам је са своје две докторске тезе на Сорбони даровао јединствени документ о Анрију Беку и његовом позоришту, један од његових земљака господин Душан З. Милачић, такође професор књижевности у Југославији, је ове недеље на Факултету књижевности Универзитета у Паризу одбранио две тезе: Позориште Оноре Балзака и његова необјављена позоришна дела. Интерес за овај рад је значајан, јер је по први пут професор потпуно истражио позоришни део фонда Ловенжула у Шантијеу. Он је тамо пронашао и простудирао четрдесетак пројеката комада чудесног ствараоца, фрагменте петнаест започетих дела и три друга дела комплетно завршена.

Све ово за шта смо само знали да постоји, али до сад још нико није имао ту част, ни могућност да то простудира како је доликовало, ће бити саставни део драгоцених студија господина Милачића и то нам већ омогућава да приметимо следеће: Да је само чудесна егзистенција Оноре Балзака дала времена, он би значајно обновио нашу драмску уметност као што је био отворио славни пут роману, где су процветалатолика ремек дела.

Врло је дирљиво да еминентни страни писци као Арнаутовић и Милачић посвећују дугогодишња истраживања сличним радовима ширећи у Централној Европи француску мисао и чудесно дело великог Балзака.

* Превод са француског чланка о дисертацијама Душана З. Милачића из париског листа LE JOURNAL, Le théâtre inédit de Balzac, mardi 11 mars 1930, p. 6: потписан Antoine/ André/. Аутор чланка Антоан Андре (André Antoine: 1858 – 1943), глумца, критичар, филмски редитељ, представник натуралистичке драме, оснивач чувеног париског театра - Le Théâtre Libre; 1887. (Превод: Валерија

MERCURE

DE
FRANCE

Paraît le 1er et le 15 du mois

DIRECTEUR ALFRED VALLETTE

GEORGES GUY-GRAND.....	Sur la « Mystique » démocratique..	5
CHARLES NICOLLE.....	Le Merveilleux Concours d'Antonin Pie., nouvelle.....	28
ROBERT DE MONTEQUIOU..	Correspondance provinciales, poèmes	54
RENÉ DUMESNIL.....	« En Route » et la Conversion de J. K. Huysmans devant la criti- que contemporaine.....	60
JOHN CHARPENTIER.....	« Figures », Henri Bremond.....	92
P. CHAFFIOL-DEBILLEMONT.	La Bataille des Chances, roman (III).	96

REVUE DE LA QUINZAINE. — EMILE MAGNE: Littérature, 132 | ANDRÉ FONTAINAS: Les Poèmes, 138 | JOHN CHARPENTIER: Les Romans, 142 | ANDRÉ ROUVETRE: Théâtre, 148 | MARCEL BOLL: Le Mouvement scientifique, 154 | DOCTEUR PAUL VOIVENEL: Sciences médicales, 159 | HENRI MAZEL: Science sociale, 164 | CAMILLE VALLAUX: Géographie, 172 | A. VAN GENNEP: Ethnographie, 177 | CHARLES-HENRY HIRSCHY: Les Revues, 180 | CHARLES MERKI: Archéologie, 188 | GEORGE SOULIÉ DE MORANT: Chronique de Glozel, 191 | PAUL GUITON: Lettres italiennes, 203 | PHILÉAS LERESQUE: Lettres portugaises, 209 | J. W. BINSTOCK: Lettres russes, 215 | GEORGE SOULIÉ DE MORANT: Lettres chinoises, 219 | DIVERS: Bibliographie politique, 222; Ouvrages sur la Guerre de 1914, 235 | MERCURE: Publications récentes, 243; Échos, 246.

Reproduction et traduction interdites

PRIX DU NUMÉRO

France, 5 fr. — Étranger: 1/3 tarif postal, 5 fr. 75; plein tarif 6 fr. 50

XXVI, RUE DE CONDÉ, XXVI

PARIS-VI*

/Емил Мањ : Фрагмент из белешке о Балзаку и дисертацијама Душана З. Милачића, 1930 /*

(...) Још једно недавно објављено дело, изврсна докторска дисертација, која се одликује јасним излагањем чињеница, обиљем новина, богатством ерудиције, Балзаково позориште, осликава писца на један потпуно другачји начин и доприноси сећању на њега. Господин Душан З. Милачић одлучно се хвата у коштац с тим, и то морамо нагласити, веома храбро тим пре што се аутор Људске комедије није могао, целог свог живота, приближити сцени, немајући ништа квалитетно да понуди.

Већина биографа или критичара Балзака занемарила је његово позориште, сматрајући га недостојним изучавања. Едмонд Бире га је детаљније проучавао не придајући му никакав значај. Чини се да је то пошло за руком америчком професору, Хастингу који у свом делу под називом *The Drama of Honoré de Balzac* (1917) показује интересовање за сценске креације романијера. Захваљујући делу Душана З. Милачића, пред нама је, најзад, свеобухватна студија изведених или одштампаних комада, укупно шест: *L'Ecole des Ménages*, *Vautrin*, *Les Ressources de Quinola*, *Paméla Giraud*, *La Marâtre*, *Mercadet*. Пре него што их је написао, Балзак, опчињен позориштем од своје младости, осмислио је прегршт тема одбаивши их након што их је уобличио у виду нацрта. *Кромвел*, трагедија написана 1819, била је, изгледа, прво дело ове природе које је у потпуности довршено. Зна се да је ово дело било од изузетног значаја, с обзиром на то да је својој породици желео да покаже да се његов књижевни позив заснива на истинском таленту; читање овог дела пред многобројним стручним личностима, сведочи, пре свега, о његовом почетничком неискуству. Године 1925, Хастинг је објавио овај рђави римовани галиматијас, међутим, изгледа да то објављивање није било

* Превод са француског фрагмента о дисертацијама Душана З. Милачића из дужег текста о два издања књига о Балзаку: 1. Magne, Emile: *Rene Bouvier: Balzac homme d'affaires*, Honore Champion, 132 – 135; / 2. *Le Théâtre de Honoré de Balzac* d'après des documents nouveaux et inédits, Par Douchan Z. Milatchitch. – Paris, Librairie Hachette, 1930; 432 p; 2a / *Le Théâtre inédit de Honoré de Balzac*. Édition critique d'après les manuscrits de Chantilly, Par Douchan Z. Milatchitch. – Paris, Librairie Hachette, 1930; 405 p; Mercure de France, 15 Novembre – 15 Decembre, 1930, 135 -138. / 2. Позориште Оноре де Балзака према новим и необјављеним документима; 2a/ Необјављено позориште Оноре де Балзака: критичко издање према рукописима у Шантију/. Аутор текста Емил Мање (Emile Magne, 1877– 1953), познати је француски књижевник, историчар књижевности, критичар. Био је стални књижевни критичар париског књижевног часописа *Mercure de France*: *Revue de la Quinzaine* littérature. (превод: Иван Јовановић)

пожељно. После његових првих романа, често лошег квалитета, Балзак, упркос неуспеху свог првог позоришног комада, не одустаје од неговања жанра који му причињава мало задовољства. Био је уверен да ће кроз многе вежбе успети да изгради и развије сценарио достојан наклоности комичара.

Према Душану З. Милачићу, већ чувени Балзак нужно се окреће драмској уметности и активно се њоме бави. Очекивао је да ће се брзо прославити и стећи свеопшту популарност; надао се великој новчаној заради. Због својих огромних дугова, Балзак је морао да иде на све или ништа и да окуша срећу. Писао је ограничен временом и стално дорађивао своје рукописе из којих је настао, могли бисмо рећи, његов први прави комад: *L'Ecole des Ménages*.

Захваљујући томе што је стекао престиж познатог писца, чинило се да су му врата позоришта била широм отворена. Међутим, Француз не прихвата част да игра у *L'Ecole des Ménages*. Билоз није хтео да учествује у Балзаковој слави. Ренесансно позориште радо је стало у заштиту сјајних почетака човека кога је препоручило монденско друштво. Започети су преговори. Након читања дела које је обилovalo недостацима, Балзак је позван да га преради. Радио је енергично, али узалуд. Предност је дата Александру Дими чији су позоришни успеси били очигледни. Тако је писац забележио брутални неуспех: „Потребна је надљудска храброст”, писао је госпођи Каро, за све ове застрашујуће несреће”. *L'Ecole des Ménages* играна је седамдесет и једну годину након Балзакове смрти на сцени Одеон (12. марта 1910). Посебно је добила признање учених људи. Господин Милачић се не устручава да каже да ова буржоаска трагедија, утемељена на злоделима страсти, по својој снази и својим реалним тенденцијама и својим новинама у концепцији, надмашује време и заслужује више од признања.

Неуспех није обесхрабрио Балзака. Авај! Он никада није проналазио сатисфакцију у аплаузима. За позоришта која су пристала да играју његова дела, постепено постаје узрок пропасти. Без обзира на то што његови комади нису имали никаквог удела код публике и што је постао жртва сплетки и завера, Балзака би, при сваком новом покушају, увек поразиле прозивке. Заправо, њему је недостајао темперамент драмског писца. Његова дела увек су чинила збрку у којој се публика губила. С друге стране, посебно је био привржен дугим тирадама. Није умео да скицира ликове, да им удахне живот и изражајност. Позоришне технике биле су му слаба страна, а он, услед недостатка времена, није покушавао да овлада њима. Међутим, Душан З. Милачић сматра

да три његова позоришна комада, чије податке пажљиво проучава, *L'Ecole des Ménages*, *La Marâtre*, *Mercadet*, од којих се последњи игра и данас, садрже делове величанствене снаге и прворазредне драмске елементе. У поређењу са вештим наклапањима једног Писара, која су тада била у замаху, Балзакови комади су сто пута бољи.

Допунска теза Душана З. Милачића, *Необјављено Позориште Онопреа де Балзака*, има за циљ да нам открије како је изгледао пишећ рад и подухват, током његовог живота, у покушају да овлада драмском уметношћу у којој је чврсто желео да се истакне. Теза је поткрепљена рукописима који чине део колекције Ловенжул у Шантију. Ова колекција представља непресушни извор брижљиво прикупљаних списа, свих нацрта комедија, драма, мелодрама, па чак и комичних опера које је Балзак напустио или започео па оставио недовршеним, или пак довршио и заувек оставио закључаним у својим фасциклама.

Понекад је то један наслов, понекад неколико напомена, понекад су и читаве сцене написане па чак и цео чин. Господин Милачић, пажљиво разврставајући хрпу списа, покушава да одреди датум конципирања или почетка израде за сваки наслов и сваку тему. Нимало лак задатак, гомила нерешених проблема услед недостатка одговарајуће документације. Д. Милачић није имао, као што је то био случај са *Кромвелом* или комадом *Le Nègre*, потпуно написана дела, подробне кратке забелешке. Мучио се да одреди историјску „биографију”, на пример, *Корзике*, дела које је такође написано у целости. Кроз значајне одломке уметнуте у његов текст, Душан З. Милачић нам даје приказ сталног Балзаковог напора, исцрпљујућег посла којем се препуштао на маргинама својих романа, послова, монденских односа и путовања. Два тома на која овде указујемо обогаћена су врло значајном историјско-књижевном грађом и обимном библиографијом. Они пружају један потпуно нови аспект изучавања и сагледавања аутора дела *Евгеније Гранде*.

Е м и л

Српски студенти у
Екс ан Провансу у
Француској, 1918. /
кат. бр. 4

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

ПРИЛОЗИ

Душан З. Милачић

РАЗГОВОР*

Књижевник Душан Милачић говорио је о свом животу, као и о неким значајним моментима свог књижевног и преводачког рада. Душан Милачић је већ на почетку разговора дао Институту за књижевност и уметност библиографију својих радова и библиографију радова посвећених својим књигама, тако да је у току разговора било искључено трагање за подацима библиографске природе.

„Рођен сам 7. новембра 1892. године у Мердарима, у Топлици, на старој српско-турској граници, где су се моји родитељи доселили из Црне Горе, из Куча, неколико година раније, кад су заједно са другим породицама из Црне Горе и Херцеговине населили оне области које су раније, док је Топлица припадала Турцима, биле насељене Арнаутима.

Основну школу сам завршио у Рачи (косаничкој), код Куршумлије. Гимназију сам учио у Нишу, од 1906. до 1914. године. У ствари, школовање нисам почео на време, од седме године, као деца у другим крајевима, већ од десете, пошто у Мердарима није било никакве школе, а школа у Рачи саграђена је тек 1906. Ја сам припадао првој генерацији ученика у тој школи. У току детињства сам живео у једној епској средини, која је била на непрекидној предстражи према турској граници. Мој отац никад није излазио из куће без пушке у руци. Кад смо ишли у шуму да беремо липов цвет, крај дрвета смо остављали пушку, а ми смо се пели на дрво. Арнаутски напади и упади преко границе били су свакодневни. Они су долазили ради крвне освете. Нису ни гледали кога треба да убију да би се осветили, већ су убијали првога на кога наиђу, само да освете главу, број глава. Црногорци који су насељавали те области, били су у ствари више граница према Арнаутима него према Турцима, јер Турци су и у то време вишебили насељени по градовима у Топлици, а по селима су углавном били

* Текст је у оригиналу под насловом MILAČIĆ DUŠAN / Razgovor, куцао латиничном писаћом машином, на папиру А/4 формата, на 11 страница средњег прореда, без накнадних интервенција. Преносимо га из примерка фотокопије добијене од Р. Милачића. Уз незнатно скраћење, објављује се први пут. Разговор (интервју) је вођен у просторијама Института за књижевност и уметност, 5. маја 1975. у Београду, и потписан иницијалима интервјуисте М. Н. (Др Марко Неђић, 1943, књижевник, критичар, есејист. У време када је водио разговор са Д. Милачићем био је асистент у Институту за књижевност и уметност.)

насељени Шиптари до 1878. када је краљ Милан ту населио Црногорце као најратоборније и најсигурније ратнике за границу. У мојој кући се, као и у осталим, неговала народна песма, нарочито јуначка. Мој старији брат, који је био у граничној трупи, испевао је књигу јуначких, десетерачких песама о борбама Срба и Турака на српско-турској граници. Професор Миливоје Павловић помиње у једном свом раду из младих дана ту књигу мога брата и каже да је мој брат у њој настављач народне уметности. Књига је штампана, мислим, 1910. Сада да је нађем, не знам шта бих дао за њу.

У Нишу, у гимназији, још у нижим разредима, пропевао сам, почео сам да пишем песме, стихове. Те песме и оне које сам наставио да пишем објављивао сам у вишим разредима у *Ветцу* Јеремије Живановића, у локалном нишком књижевном часопису *Зрак*, уредник је био Драгослав Бабић, али ни он нема сачуване бројеве *Зрака*, тако да су подаци о мојим радовима из тог листа изостали и из библиографије мојих радова. Песме сам објављивао и у београдским *Радничким новинама*. У то време сам највише читао Дучића, скоро све његове песме знао сам напамет, читао сам много и *Антологију* Богдана Поповића. Али поезијом се нисам много бавио иако сам у седмом разреду гимназије објавио једну књижицу стихова под називом *Моменти душе* (1913). Неколико песама објавио сам још у листу *Скерпић*, листу ђачке дружине у Изесу, у Француској, за време Првог светског рата, а после рата највише песама објавио сам у часопису *Мисао*. У *Мисли* сам штампао и последњу моју песму, „Погледајте ме очи, очи њене”, 1924. године. Та песма је после ушла у *Антологију* Симе Пандуровића. Ја сам после ње рашчистио са поезијом. Сматрао сам да ћу више књижевног успеха имати као есејист, и да ћу бити много кориснији нашој књижевности као писац критика и књижевноисторијских радова него као песник. Уосталом, у то време сам отишао поново у Француску, па се мој песнички рад природно прекинуо.

Гимназију у Нишу завршио сам 1914. године. У лето те године, кад је био објављен рат, отишао сам у Скопље, мобилисан сам у Ђачку чету (1300 каплара), и по завршетку обуке распоређен сам у 15. пешадијски пук првог позива. Најпре сам са мојим пуком био у Ђуринцима у близини Београда, а затим, кад је почео рат са Бугарима 1915. године, отишао сам на бугарску границу код Пирота. Учествовао сам у борбама и ускоро сам био рањен у ногу код Црвене реке, између Ниша и Пирота. Пребачен сам одмах у нишку болницу. Али кад је Ниш од стране Бугара био угрожен, ја сам самоиницијативно пошао према Прокупљу, тамо где су били моји, на имању које смо 1906. године купили кад сам ја пошао у школу.

Ту сам провео којих два до три дана, а онда сам са још неколико официра евакуисан колима до Приштине. Из Приштине сам пешке, на штакама, отишао за Пећ, а одатле, преко Чакора и Црне Горе, стигао у Сан Ђовани на албанској обали Јадранског мора. Био сам решио да не паднем Бугарима у руке, и зато сам тако упорно ишао све даље од њих, а они су били стигли чак до Призрена.

У Сан Ђованију сам се укрцао на брод и отишао у Бизерту на опоравак. Из Бизерте сам отишао у Алжир, у Кап Платиф близу града Алжира. После сам поново дошао у Бизерту, а одатле сам ускоро, све се то дешавало 1916. године, са четири официра и шеснаест подофицира (и ја сам као наредник био подофицир) послат у Француску, у Зоије, у француским Алпима. Ту смо нас неколико официра и подофицира предавали војну обуку нашим ђацима који су били позвани на одслужење војног рока. Године 1917, кад је расформиран тај ђачки батаљон, ђаци-војници су послати у Бизерту, у наше резервне трупе, а ја сам као болестан (због операције слепог црева) остао у Тулону. У то време је дошла одлука српске владе да се сви српски ђаци у Француској и другим земљама у којима су за време рата били, ослободе војне обавезе ради даљег школовања. Ја сам се одмах уписао на факултет у Екс-Ен-Провансу, на групу за француски језик и књижевност јужне Европе (ту су спадали поред француског и италијанског, још и шпански и португалски), али сам ја практично студирао само француску и италијанску књижевност и језике. Један професор италијанског језика тад ми је објаснио да оно –ић у нашим презименима означава сина. А једном смо на часу италијанског били само ја и његова кћер па је професор рекао како не би имао коме држати часове да Србија није заратила и да се он није оженио. У ствари, у то време су многи значајнији и познатији професори били на фронту, па ни ја, као ни остали у универзитетским центрима, нисам имао предаваче неке значајније личности из књижевности. Зато сам најрадије посећивао предавања из филозофије, која је држао професор Морис Блондел, који је после Бергсона био најпознатији филозоф у Француској у то време. (О томе сам говорио Адамовићу за *Политику* пре неког времена. Рекао сам како је тај професор свако своје предавање започињао питањем да ли има ко шта да пита, а онда би давао одговоре, имао је одговоре на свако питање.) Међу студентима у Ексу такође није било неких познатијих личности из доцнијег књижевног живота. (Била је Вукосава Милојевић, написала је књигу о Скерлићу, и о једном нашем прозном писцу, Матавуљу или Лази Лазаревићу, али ни она није била нарочито позната.)

У Екс-Ен-Провансу сам био два семестра у току 1918. године, и онда сам 1919. године, кад и остали наши студенти у Француској, дошао у земљу.

У Београду су ми поново дали стипендију за Француску и ја сам отишао у Париз. У Паризу сам, у нашем Просветном одељењу у посланству изразио жељу да наставим студије књижевности у Алжиру, код чувеног професора и предавача Пјера Мартиноа. У Алжиру сам јуна 1920. завршио дипломски испит из француске књижевности и добио диплому о завршеним универзитетским студијама одбранивши дисертацију „*Le Disciple de Paul Bourget et le débuts de la réaction contre le positivisme de Taine*” („Ученик Пола Буржеа и почети реакције против Теновог позитивизма”). Ова диплома ми је на Београдском универзитету призната као положени испит из француског језика и књижевности, те сам на дипломском испиту био ослобођен тих предмета и полагао сам само испит из упоредне књижевности и југословенске књижевности, 1921. године, код Богдана Поповића. Лисанс у Алжиру нисам могао да положим зато што нисам знао довољно добро латински. А Французи су тако добро знали латински, да су чак и другу тезу државног доктората једно време морали да пишу на латинском. То је, ја мислим, и један од разлога што наш Војислав Јовановић Марамбо није бранио и државни докторат већ само универзитетски иако је његова теза о *Гуслама* Проспера Меримеа била одлична.

Већ 1920. године, кад сам се вратио из Алжира, пре него што сам дипломирао на нашем универзитету, добио сам место наставника ниже гимназије у Нишу, на основу алжирске дипломе. Године 1922, после добијања дипломе Београдског универзитета, са оним радом о француској књижевности који сам одбранио у Алжиру код професора Пјера Мартиноа, ја сам у Загребу, код професора Петра Скока, положио докторат филозофије, односно књижевности. Тај рад, у изводу, штампан је 1924. године у часопису *Musao*.

Године 1924. добио сам стипендију француског министарства спољних послова ради специјализације у Паризу. Одмах сам дошао у контакт са професорима на Сорбони, Андре Ле Бретеном, писцем познате студије о књижевном делу Балзаковом, и са Полом Азаром, чувеним критичарем и историчарем књижевности, и замолио их да ми дају тему за тезу. Андре Ле Бретон ми је предложио за главну тезу да обрадим Балзака као драмског писца, пошто до тада нико о том виду Балзаковог рада није радио тезу, а Пол Азар ми је предложио да за споредну тезу потражим и обрадим необјављене драмске радове Балзакове који су се налазили у богатој колекцији балзаковца Ловенжула у Шантијуи: те текстове требало је да пронађем, објавим и коментаришем. Тако се код мене десило да су ми обе тезе биле посвећене истом писцу, и истој врсти књижевног рада тог писца, али у једном случају реч је била о познатим драмским текстовима, који су

објављивани или извођени, а у другом о непознатим и необјављеним драмским делима или њиховим одломцима. Прва теза зове се „Le Théâtre de Balzac”, а друга, споредна, „Le Théâtre inédit de Balzac”. Радећи другу тезу, поред низа започетих и недовршених драмских дела, која би требало да буду пандан његовој *Људској комедији* у драмском облику, пронашао сам и два завршена позоришна комада, трагедију у стиховима *Кромвел* и мелодраму у прози *Црнац* (*Le Nègre*). *Кромвел* је прва Балзакова написана ствар, али, као ни цело Балзаково позориште, сем Меркадеа, није од већег значаја за француску књижевност и за француско позориште у целини.

Обе тезе је 1930. године, кад сам их завршио, објавила позната књижара *Ашет* (*Hachette*). Друга теза, споредна, била је врло продавана него прва, зато што су у њој били штампани до тад непознати драмски текстови Балзакови, а прва је обрађивала познати Балзаков драмски рад. И о првој и о другој тези било је доста говора у тадашњој француској штампи и у књижевним и научним часописима. Највећи део тих радова имам сачуване и сакупљене на једном месту. На основу њих је и прављена библиографија радова о мојим књигама издатим у то време у Паризу. Тек кад су тезе биле објављене и кад сам сто примерака дао Универзитету, имао сам право да је браним. За њих сам добио 1930. године медаљу Француске академије. Иначе, те тезе нису објављене на нашем језику, јер немају већег интереса за наше читаоце, а стручњаци их читају на француском, како су и написане. Чудно је, међутим, што до сад није преведена докторска теза Милоша Савковића, која има интереса за наше читаоце, јер обрађује утицај француских писаца на наше реалистичке писце. Она би чак била неопходна проучаваоцима наше књижевности у целини, а посебно проучаваоцима књижевности реализма. Иначе, од тезе сам само неке делове, и то краће, искористио при писању монографије, студију о Балзаку, коју сам сада допунио и проширио новим подацима. Иначе, ја сматрам да је та студија о Балзаку моје најизворније дело.

Из Париза сам се 1930. године, после одбране доктората код Андре Ле Бретона и Пола Азара, вратио у Ниш. Али, још док сам припремао тезу, био сам једно време у служби у Паризу, у нашем посланству. Од 1925. до краја 1928. године био сам шеф Просветног одељења при посланству наше земље у Паризу. У то време било је око 300 наших стипендиста у Француској, и ја сам се бринуо о њиховом школовању и боравку у Француској. Иначе, у току Првог светског рата било је око 600 наших стипендиста у Француској и тада је Просветно одељење било право мало министарство за Француску, а сада се доста смањило. Као шеф тог одељења обилазио сам често наше стипендисте у Монпељеу у Тулузу,

По повратку у Београд био сам изабран за професора Војне академије у Београду, али сам убрзо поднео оставку, јер ме је у међувремену позвао Јеремија Живановић, који је тада био бан Моравске бановине, да преузем место управника позоришта у Нишу. Нишко позориште до тад је било путујуће позориште, а ја сам имао задатак да га организујем као стално позориште бановине. У Нишу сам у позоришту остао четири године. У јесен 1934. прешао сам у Народно позориште у Београду, прво као књижевни референт (драматург), а после као директор Дrame. То време између два рата док сам био у позоришту било је практично изгубљено за мој књижевни рад. Јер позориште толико окупира човека да уопште нема времена да се бави неким другим послом, а камоли књижевним. Оно кад други одлазе на одмор, управник позоришта, односно драматург одлази кући и узима рукописе на читање. У току два летња месеца обавезно сам имао да прочитам око 50 драмских текстова и да од тога одаберем оне који ће ући у репертоар за следећу сезону. И тако сваке године. Ради се дању, ради се ноћу, никад не остаје слободног времена за књижевни рад. Отуда наши врло даровити људи, као што су били Милан Грол и Миливоје Предић, нису написали много. Позориште их је спречило да напишу оно за шта су много више од других имали способности.

Године 1942, по мојој жељи и молби, отишао сам из Народног позоришта у Државни архив Србије, за обичног службеника.(...) По доласку у Архив Србије, ја сам само после неколико месеци у њему, још у току 1942. године, изјавио да желим да будем пензионисан. Да одем у пензију помогао ми је мој друг Илија Пржић, који је ишао код Недића због тога. Тако сам остатак окупације провео на нашем имању у Белим Водама крај Прокупља, пишући књигу о Балзаку и о другим књижевним проблемима француске књижевности.

Одмах по ослобођењу Београда, 1944, постављен сам за управника Народне библиотеке, и на том положају остао сам 16 година, све до пензионисања 1960. године. После 1950. године професори Ибровац и Банашевић позвали су ме да „по позиву” дођем за редовног професора француске књижевности на Филозофском факултету у Београду. Ја сам им се захвалио и изјавио да сматрам да сам у доба обнове Народне библиотеке потребнији тој установи него Универзитету. Предложили су ми затим да дођем бар за хонорарног професора, али нисам могао да прихватим и зато што се човек на универзитету мора потпуно посветити настави и предавањима, а ја поред свог редовног посла то нисам могао да постигнем, а, уз то, био сам у годинама кад се више не долази на универзитет.”

Затим је Душан Милачић поменуо да је поред сарадње у часопису *Мисао*, која је била најинтензивнија, стално сарађивао и у *Српском књижевном гласнику*, чији комплет од 1901. до 1941. има потпуно сачуван, има чак и оне ратне бројеве, којих често нема у библиотекама. Поред прва два, Милачић је доста текстова објавио и у *Летопису Матице српске*, *Књижевности*, *Савременику*. У последње време објављивао је и у часописима који излазе у унутрашњости, у крагујевачким *Корацима*, нишкој *Градини*, *Мостовима*, часопису Удружења преводилаца Србије, и другим. Дуго је сарадник у *Политици*, а повремено и у *Књижевним новинама*.

Душан Милачић каже да сада ради на проширеном издању монографије о Балзаку, али да још није нашао издавача за то ново издање. Иначе, за суботичку *Минерву* Душан Милачић припремио је сабрана дела Онореа де Балзака у 14 томова. Прва књига имаће опширан предговор, а свака књига имаће поговор који ће се односити само на дела штампана у тој књизи. На сличан начин Милачић је припремио и одабрана дела Стендала, у 8 томова. То су књиге: *Арманса*, *Црвено и црно*, *Картузијански манастир у Парми*, *Живот Арија Бригара*, *Лисјен Левен*, *О љубави*, *Затиси једног путника* (Стендалов путопис, који се сада први пут објављује на нашем језику, у преводу Душана Милачића). На почетку књиге *Арманса* налази се опширан предговор приређивачев о Стендалу уопште, а на крају сваке књиге поговор о њој. И предговор, као и поговоре одређеним књигама, Душан Милачић није писао посебно за ове књиге већ је узео своје раније текстове из књига о Стендалу и Балзаку и прилагодио их одређеној намени.

Душан Милачић рекао је да, сем једног, нема необјављених рукописа. Једини необјављени рукопис односи се на дух и карактер француског народа али, по мишљењу, Душана Милачића, не би могао више бити објављен зато што сувише похвално говори о француском народу који се доста изменио. Рукопис је Милачић почео писати пред Други светски рат, за Српску књижевну задругу, која је претходно издала књигу о Чехословачкој којој је требало да буде слична и Милачићева о Француској. Међутим, рат је омео опширнији рад на књизи. У току окупације, од 1942. до 1944. године, Душан Милачић је, поред рада на књизи о Балзаку, радио и на овом рукопису. Из тог рада је новинар Михаил Б. Милошевић објавио неколико одломака у својој књизи *Amitié franco-yougoslave*, Београд, 1968. Одломке је изабрао и превео М. Б. Милошевић и објавио их од стране 31. до 43. У истој књизи, такође на француском, објављени су и други текстови наших писаца који се односе на Француску или на њену културу и књижевност: Богдана Поповића,

Исидоре Секулић, Светислава Петровића, Јована Дучића, Миодрaга Ибровца и других. Рукопис има наслов *Дух и карактер француског народа*, куцан је ћиричним машином, има 91 страну. На крају рукописа написано је оловком 1942–1944. Душан Милачић додао је да је један од својих рукописа, о Сари Бернар или о Марији Малибран, предао Народној библиотеци, и то онај примерак у рукопису, пре но што је прекуцан.

Народној библиотеци у Београду Душан Милачић предао је и своја писма, односно писма француских професора Пјера Мартиноа и Пола Азара која су му слали у току дугог заједничког познанства и пријатељства. Било је и неколико писама других француских писаца, на пример Жана Каса, који у једном писму одговара Милачићу и Банашевићу, преводиоцима једног свог дела да ни он сам не зна шта значи назив касапнице који је он употребио у тексту. Назив му се једноставно допао кад га је видео на једној касапници у Паризу и он га је унео у свој роман. Иначе, Душан Милачић каже да он писма чува док на њих не одговори, а после их цепа. „То је варварство”, говорио му је због тога Миодрaг Ибровца који је сачувао читаву преписку коју је водио са појединим људима и књижевницима или историчарима књижевности, преводиоцима, професорима и другим људима. Писма која је Душан Милачић дао Народној библиотеци налазе се сада у Рукописном одељењу, а њихов број може се тамо утврдити.

Душан Милачић и сада има један портрет који је, по његовом профилу, оловком, правио сликар Душан Јанковић, илустратор *Антологије* Богдана Поповића, још 1920. године у Паризу. Портрет је умножен фотографски, па је Душан Милачић једну фотографију портрета дао Институту за књижевност. Такође је дао и једну своју фотографију из времена после Другог светског рата, као и две фотографије из међуратног времена на којима је он у друштву са Милошем Савковићем у Робинсону код Париза 1927. године, односно са Десанком Максимовић и новинаром Михаилом Б. Милошевићем, у Паризу 1924. године.

Душан Милачић је напоменуо да ће евентуално моћи још нешто да дода овом свом излагању кад све види откуцано и сређено.

Разговор вођен 5. маја 1975. у Ул. 14. децембра 47, у Београду.

М. Н.

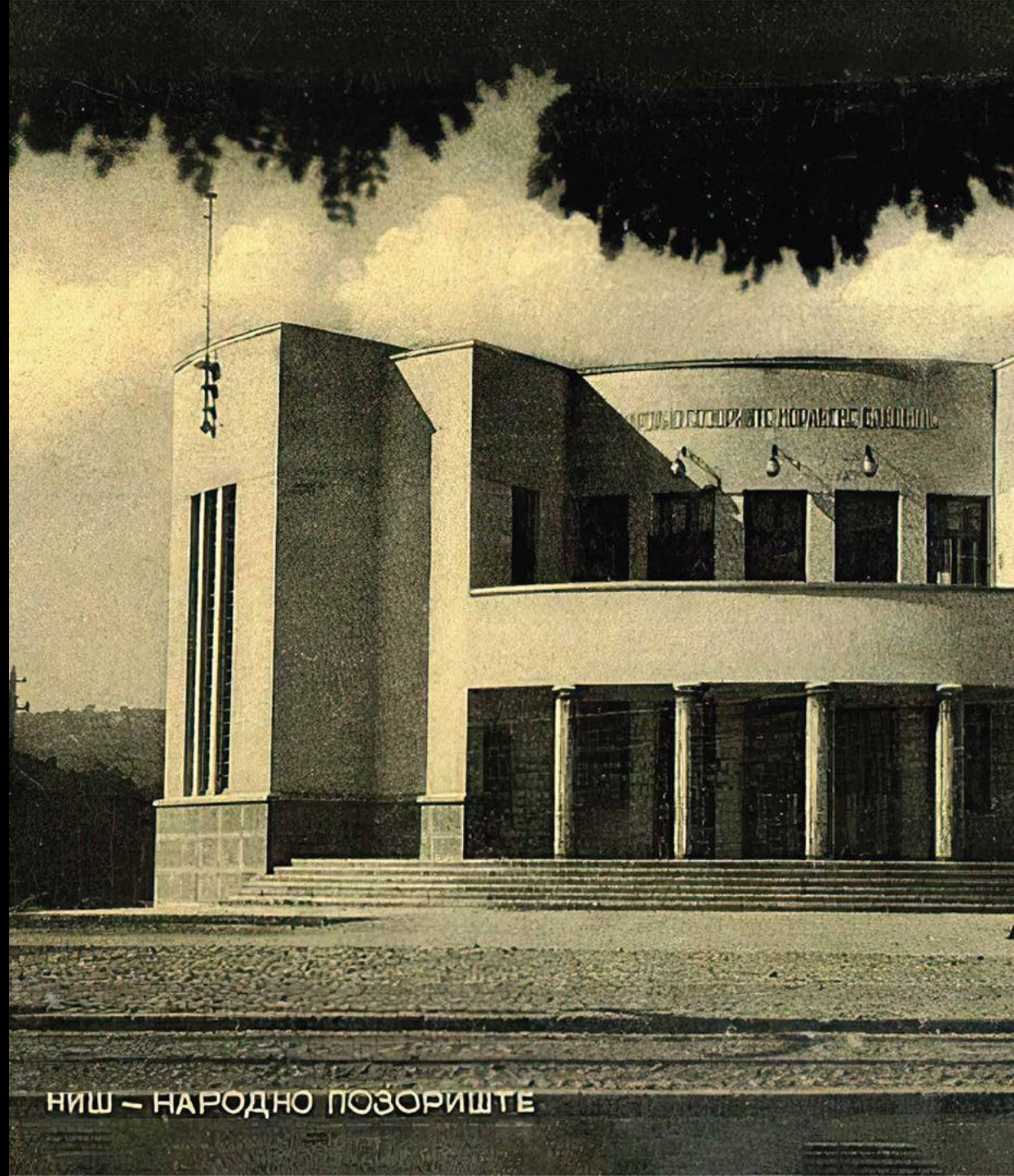
ДУШАН З. МИЛАЧИЋ У НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ МОРАВСКЕ БАНОВИНЕ У НИШУ 1931–1934/*

Репертоар у периоду 1931–1934.

(...) Др Милачић био је управник од почетка јануара 1932. (а то је непотпуна сезона 1931/32.) и две наредне пуне сезоне, 1932/33. и 1933/34. када се добровољно повукао. Његов репертоар за то време, гледан у целини, несумњиво је тематски врло разноврстан, критички одмерено одабран (колико му је уосталом допуштала публика тога времена и средине), сценски безмало увек и занимљив и ефектан. Сезона 1931/32. првим делом припада Динуловићу као управнику, другим др Милачићу, па је зато врло тешко разграничити и репертоар када о томе не сведоче ни несачувана (уништена) или подацима непотпуна нишка штампа, ни други архивски извори. У првој сезони др Милачић је одабрао, од страних дела, несумњиво: Шекспировог Хамлета, Госпођу с камелијама А. Диме Сина, Морал госпође Дулске Габријеле Запољске; ту су и: Адвокат Болбек и њен муж Жоржа Бера и Луја Вернеја, Пигмалион Бернарда Шоа, Људи као ми Франка Воспера, Авети Хенрика Ибзена; од домаћих: Американска јахта у сплитској луци М. Беговића, Госпођа министарка, Свет Б. Нушића, Чвор Петра Петровића Пеције.

У току две идуће сезоне, 1932/34. године, треба споменути, од страних комада, следеће: Ромео и Јулија и Млетачки трговац Шекспира, Волпоне Бена Цонсона, Последња жртва А. Островског, Живи леш Лава Толстоја, Госпођа икс Александра Бисона, Какав отац, такав син А. Марса-Девалиера, Балтазар Леополда Маршана, Као лишће Ђузепе Ђакозе, Раг у миру Мозса и Шантана, Стари Хајделберг Вилијама Мајер-Ферстера, Интиман живот Ноела Куарда, У новој кожи Етјена Реја, Осма жена Алфреда Савоара, Непријатељица Андреа Пола Антоана, Пег, срце моје Хартлиа Манерса, Игра у замку Ференца Молнера, На трећем спрату Лајоша Зилахија, Каријера Јошка Пучика Ивана Стодоле, Давид Коперфилд Чарлса Дикенса-Макса Мореја; од домаћих извођени су: Краљева јесен Милути-

* Преузето из: Синиша Јанић – Боривоје С. Стојковић, *Нишко позориште 1887–1944* (аутор поглавља: „Нишко позориште 1918–1944”, Б. С. Стојковић), *Театрон*, 30/1/2, 108–110. (Напомена: Наслов текста – прир.; поднаслови аутора)

НИШ – НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

на Бојића, Путем искушења Радослава Веснића, Поп Ћира и поп Спира Стевана Сремца-Радивоја Динуловића, Нечиста крв Б. Станковића-Радивоја Динуловића, У затишју Уроша Дојчиновића, Стари Ниш Душана Ћ. Цветковића, Мистер доллар и Београд некад и сад Б. Нушића, Срећа А. Д. Владимира Велмара Јанковића.

Занимљиво је и значајно видети репертоар домаћих и страних реприза само у току бар једне сезоне, на пример 1932/33, јер открива живу, разноврсну и динамичну позоришну делатност и, због недовољне субвенције, снажљивост управе у тешкој борби за опстанак. Тако су у 1932/33. години од домаћих комада репризовани: Шокица Илије Округића Сремца, Девојачка клетва Љубинка Петровића, Зона Замфорова Ст. Сремца-Симе Бунића, Ивкова слава Ст. Сремца-Веље Миљковића, Ђидо Веселиновића-Брзака, Дорћолска посла Станојевића, Хасанагиница Огризовића, Зулумћар Ћоровића, Пут око света, Госпођа министарка, Сумњиво лице Б. Нушића, Коштана; Пљусак и 3:1 Петра Петровића Печије, Американска јахта у сплитској луци М. Беговића, Страх од верности Ранка Младеновића, Капинера Радивоја Динуловића. Од страних комада су репризовани: Хамлет, посрбљени Сеоски лола Тота-Дескашева, Стари каплар Адолфа д'Енерија-Филипа Диманоара, У долини А. Гимера, Адвокат Болбек и њен муж Ж. Бера-Л. Вернеја, Госпођа с камелијама Диме Сина, Морал гђе Дулске Г. Запољске, Симона Е. Бријеа, Рођака из Варшаве Л. Вернеја, Топаз М. Пањола, Скамполо Д. Никодемија, Рокс Б. Конера, Шпанска мува Арнолда и Баха, Квадратура

Компромиси са ђудљивим укусом публике у репертоару нису бројни и не значе неке веће уступке и уметничке жртве. Штавише, и ове репризе показују одређено уметничко мерило којим се тежи да одржи потребан уметнички ниво Позоришта. Треба при томе имати у виду да је претежно солидни глумачки ансамбл био у стању да у инсценији одржи или чак складном игром надиђе уметничку вредност репертоара.

Гостовања, прославе и турнеје

Неколико успешних гостовања и једна прослава чинили су само садржајнијим и лепшим уметнички биланс Позоришта. Милорад Јовановић, изврсни басиста, члан Београдске опере, приредио је 3. XII 1932. концерт оперских арија. Десанка Дугалић-Недељковић, првакиња Народног позоришта у Београду, гостовала је 4. и 5. III 1933. као Жена у Непријатељици, Соња у Рођака из Варшаве и Олга у Путем искушења. Велики уметник Добрица Милутиновић гостовао је 6, 7, 8. и 9. IV 1933. као

Шајлок у Млетачком трговцу, Феђа у Живом лешу, Селимбег у Зулумћару и Митке у Коштани. Надежда Ризнић, првакиња Народног позоришта у Београду, гостовала је 4, 6, 7, 8. и 9. V 1933. у Нишу и Пироту као Жермена у комаду У новој кожи, као Ненела у Као лишће и Ана у Периферији.

Трупа руске уметнице Јелене Александровне Полевицке гостовала је 12. V 1933. комадом Последња жртва А. Островског.

У току 1932. Позориште је прославило стогодишњицу од Гетеове смрти извођењем лепог и садржајног програма: др. Душан Милачић и проф. Светислав Баница говорили су о животу и уметничкој делатности Гетеа, а затим су глумци изводили одломке из Фауста, рецитовали и певали Гетеове песме.

Турнеја је била стална обавеза Позоришта да обилази једанпут годишње значајнија места Моравске бановине. Тако је трупа гостовала и у овим сезонама у Алексинцу, Ћуприји, Јагодини, Параћину, Краљеву, Крушевцу, Трстенику, Пироту, Зајечару, Неготину и најдуже се задржавало у Врњцима (где би играло и преко три месеца сваког дана!). Глумци би обично пред турнеју одлазили на годишњи одмор или после гостовања у Врњцима. Позориште је на турнејама давало више представа него у Нишу; у сезони 1932/33, изведено је 295 представа, од којих 163 по местима Моравске бановине. Биће доцније сезона и са више представа изведених изван Ниша.

Ове дуготрајне турнеје не само што су биле изузетне прилике да управа, редитељи и глумци упознају психологију, менталитет, захтеве и укус најразноврсније публике, него је Позориште, у свим тим местима тако редак и драг гост, благотворно утицало на њено васпитање.

Закључак о уметничкој делатности Позоришта за управе др Милачића

За релативно кратко време, односно за две и по сезоне, колико је био управник и драматург, др Душан Милачић је учинио много у финансијском, организационом и уметничком погледу. Он је повећаним бројем представа, увећањем прихода од посете публике и разним рационалним мерама финансијски стабилизовао Позориште и глумцима загарантовао редовне припадљивости, које су се исплаћивале петнаестодневно и уназад. Финансијским вишковима је стигао да побољша и увећа декоративни, костимски и реквизитерски фонд. Он је, затим, и организационо унапредио Позориште да функционише као солидан организам: нигде у раду није

било импровизације, толико опасне по успешан рад позоришта, него је сваки, од плакатера до глумца, редитеља и њега, тачно извршавао своје задатке. Ако се и кад се то постигне у позориштима, односно да позориште дејствује као солидан механизам, онда пун успех не може изостати. Те његове мере радне дисциплине биле су доследно и веома строго спровођене. Још од почетка осетиле су се корисне реформе и извршен замањак у раду. Интелигенција – писао је београдски часопис Живот и рад – штампа и становништво помагали су колико је ко и како је ко могао да Позориште постане једна културна установа, која би потпуно одговарала својој високој културној мисији. Из посве неуређене каванске сале оно се преселило у позоришне просторије Занатског дома, где је добило релативно добар позоришни намештај. У лицу г. Милачића, професора Нишке гимназије, оно је нашло савесног и енергично оданог свом послу управника. Регулисање материјалних преднадлежности и просечно добра посета, обезбедила је минумим члановима Позоришта за пристојан живот. Под таквим околностима Позориште је могло опстати и радити и у току ове позоришне године више пута је позоришна сала била дупке пуна, и приказано је преко сто представа.¹

Запажен и знатан уметнички ниво Позоришта је производ амбициозног и планског рада: одабранијег репертоара и, можда још више, сталне брига за његову солидну уметничку инсценацију. Присутност управника на сваком месту и у свим значајнијим тренуцима где се и када се рађа позориште као уметнички чин и глумачки ансамбл који је истински и надахнут и мотивисан да ствара, који и уме и може да ствара – све то мора уродити високим резултатима.

Душан З. Милачић и Добрица Милутиновић са ансамблом позоришта Моравске бановине у Нишу, 1933.

¹ П. А. Позориште у Нишу. Стр. 791. Живот и рад, св. 66, год V, књ. XI од 15. маја 1932, Београд.

/ДУШАН З. МИЛАЧИЋ У НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ У БЕОГРАДУ 1935–1941/*

(...) Др Душан З. Милачић (7. XI 1892, Мердари – Ниш) сигурно је са Гавелом директор Дrame са највише књижевне и позоришне ерудиције у периоду између два рата. Он је гимназију завршио у Нишу, француски језик и књижевност са упоредном књижевношћу је студирао у Ексу, Алжиру и Паризу, где је 1930. положио државни докторат књижевности одбравивши две тезе: *Позориште Оноре де Балзак* и *Необјављено позориште О. де Балзак*, које је наградила Француска академија. По повратку био је професор гимназије и од 1. XII 1931. до 1. IX 1934. управник Народног позоришта Моравске бановине у Нишу. Милачић је уметничком дисциплином, солидном опремом представа и добро одабраним репертоаром, који се кретао од Шекспира преко Гогоља, Толстоја, до Е. О'Нила и Порто-Риша или од Стерије преко Бранислава Нушића, А. Шантића, М. Бојића до М. Беговића, уметнички до те мере подигао ово Позориште да је било једно од најбољих у унутрашњости.

Милачићеви есеји и расправе из области позоришта и књижевности чине га једним од најплоднијих и врло запажених научних трудбеника са сигурном, великом ерудицијом, лепим смислом за свестрану студију и критичку синтезу у којима су анализе писаца, дела и проблема зналачки развијене, а судови одмерени и образложени. Он је објавио: *Франсиск Сарсеј као позоришни критичар* (*Српски књижевни гласник*, 1927), *Балзаково позориште* и *Балзаково необјављено позориште* (оба, 1930), *Сара Бернар* (1930), *В. Иго* (1954), *Балзак* (1954), *Марија Малибран* (1954), *Есеји из француске књижевности* (1954), *Реализам и натурализам у књижевности* (1957), *Е. Зола* (1958), *Стендал* (1961) за које је дело добио „Октобарску награду“ (1962), *Од Скарона до Рембоа* (1965), поред више књижевних и позоришних чланака и приказа. Он је превео беспрекорним језиком и стилем, поред дванаест чувених романа, и ове позоришне комаде: *Писмо Сомерсет Мома*, *Срећа К. Брамсонове*, *Уседелица Андре*

* Преузето из: Боривоје Стојковић, „Руководиоци Народног позоришта у току једног века“, *Годишњак града Београда*, Књ. 14, 1967, 307–308. (Напомена: наслов текста – прир.)

Душан З. Милачић као директор Дrame Народног позоришта у Београду са глумачким ансамблом, 1939–1940. (Д. Милачић у средини, лево у белом мантилу, глумица Деса Дугалић) / кат. бр. 19

де Пере-Шапи, *Последњи спрат* А. Жерија, *Где је истина* Л. Пирандела, *Страшни родитељи* Ж. Коктоа и *Тердица* Молијера. Већ сам избор позоришних писаца и комада показују његов сигуран укус и позоришни смисао. Овако широка и разноврсна делатност увршћује га међу најобразованије српске позоришне руководиоце. Милачић је у позоришту провео осам година и једанаест месеци, и то: као управник у Нишу две године и осам месеци, као књижевно-уметнички референт у Народном позоришту четири године и три месеца (1935–1939), као директор Дrame две године до 1941. Године 1937. био је и секретар Глумачке школе.

У репертоару Милачић је одржао строжа уметничка мерила и, по потреби, наравно, окретао се ка широј публици по пракси коју су усвајали сви добри позоришни стручњаци реалних погледа. Од националних писаца приказује Стерију са комедијама *Женидба* и *Удадба* у обради П. Петровића – млађег и *Зла жена*, Б. Нушића с обновљеним *Народним послаником*, Ива Војновића *Еквиночио*, Ј. Бошљаковића *Иванка*, Р. Плаовића – М. Ђоковића *Растанак на мосту*, *Кад је срећа – некак је* (после премијере полиција забранила даље извођење), Ј. Крањца (*Директор Чампа*), П. Петровића, глумца (*Душан, млади краљ*), П. Шебешћена (*Вечна младост*); од страних: Шекспира (*Буре*, *Богојављенска ноћ*), Х. фон Хофштанстала (*Разбијени крчаг*), Голдонија (*Лажљивац*), А. Островског (*Без мираза*), Г. Запољске, Б. Шоа (*Пигмалион*), Ж. Порто-Риша (*Неверница*), С. Пуљезе (*Јунак против своје воље*), В. Шкваркина (*Туђе дете*), Л. Пирандела (*Где је истина*), Д. Амијела (*Брак из рачуна*), Ж. Коктоа (*Страшни родитељи*) и С. Мома (*Писмо*). У сезони пред рат изведено је 45 комада од којих 15 нових, 3 обновљена и 25 већ извођених, само увежбаних и то од 41 писца – 22 домаћа и 19 страних, што показује још несмањену активност у Позоришту и поред ратне психозе у свету и земљи. Штета је што је рат омео добро започету сезону 1940/41, којој је Милачић дао репертоаром лепу уметничку садржину и динамичност. Тако је и II светски рат, као и први, као неком судбинско-историјском игром, прекинуо високи стваралачки полет и домет Народног позоришта. У томе Милачићу припада велика заслуга, јер је за кратко време дао Позоришту уметнички лепу и језгровиту садржину уносећи у рад мерила, духа и знања.

Матуранти нишке гимназије, 1914. (Душан З. Милачић у
трећем реду стоји, трећи слева удесно)

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
РОМАНИСТА, КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

БИБЛИОГРАФИЈА, ХРОНОЛОГИЈА

Душан З. Милачић

Колегијум мушке гимназије у Нишу, 1923/1924. (Душан З.
Милачић у трећем реду стоји, трећи десна улево)

БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА ДР ДУШАНА З. МИЛАЧИЋА*

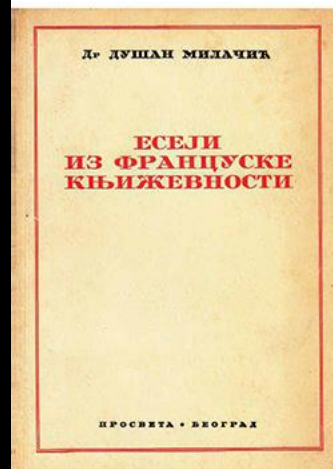
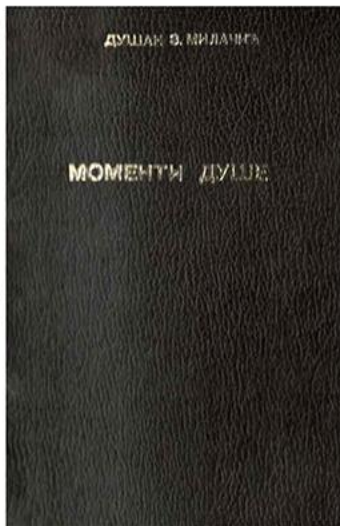
Библиографија обухвата оригиналне радове: књиге, студије, чланке, песме, предговоре и поговоре, приказе и белешке, преводе и приређена дела и биобиблиографију др Душана Милачића. Известан број јединица добијен је љубазношћу др Душана Милачића, неке од њих су непотпуне, пошто се до листа или часописа није могло доћи.

Јединице су подељене у групе: I Оригинални радови, II Преводи и приређена дела, III Биобиблиографија, а у оквиру група, сређене хронолошки, а затим абecedним редом имена аутора односно наслова.

Име аутора др Душана Милачића није извлачено у почетку јединица код оригиналних радова објављених у периодици, али је навођено код посебних издања аутора и код преведених дела оним редоследом који је у књизи.

I ОРИГИНАЛНИ РАДОВИ [1911 – 1971]

1. *Моја поезија*. – Венац, 1911, књ. III, св. 4 и 5, стр. 30
2. *Кроз борбу живота*. – Радничке новине, 13. III 1913, XIII, бр. 37, стр. 3
3. Душан З. Милачић: МОМЕНТИ ДУШЕ – Ниш, изд. писца, шт. „Гутенберг“, 1913; стр. [26]; 12°
4. *Тиранима*. – Радничке новине, 11. III 1913, XIII, бр. 35, стр. 3.
5. *Дани сунца*. – „Скерлић“, орган ђачке дружине у Uzès [France], 1916, I, бр. 5, стр. 1
6. *Синовица сунца*. – „Скерлић“, орган ђачке дружине у Uzès [France], 1916, I, бр. 5, стр. 1
7. *Вечерња шетња*. – „Скерлић“, орган ђачке дружине у Uzès [France], 1917, II, бр. 5, стр. [2]
8. *Чезња*. – Домовина. илустровани календар за год. 1918. – Крф, шт.

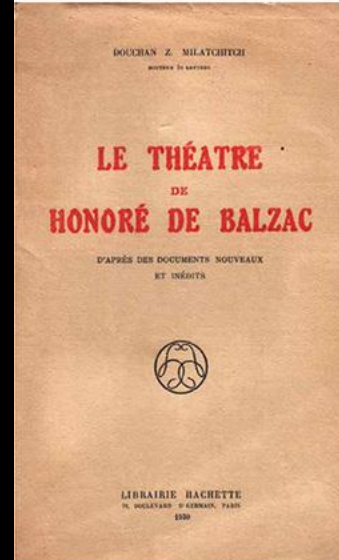
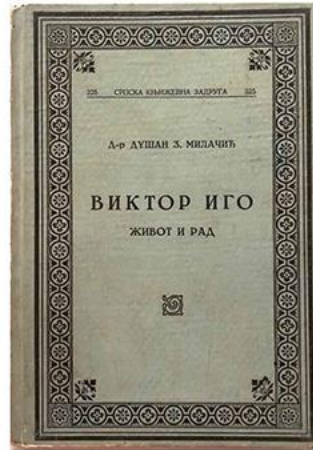
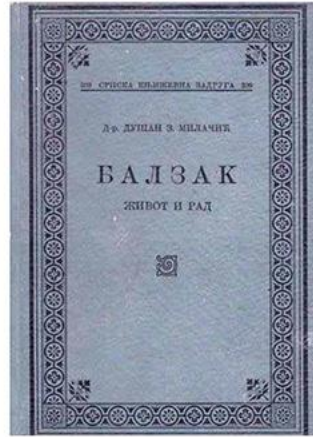

9. *Чезња*. – Ново доба [Крушевац], 1918, I, 27/29, Пр., стр. 4¹
10. *Дани сунца*. 6. Новембар 1916. – Српске новине, 1. II 1918, LXXXV, бр. 14, стр. 2
11. *Srbiji*. – Glasnik jugoslovske omladine, 1918, I, br. 2, str. 33
12. *Густав Крклец: Лирика*. – Демократија, 27. IX 1919, I, бр. 127, стр. 2
13. *Iz ciklusa „Nerešeni problemi“*. – Glasnik Jugoslovske omladine, 1919, II, br. 3, str. 41
14. *„Из прошлости“*. *Исидора Секулић*. – Београдски дневник, 21. X 1919, I, бр. 17, стр. 2
15. *Књижевна естетика француског симболистичког покрета*. – Мисао, 1919, I, књ. I, стр. 192–198
16. *Мирослав Крлежа: Лирика*. – Демократија, 23. X 1919, I, бр. 148, стр. 2–3
17. *Nocturni Flores*. – Мисао, 1919, I, књ. I, стр. 342
18. *Сима Пандуровић: Оковани слогови*. – Демократија, 24. IX 1919, I, бр. 124, стр. 2–3
19. *Ћутање*. – Мисао, 1920, I, књ. III, стр. 1130–1131
20. *Милутин Бојић*. Лирски песник. Есеј. – Мисао, I, 1920, књ. II, стр. 736–747
21. *Фрагменти из „Књижевне естетике“*. – Мисао, 1921, II, књ. V, стр. 8–11
22. *Гривне*. – Мисао, 1921, II, књ. V, стр. 341–342
23. *Јесења елегија*. – Мисао, 1921, II, књ. VII, стр. 495–496
24. *Наша песма*. – Мисао, 1921, II, књ. VI, стр. 341–342
25. *Пол Бурже до 1889*. Есеј из француске модерне књижевности. – Мисао, 1921, II, књ. V, стр. 171–177, 251–256
26. *Сазнање*. – Мисао, 1921, II, књ. VI, стр. 22–23
27. *Тенова књижевна теорија*. – Мисао, 1921, II, књ. VII, стр. 11–19
28. *Деса*. – Нишки гласник, 6. XII 1922, IV, бр. 137, стр. 3
29. *Чезња*. – Мисао, 1922, III, књ. VIII, стр. 424
30. *Једна омладинска анкета. Уређује: Душан З. Милачић сунплент*. – Нишки гласник, 29. XI 1922, IV, бр. 134, стр. 3
31. *Молијева тристагодишњица*. – Мисао, 1922, III, књ. VIII, стр. 143–145
32. *Право одговора. Једна књижевна парница у Паризу*. – Нишки гласник, 22. XII 1922, IV, стр. 2
33. *Весела елегија*. – Мисао, 1922, III, књ. X, стр. 1415

* Преузето из: Бранислава Поповић, „Библиографија радова др Душана З. Милачића“, *Библиотекар XXIV*, 1972, 565–584

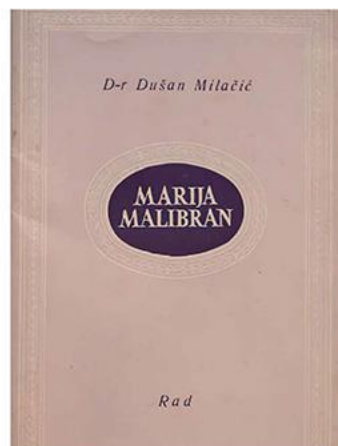
¹ Јединица преузета из: Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova. II Jugoslovska književnost. II/1 Poesija. M – R – Zagreb, Leksikografski zavod FNRJ, 1961; str. 98.

35. П. Мартино: *Француски натурализам*. – Српски књижевни гласник, 1923, Н. С., књ. X, стр. 53–58
36. *Управљање животом од Р. Б. Емерсона*. Превела Исидора Секулић. – Бетовенов живот од Ромен Ролана. Превео Божидар Ковачевић. – Нишки гласник, 24. I 1923, V, бр. 9, стр. [3].
37. *Женидба и удадба у три „одељења“ од Јована Ст. Поповића*. – Нишки гласник, 28. I 1923, V, бр. 11, стр. 3
38. *Есеј о Буржеовом „Ученику“*. – Мисао, 1924, V, књ. XIV, стр. 931–945, 1040–1048
39. *Леконт де Лил*. – Мисао, 1924, V, књ. XIV, стр. 602–619
40. *Миодраг Ибровић: Жозе Марија де Хередија*. – Српски књижевни гласник, 1924, Н. С., књ. XI, стр. 133–141
41. *Погледајте ме очи, оче њене*. – Мисао, 1924, V, књ. XVI, стр. 1139
42. *Балзакови књижевни почеци*. – Српски књижевни гласник, 1926, Н. С., књ. XVIII, стр. 510–517
43. *Страна књижевност: Под ђаволовим сунцем*, од Жоржа Бернаноса. – Српски књижевни гласник, 1926, Н. С., књ. XIX, стр. 136–144
44. *Босиеова тристагодишњица*. – Српски књижевни гласник, 1927, Н. С., књ. XXII, стр. 617–620
45. *Чиста поезија*. – Српски књижевни гласник, 1927, Н. С., књ. XX, стр. 277–282
46. *Франциск Сарсе као позоришни критичар*. – Српски књижевни гласник, 1927, Н. С., књ. XXII, стр. 460–465
47. *Последње књижевне награде у Француској*. – Српски књижевни гласник, 1927, Н. С., књ. XX, стр. 216–221
48. *Балзак ка првом успеху*. – Књижевни север, 1928, IV, књ. IV, стр. 79–81
49. *Хиполит Тен*. – Српски књижевни гласник, 1928, Н. С., књ. XXV, стр. 601–609
50. *Предговор у: Кр. М. Спасић: Интервали бола и утехе. С предговором Д-р Душана З. Милачића*. – Ниш, шт. Штампарија „Св. Цар Константин“, 1929, стр. 5
51. *Вотренова личност у Балзаковим делима*. – Срж, Алманах нове Црне Горе, 1929, I, бр. 1, стр. 58–59
52. *Albert Thibaudet: „Physiologie de la Critique“*. (Edition de la Nouvelle Revue Critique, Paris, 1930). – Српски књижевни гласник, 1930, Н. С., књ. XXXI, стр. 395–397
53. *André Monglond: Le Prérromantisme français*. (T. I. Le Héros prérromantique. T. II, Le Maître des âmes sensibles. Editions B. Arthaud, Grenoble;

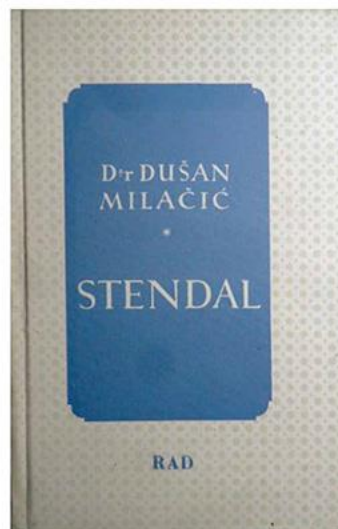
1. *Француске особине*. – Српски књижевни гласник, 1930, Н. С., књ. XXXI, стр. 599–605
55. *Henri Tronchon: „Romantisme et prérromantisme“*. (Paris, „Les Belles Lettres“, 1930). – Српски књижевни гласник, 1930, Н. С., књ. XXXI, стр. 635.
56. *Maurice Souriau „Histoire du parnasse“*. (Paris, 1929, Spes). – Српски књижевни гласник, 1930, Н. С., књ. XXX, стр. 390–391
57. *Pierre Flottes: „Sully Prudhomme et sa pensée“*. (Paris, 1930, Perrin). – Српски књижевни гласник, 1930, Н. С., књ. XXX, стр. 395
58. *Stève Passeur: L'Acheteuse*. („N. R. F.“, Paris, 1930). – Српски књижевни гласник, 1930, Н. С., књ. XXXI, стр. 394–395
59. *Le Théâtre de Honoré de Balzac d'après des documents nouveaux et inédits*. [Thèse]. Par Douchan Z. Milatchitch. – Paris, Librairie Hachette, 1930; 432 p.; 8°
60. *Le Théâtre inédit de Honoré de Balzac*. Édition critique d'après les manuscrits de Chantilly. [Thèse]. Par Douchan Z. Milatchitch. – Paris, Librairie Hachette, 1930; 405 p.; 8°
61. *André Maurois: Tourgueniev*. (Paris, Grasset, 1931). – Гласник професорског друштва, 1931, XI књ. 11, стр. 424
62. *Бенжамен Констан*. – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXII, стр. 300–303
63. *Emile Zola raconté par sa fille*. (Paris, Fasquelle, 1931). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXII, стр. 663
64. *F. Sieburg: „Dieu est-il français?“* (Grasset, Paris, 1930). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXIII, стр. 156–158
65. *Француска послератна књижевност*. (Анализа књиге Б. Кремиса: „Неспокојство и реконструкција“) – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXIV, стр. 606–651
66. *J. G. Prud'homme: „Vingt chefs-d'oeuvre jugés par leurs contemporains“*. (Paris, Stocj, 1930). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXII, стр. 661
67. *Jean Schlumberger: „Saint-Saturnin“*. (N. R. F., Paris, 1931). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXIV, стр. 630–631
68. *John Charpentier: „L'évolution de la poésie lyrique de Joseph Delorme à Paul Claudel“*. (Les oeuvres représentatives, Paris, 1931). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXIII, стр. 230–231
69. *Madeleine Israël: Jules Romain, sa vie, son oeuvre*. (Editions Kra, Paris, 1931). – Гласник Професорског друштва, 1931, XI књ. 11, стр. 425–426
70. *Милан В. Богдановић: Стари и нови*. (Београд, Издавачка књижарница

71. „L'oeuvre: de Victor Hugo“. (Poésie, Prose, Théâtre. Édition classique. Choix, notices et notes critiques par Maurice Levaillant. Paris, Delagrave, 1931). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXII, стр. 253
72. Paul Valéry: „Poésies“. (Paris, N. R. F., 1931). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXIII, стр. 575–576
1. Pierre Abraham: „Créatures chez Balzac“. (N. R. F., Paris, 1931). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXIV, стр. 474–475
2. Популизам. – Мисао, 1931, XIII, књ. 37, стр. 95–96
3. René Bouvier: Balzac homme d'affaires. (Paris, H. Champion, 1930). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXII, стр. 251–253
4. Les textes français. Collection des universités de France. Paris, Ed. Fernand Roches. – Гласник Професорског друштва, 1931, XI, књ. 11, стр. 69–70
5. Les textes français. P. Merimé: Carmen, Arsène Guillot, L'Abbé Aubain, Michel de Montaigne: Essais. (Editions F. Roches, Paris, 1930). – Гласник Професорског друштва, 1931, XI, књ. 11, стр. 424–425
6. Валериеви погледи на данашњи свет. (Кратка анализа књиге Regards sur le monde actuel). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXIV, стр. 442–445
7. La vie pathétique de Dostoievsky par André Levison. (Librarie Plon, Paris, 1931). – Мисао, 1931, XIII, књ. XXXVI, стр. 253
8. „Anatole France“ par Léon Carias. (Rieder, Paris, 1931). – Српски књижевни гласник, 1931, Н. С., књ. XXXV, стр. 157
9. Andre Chevrillon: „Taine. Formation de la pensée“. (Paris, Plon, 1932). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXVI, стр. 312
10. André Fontainas: „Tableau de la poésie française d'aujourd'hui“. – (Ed. de la „Nouvelle Revue Critique“. Paris, 1931). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXV, стр. 157
11. Emanuel Failletaz: „Balzac et le monde des affaires“. (Payot, Lausanne, 1932). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXVII, стр. 233–234
12. Ernst-Robert Curtius: „Essai sur la France“. (Grasset, Paris, 1932). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXVI, стр. 239–240
13. Felix GaiFFE: „Le rire et la scène française“. (Paris, Boivin, 1931). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXV, стр. 632–633
14. Fortinuat Strowski: L'Homme moderne. (Grasset, Paris, 1931). – Гласник Југословенског професорског друштва, 1931/32, књ. XII, стр. 478–479
15. Gerard Harry: „La vie et l'oeuvre de Maurice Maeterlinck“. (Paris, Fasquelle, 1932). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ.

- XXXVII, стр. 637–638
16. Jean Cocteau: „Essai de critique indirecte“. (Grasset, Paris, 1932). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXVI, стр. 399
89. Julien Green: „Epaves“. (Paris, Plon, 1932). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXVI, стр. 312–313
90. Нук. А. Станојковић: Писмени састави, упутства и обраде. (Пишчево издање, Ниш, 1931, стр. 220. Цена 30 дин.) – Гласник Југословенског професорског друштва, 1931/32, књ. XII, стр. 678–680
91. P. Van Tieghem: „La littérature comparée“. (Paris, A. Colin, 1931). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXVI, стр. 313
92. Pierre Trahard: Les maîtres de la sensibilité française au XVII siècle (1715–1789). (Tome I. Boivin, Paris, 1931). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXV, стр. 233–235
93. Pierre Trahard: Les maîtres de la sensibilité française au XVII siècle“. (Boivin, Paris, 1932). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXVII, стр. 232–233
94. Пол Ван Тигем: Преглед историје европске књижевности од ренесансе до данас. (Геце Кона, Београд, 1932). – Мисао, 1932, XIV, књ. XXXVIII, стр. 125–126
95. Victor Giraud: „Brunetière“. (Paris, Flammarion, 1932). – Српски књижевни гласник, 1932, Н. С., књ. XXXVII, стр. 638
96. André Rousseaux: „Ames et visages du XX siècle“. (Paris, Grasset, 1932) – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 238
97. Emile Faguet: „Histoire de la poésie française de la renaissance au romantisme“. (6. v., Boivin, Paris). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVI, стр. 155–156
98. François Porché: Verlaine tel qu'il fut. (Flammarion, Paris, 1933). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXIX, стр. 550–551
99. Голицаве приче. Написао Оноре де Балзак. Превела с француског језика Боса Петровић. (Космос, Београд, 1933). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVI, стр. 549–550
100. Henri Peyre: Qu'est-ce que le classicisme? (Librairie E. Droz, Paris, 1933). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XI, стр. 555–556
101. Un inédit de Balzac: Le catechisme social, précédé de l'article „Du gouvernement moderne“. Textes établis et commentés par Bernard Guyon. (La Renaissance du livre, Paris, 1933). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXIX, стр. 238
102. Jean Plattard: „François Rabelais“. (Boivin, Paris, 1932). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 78

- („Le Mercure universale“, Lille-Paris, 1932). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 238
1. *Léon Le Meur: „La vie et l'oeuvre de François Coppée“*. (Paris, Editions Spes, 1932). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 395
 106. *Léon Peirre-Quint: „André Gide, sa vie, son oeuvre“*. – Paris, Stock). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 317–318
 107. *Paul Hazard: „Les livres, les enfants et les hommes“*. (Paris, Flammarion, 1932). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 318–319
 108. *Pierre Gastinel: Le romantisme d'Alfred de Musset*. (Paris, Hachette, 1933). – Гласник Југословенског професорског друштва, 1933/34, књ. XIV, св. 3, стр. 283–285
 109. *Pierre Trahard: „Les maitres de la sensibilité française au XVIIIe siècle“*. (Boivin, Paris, 1932). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 558
 110. *Pierre Villey: Montaigne*. (Rieder, Paris, 1933). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXIX, стр. 239
 111. *Последње расправе о Балзаку*. – Страни преглед, 1933, IV, бр. 1 и 2, стр. 108–111
 112. *Премјера Госпођице од Жака Девала*. – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 398
 113. *René Bray: „Chronologie du romantisme“*. (Paris, Boivin, 1932). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 156
 114. *René Dumesnil: „Gustave Flaubert, l'homme et l'oeuvre“*. (Paris, Desclée de Brouwer, 1932). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 394–395
 115. *René Dumesnil: Guy de Maupassant*. (Paris, A. Colin, 1933). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XL, стр. 392–393
 116. *Le rouge et le noir: Étude et analyse par André Le Breton*. (Mellotée éditeur, Paris, 1933). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXIX, стр. 471–472
 117. *Stendhal: La chartreuse de Parme. Texte établi et présenté par Pierre Jourda*. (Paris, „Les Belles Lettres“, 2 vol., 1933). – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XXXVIII, стр. 556–557
 118. *Желтеови погледи на позориште*. – Српски књижевни гласник, 1933, Н. С., књ. XL, стр. 35–43
 119. *Adolphe Boschot: Théophile Gautier*. (Paris, Desclée de Brouwer, 1933). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 154–155
 120. *Балзак и словенство. Sophie de Corwin-Piotrowska: Balzac et le*

– (Paris, Champion, 1933). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 631–633

121. *Baudelaire: Petits poèmes en prose. Texte établi et présenté par Daniel-Rops*. (Paris, „Les Belles Lettres“, 1934). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 634–635
122. *La chanson de Roland. Étude de analyse par Edmond Faral*. (Paris, Mellotée, 1934). – Гласник Југословенског професорског друштва, 1934/35, књ. XV, стр. 190
123. *Christian Sénechal: Les grands courants de la littérature française contemporaine*. (Paris, 1934). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 316
124. *Dussane: Le comédien sans paradoxe*. (Paris, Plon, 1933). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 316–317
125. *E. Eggli et P. Martino: Le débat romantique en France (1813–1830), t. I, (1813 – 1816)*. Paris, „Les Belles Lettres“, 1934). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 633–634
126. *Ernst-Robert Curtius: Balzac. Traduit de l'allemand par Henri Jourdan*. (Grasset, Paris, 1933). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 72–73
127. *Jean De La Fontaine: Contes et nouvelles en vers. Texte établi et présenté par Pierre Clare*. (2 vol, Les Belles Lettres, Paris, 1934). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 232–233
128. *Jean Plattard. Montaigne et son temps*. (Boivin, Paris, 1933). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 234
129. *Madame de Lafayette: La pincesse de Clèves. Texte établi et présenté par Albert Cazes*. (Les Belles Lettres, Paris, 1934). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 230
130. *Pierre Trahard: Les maitres de la sensibilité française au XVIIIe siècle, t. IV*. (Boivin, Paris, 1934). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLI, стр. 233–234
131. *René Lauret: Le théâtre allemand d'aujourd'hui*. (N. R. F., Paris, 1934). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLII, стр. 651–652
132. *Жил Леметр и позориште*. (Germaine Durière: Jules Lemaitre et le théâtre. Paris, Boivin, 1934). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLIII, стр. 238–239
133. *G. K. Loukouski: Les théâtre anciens et modernes*. (Firmen-Didot, Paris, 1935). – Српски књижевни гласник, 1934, Н. С., књ. XLV, стр. 157–158
134. *Honoré de Balzac: Correspondance inédite avec Zulma Carraud*.

135. *Криза европске савести*. (1680–1715). – Српски књижевни гласник, 1935, Н. С., књ. XLV, стр. 541–548
136. *Pierre Jourda: Stendhal*. (Desclée de Brouwer, Paris, 1934). – Српски књижевни гласник, 1935, Н. С., књ. XLIV, стр. 325–326
137. *Sainte-Beuve: Correspondance générale recueillie, classée et annotée par Jean Bonnerot*. Tome premier. (Paris, Stock, 1935). – Српски књижевни гласник, 1935, Н. С., књ. XLVI, стр. 401–402
138. *Утицај француског реализма у српскохрватском роману*. – Српски књижевни гласник, 1935, Н. С., књ. XLVI, стр. 378–384
139. *Драматичне године Балзаковог живота (1825–1840)*. – Српски књижевни гласник, 1936, Н. С., књ. XLVII, стр. 438–452
140. *Француска енциклопедија и наша књижевност*. – Српски књижевни гласник, 1936, Н. С., књ. XLVIII, стр. 139–141
141. *Henri Guillemin: Le Jocelyn de Lamartine*. (Paris, Boivin, 1936). – Српски књижевни гласник, 1936, Н. С., књ. XLIX, стр. 396
142. *Liviu Rusu: Essai sur la création artistique*. (Alcan, Paris, 1935). – Српски књижевни гласник, 1936, Н. С., књ. XLVIII, стр. 79–80
143. *Paul Dimoff: La vie d'André Chenier jusqu'à la révolution française*. 2 Vol. (425–653p.) Paris, E. Doz, 1936. – Српски књижевни гласник, 1936, Н. С., књ. XLIX, стр. 632–634
144. *Пол Бурже (1852–1935)*. – Српски књижевни гласник, 1936, Н. С., књ. XLVII, стр. 210–213
145. *Светислав Петровић: Виктор Иго*. Београд, 1936. – Српски књижевни гласник, 1936, Н. С., књ. XLIX, стр. 634–635
146. *Нова књига г. др Љубомира Петровића*. – Правда, 24. IV 1937, бр. 11677, XXXIII, стр. 12
147. *САРА БЕРНАР*. Написао Др. Душан Милачић. – Београд, Југо-Исток, 1937, стр. 155+1; 8^о Биографије знаменитих људи, књ. 4
148. *Француска младост*. – Смена, 1938, I, бр. 2, стр. 93–94
149. *Анкета о улози и значају критике*. – Правда, 27. II 1940, XXXVI, бр. 12687, стр. 7
150. *Директор драме г. др Милачић о релативности критике и нашим позоришним критичарима*. – Правда, 12. I 1940, XXXVI, бр. 12641, стр. 6
151. *Пред премијеру „Страшних родитеља“*. – Политика, 2. I 1940, XXXVII, бр. 11348, стр. 10
152. *Штампани обавезни примерак у НР Србији*. – Библиотекар, 1948, I, бр. 1, стр. 46–47
153. Др Душан З. Милачић: *БАЛЗАК*. Живот и рад. – Београд, Српска књижевна задруга, 1949; стр. 322+1; 8^о Српска књижевна задруга,

1. *Balzac slikar svoga doba*. – Brazda, 1949, II, broj 10, str. 770–779
155. *Балзаково стваралаштво и животна снага његовог дела*. – Летопис Матице српске, 1949, CXXV, књ. 363, св. 6, стр. 357–371
156. *Белешка о Арманси у: Стендал: Арманса или неколико слика једног париског салона из 1827. године*. С француског превео Др. Душан Милачић. – Нови Сад, Матица српска, 1949; стр. 225–228 Мала књига
157. *Оноре де Балзак. Поводом стогодишњице његове смрти*. – Политика, 21. IX 1950, XLVII, 13664, стр. 4
158. *Победа Балзаковог реализма*. – Културни живот, 1950, II, бр. 7–8, стр. 71–80
159. Др Душан З. Милачић: *ПРЕДМЕТНИ КАТАЛОГ*. – Београд, Друштво библиотекара НР Србије, 1950; стр. 38; 8^о
160. *Мариво*. – Књижевност, 1951, VI, књ. XII, св. 5–6, стр. 529–544
161. *Мариво у: Пјер де Мариво: Игра љубави и случаја. Комедија у три чина*. Превео с француског Сима Пандуровић. – Београд, Просвета, 1951; стр. 5–32 Позоришна библиотека, 33
162. *Осврт на радове за полагање државног испита из библиотекарске струке*. – Библиотекар, 1951, III, бр. 1–2, стр. 36–38
163. *Лакло и његове „Опасне везе“*. – Књижевност, 1952, VII, књ. XIV, св. 4, стр. 316–327
164. *Лакло и његове „Опасне везе“ у: Шодерло де Лакло: Опасне везе или Писма која је једно друштво сабрало и објавило ради поуке других*. Превео Др. Душан Милачић. – Београд, Просвета, 1952; стр. 7–31
165. *Виктор Иго у Виктор Иго: Богородичина црква у Паризу*. – Београд, Ново поколење, 1952; стр. 5–58 Светски писци
166. *Анализа „Чича Горио“ у: Оноре де Балзак: Чича Горио*. [Превео и] уредио Др Душан Милачић. – Београд, Знaње, 1953; стр. 351–356 Школска библиотека, 24–25
167. *Белешка о Арманси у: Стендал: Арманса или Неколико слика једног париског салона из 1827. године*. Превео с француског Др Душан Милачић. – Београд, Рад, 1953; стр. 5–8
168. *Белешка о писцу у: Шарл-Луј Филип: Биби са Монпарнаса – Чича Пердри*. Превео Др Душан Милачић. – Београд, Ново Поколење, 1953; стр. 239–242 Светски писци
169. *Емил Зола*. – Књижевност, 1953, VIII, књ. XVI, св. 1, стр. 3–24
170. *Емил Зола у: Emil Zola: Rad. Roman. Preveo s francuskog Milan Đorđević*. – Београд, Рад, 1953; стр. 5–33
171. *Флобер: „Бувар и Пекише“ и „Три приповетке“*. – Политика, 26.

172. *Госпођа де Лафајет* у: Госпођа де Лафајет: Принцеза де Клев. Превео Живојин Живојиновић. – Нови Сад, Братство-Јединство, 1953; стр. 5–31
173. „*Манон Леско*“ (Абе Прево: „Манон“, Нови Сад, 1952, „Слободна Војводина“). – Политика, 5. III 1953, L, 14444, стр. 259
174. *Marginalije uz Skerlićevu istoriju književnosti*. (Jovan Skerlić „Istorija nove srpske književnosti“, izdanje „Rad“, Beograd, 1953). – Književne novine, 11. III 1954, V, br. 9, str. 6
175. *Млади Стендал*. („Живот Анри Бриларе“ – „Ново поколење“, Београд, 1953). – Политика, 30. VII 1953, L, 14571, стр. 759
176. *Оноре де Балзак* у: Оноре де Балзак: Чича Горио. [Превео и] уредио Др Душан Милачић. – Београд, Знање, 1953; стр. 7–25 Школска библиотека, 24–25
177. *Предговор* у: Viktor Igo. Jadnici. Roman. Preveo Dr. Nikola Banašević. – Beograd, Rad, 1953; str. 5–10
178. *Стендалов „Расин и Шекспир“*. (Стендал: „Расин и Шекспир“, превео Милан Предић, Ново поколење, Београд, 1953). – Политика, 13. XI 1953, L, бр. 14663, стр. 1115
179. *Три романа Емила Золе*. – Политика, 9. VII 1953, L, 14553, стр. 687
180. *Виктор Иго: „Јадници“*. (Превео др. Никола Банашевић, „Рад“, Београд, 1953). – Политика, 18. XII 1953, L, 14692, стр. 1231
181. *Виктор Иго* у: Виктор Иго: Богородичина црква у Паризу. Друго издање. Превео Душан Л. Токић. – Београд, Ново поколење, 1953; стр. 5–58
182. *Балзак и Евелина Ханска*. (Оноре де Балзак: „Писма Туђинки“, превела Емилија Анђелић; „Ново поколење“, Београд, 1954). – Политика, 18. VI 1954, LI, 14850, стр. 562
183. *Белешка о „Поморцима“* у: Viktor Igo: Pomorci. Roman. S francuskog preveo Dr Dragoslav Smiljanić. – Beograd, Rad, 1954; str. 5–6
184. *Francuska inteligencija*. (Odlomak iz piščeve neobjavljene studije „O duhu i karakteru francuskog naroda“). – Umetnost i kritika, 1954, II, br. 6–7, str. 2–5
185. *Igove „Kazne“*. (Odlomak iz knjige „Viktor Igo“, koja uskoro izlazi u izdanju Srpske književne zadruge). – Književne novine, 1. IV 1954, V, br. 12, str. 5
186. *Једно ремек дело* (Госпођа де Лафајет: „Принцеза де Клев“, превео Ж. Живојиновић, Братство-Јединство, Нови Сад, 1953). – НИН, 3. I 1954, IV, бр. 157, стр. 7

1. Dr Dušan Z. Milačić: *MARIJA MALIBRAN*. Kraljica pesme. – Beograd, Rad, 1954; str. 101+ [7] + sl. 1.
189. *Поговор* у: Мариво: Маријанин живот. Превео Душан Милачић. – Београд, Ново поколење, 1954; стр. 485–499 Светски писци
190. *Предговор* у: Виктор Иго: Човек који се смеје. Роман. С француског превео др Драгослав Смиљанић. – Београд, Рад, шт. „Типографија“, Загреб, 1954; стр. 7–10
191. *Стогодишњица рођења великог француског песника. Артур Рембо*. Песник пустолов. – Политика, 12. XI 1954, LI, 14977, стр. 1073
192. Др Душан Милачић: *ВИКТОР ИГО*. Живот и рад. – Београд, Српска књижевна задруга, 1954; стр. 288; 8^о Српска књижевна задруга, књ. 325
193. *Белешка о „Деведесет трећој“* у: Виктор Иго: Вандеја се буни 1973. Роман. С француског превео Др Душан Милачић. – Београд, Рад, 1955; стр. 5–7
194. *Емил Зола: „Тривачница“*. Превео Милан Ђорђевић, Рад, Београд, 1955. – Политика, 14. X 1955, LII, бр. 15263, стр. 2223 и 2224
195. *Милутин Велимировић: Тешке године*. (Братство-Јединство, Нови Сад, 1954). – Политика, 28. I 1955, LII, 15041, стр. 1336
196. *Предговор* у: Iz francuske lirike. Od Vijona do Valerija. Odabrao i preveo Vladeta Košutić. – Beograd, Rad, 1955; str. 5–6
197. *Предговор* у: Мариво: Сељак скоројевић. Превео с француског Душан Милачић. – Београд, Рад, 1955; стр. 5–10
198. Др Душан Милачић: *ЕСЕЈИ ИЗ ФРАНЦУСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ*. – Београд, Просвета, 1956; стр. 169+[3]; 8^о
199. *Мопасанова визија света*. – Летопис Матице српске, 1956, CXXXII, књ. 378, св. 1–2, стр. 43–60
200. *Нада Маринковић: „Смисао и љубав“*. (Сељачка слога, Загреб, 1956). – Политика, 26. X 1956, LIII, 15612, стр. 3619 и 3620
201. *Натурализам данас*. – Књижевне новине, 9. XII 1956, VII, бр. 30, стр. 4
202. *Оноре де Балзак* у: Оноре де Балзак: Кад жена зри. Роман. Превела с француског Зорка Каралић. – Београд, Рад, 1956; стр. 5–23 Светска књижевност
203. *Пол Скарон*. – Књижевност, 1956, XI, св. 7–8, стр. 82–93
204. *Повратак Золи*. – Књижевне новине, 9. XII 1956, VII, бр. 30, стр. 4

Zora Maksimović i Vojin Stojanović. – Beograd, Rad, 1957; str. 5–7
Svetska književnost

208. „Црвено и црно“. Студија карактера. – Летопис Матице српске, 1957, CXXXIII, књ. 379, св. 4, стр. 297–315
209. „Искреност“ Андре Жида. – Политика, 5. V 1957, LIV, 15797, стр. 16
210. „На Дрини ћуприја“ и француска критика. Признања Андрићевом роману. – Политика, 3. III 1957, LIV, 15736, стр. 10
211. *Onore de Balzak* u: *Onore de Balzak*: Mixha Gorio. Jetes hxxrim i Balzakut nga Dr. D. Milaciq. Perktheu nga frengjishtja Zekeria Rexhna. – Prishtine, „Milladin Popović“, 1957; str. 212–228
212. О „Новој Елоизи“ у: Жан-Жак Русо: Јулија или Нова Елоиза. Писма двоје заљубљених. Превела Милица Царцарчевић. [Књ.] II. – Београд, Нолит, 1957; стр. 409–413
213. Овогодишња Гонкурова награда за књижевност. – Политика, 22. XII 1957, LIV, 16026, стр. 23
214. *Поговор* у: Стендал: Арманса. Преводилац Душан Милачић. – Београд, Научна књига, 1957; стр. 251–361 Библиотека Спектар
215. *Поговор* у: Стендал: О љубави. Превела Вера Бакотић-Мијушковић. – Београд, Нолит, 1957; стр. 351–361 Светски писци
216. *Predgovor* u: Viktor Igo: Čovek koji se smeje. S francuskog preveo Dr. Dragoslav Smiljanić. – Beograd, Rad, 1957; str. 7–10
217. *Први Стендалов роман*. – Летопис Матице српске, 1957, CXXXIII, књ. 380, св. 6, стр. 569–584
218. Др Душан Милачић: РЕАЛИЗАМ И НАТУРАЛИЗАМ У КЊИЖЕВНОСТИ. – Београд, Рад, шт. „Миладин Поповић“, Приштина, 1957; стр. 35 + [1]; 12⁰
219. Dr Dušan Milačić: REALIZAM I NATURALIZAM U KNJIŽEVNOSTI. – Beograd, Rad, št. „Miladin Popović“, Priština, 1957; 35 + [1]; 12⁰
220. *Стендал сликар рестаурације*. – Савременик, 1957, III, св. 4, стр. 446–454
221. *Стендалов „Лисијен Левен“*. – Књижевност, 1957, XII, св. 11, стр. 437–443
222. *Утисци о бугарским библиотекама*. – Библиотекар, 1957, IX, бр. 3–4, стр. 180–184
223. *Виктор Иго* у: Виктор Иго: Богоричина црква у Паризу. – Београд, Народна књига, 1957; стр. 7–32 Библиотека врхови, 4
224. Др Душан Милачић: *ЕМИЛ ЗОЛА*. – Београд, Рад, 1958; стр. 305; 8⁰

226. *Нова зграда Народне библиотека у Београду*. – Библиотекар, 1958, X, бр. 1, стр. 1–4
227. *Први састанак управника научних библиотека*. – Библиотекар, 1958, X, бр. 2–3, стр. 202–206
228. *Стендалова слава*. – Књижевност, 1958, XIII, св. 1–2, стр. 97–105
229. *Стендалово ремек дело*. – Стварање, 1958, XIII, бр. 3, стр. 208–223
230. *Белешка о писцу* у: Проспер Мериме: Коломба. Превео с француског др Душан Милачић. – Београд, Рад, 1959; стр. 145–153 Библиотека „Реч и мисао“, књ. 14
231. *Читајући Стендала*. – Савременик, 1959, V, св. 4, стр. 411–423
232. *Гонкурова награда за 1959*. – Политика, 29, 30. XI и 1. XII 1959, LVI, 16640, стр. 19
233. *Мате Вујчић: „И камен рађа“*. – Политика, 13. IX 1959, LVI, 16574, стр. 14
234. *Мистралова „Миреја“*. Стогодишњица једног ремек дела. – Политика, 15. III 1959, LVI, 16421, стр. 17
235. *Предговор* у: Виктор Иго: Човек који се смеје. Роман. С француског превео Драгослав Смиљанић. – Београд, Рад, шт. „Вјесник“, погон „Типографија“, Загреб, 1959; стр. 7–10
236. *Страх од разговора*. – Младост, 25. II 1959, IV, бр. 124, стр. 13
237. *Белешка о писцу* у: Ж. К. Хуисманс: Приповетке. Превео с француског Душан Милачић. – Београд, Рад, 1960; стр. 135–136. Библиотека „Реч и мисао“, књ. 29
238. *Емил Зола* у: Емил Зола: Успон Ругонових. Превели с француског Владислав Савић и Петар Борислављевић. – Београд, Рад, 1960; стр. 9–24 Одабрана дела светских класика, књ. 1
239. *Историја Народне библиотеке у Београду*. – Политика, 10. I 1960, LVII, 16573, стр. 18
240. *Милош Савковић*. – Књижевност и језик, 1960, VII, св. 1, стр. 7–13
241. *Predgovor* u: Viktor Igo: Jadnici. Roman. Preveo s francuskog dr Nikola Banašević. [Knj.] 1. – Beograd, Rad, 1960; str. 5–8
242. *Beleška o piscu* u: Prosper Merime: Kolomba. Preveo s francuskog dr Dušan Milačić. – Beograd, Rad, 1961; str. 145–153 Biblioteka „Reč i misao“, knj. 14a
243. *Onore de Balzak* у: Оноре де Балзак: Избор. [Књ.] 1. – Сарајево, Свјетлост, 1961; стр. 3–13
244. *Pogovor* u: Emil Zola: Tereza Raken. Preveo Miodrag Kujundzić. – Beograd, Rad, 1961; str. 189–192 Biblioteka „Reč i misao“, knj. 58
245. *Pogovor* u: Opat Prevo: Manon Lesko. Preveo s francuskog Dušan

1. Др Душан Милачић: РЕАЛИЗАМ И НАТУРАЛИЗАМ У КЊИЖЕВНОСТИ. 2. редиг. изд. – Београд, Рад, шт. „Обод“, Цетиње, 1961; стр. 33 + [2]; 12⁰
247. Др Душан Милачић: СТЕНДАЛ. – Београд, Рад, 1961; стр. 387; 8⁰
248. *Mut o Рембоу*. Дело великог песника први пут на нашем језику. – Политика, 10. VI 1962, LIX, 17483, стр. 16
249. *Pogovor* у: Stendal: O ljubavi. Prevela Vera Bakotić-Mijušković. – Београд, Рад, 1962; стр. 155–160 Библиотека „Реč и misao“, коло III, knj. 66
250. *Predgovor* у: Onore de Balzak: Čiča Gorio. Preveo sa francuskog Dušan Milačić. – Београд, „Branko Đonović“, 1962; стр. 5–12 Knjiga za svakog. Omiljeni pisci, 11
251. *Stendhal en Yougoslavie. Bibliographie*. – Stendhal Club, 15. X 1962, No 17, pp. 81–84
252. *У свачијим рукама*. – Политика, 8. IV 1962, LIX, 17421, стр. 21
253. *Beleška o piscu* у: Onore de Balzak: Čiča Gorio. Preveo dr Dušan Milačić. – Београд, Рад, 1963; стр. 263–274 Библиотека „Реč и misao“, knj. 40–41b.
254. *Beleška o piscu* у: Prosper Merime: Kolomba. Preveo dr Dušan Milačić. 3. Izd. – Београд, Рад, 1963; стр. 136–143 Библиотека „Реč и misao“, knj. 14b.
255. *Beleška o piscu* у: Ž. K. Huismans: Pripovetke. Preveo dr Dušan Milačić. 2. Izd. – Београд, Рад, 1963; стр. 135–136 Библиотека „Реč и misao“, knj. 29a
256. *Емил Зола* у: Емил Зола, Успон Ругонових. Превели Владислав Савић и Петар Борисављевић. – Београд, Рад, 1963; стр. 9–24 Одабрана дела светских класика
257. *Pogovor* у: Emil Zola: Tereza Raken. Preveo Miodrag Kujundzić. 2. izd. – Београд, Рад, 1963; стр. 187–191
258. *Pogovor* у Opat Prevo: Manon Lesko. Preveo Dušan L. Đokić. 2. izd. – Београд, Рад, шт. „Sava Mihić“, Zemun, 1963; стр. 191–196 Библиотека „Реč и misao“, knj. 53
259. *Predgovor* у: Emil Zola: Tereza Raken. Prevela s francuskog Dobrila Stošić. – Београд, „Branko Đonović“, 1963; стр. VII–XIV Knjiga za svakog. Omiljeni pisci, 44
260. *Predgovor* у: Onore de Balzak: Čiča Gorio. Preveo sa francuskog dr Dušan Milačić. 2. izd. – Београд, „Branko Đonović“, 1963; стр. 5 – 12 Knjiga za svakog. Omiljeni pisci, 11a
261. *Предговор* у: Шодерло де Лакло: Опасне везе. Превео с француског Душан Милачић. – Београд, Просвета, 1963; стр. 7–21

262. Др Душан Милачић: ПРЕДМЕТНИ КАТАЛОГ. Упутства за издачу. 2. изд. – Београд, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, 1963; стр. 37 + [2]; 8⁰
263. *Виктор Иго међу нама*. – Политика, 17. III 1963, LX, стр. 17
264. *Beleška o piscu* у: B. Konstan: Adolf. Sesila. Preveli Nikola Trajković i Cveta Kotevska. – Београд, Рад, 1964; стр. 143–148 Библиотека „Реč и misao“, knj. 153
265. *Најзагонетнија Молијерова личност*. – Политика, 11. X 1964, LXI, 18327, стр. 19
266. *Pogovor* у: Stendal: O ljubavi. Prevela Vera Bakotić-Mijušković. 2. Izd. – Београд, Рад, 1964; стр. 149–154 Библиотека „Реč и misao“, knj. 66a
267. *Предговор* у: Емил Зола: Тереза Ракен. Превела с француског Добрила Стошић. 2. изд. – Београд, „Бранко Ђоновић“, 1964; стр. 7–14 Књига за свакога. Омиљени писци, 44a
268. *Beleška o piscu* у: Onore de Balzak: Čiča Gorio. Preveo dr Dušan Milačić. 4. izd. – Београд, Рад, шт. „Sava Mihić“, Zemun, 1965; стр. 250–259 Библиотека „Реč и misao“ knj. 40–41
269. Душан Милачић: *ОД СКАРОНА ДО РЕМБОА*. – Сарајево, „Веселин Маслеша“, 1965; стр. 226 + [2], 8⁰
270. *Pogovor* у: Ž. K. Huismans: Pripovetke. Preveo Dušan Milačić. 3. izd. – Београд, Рад, 1965; стр. 119–120 Библиотека „Реč и misao“, Коло II, knj. 29b
271. *Predgovor* у: Onore de Balzak: Čiča Gorio. Preveo s francuskog dr Dušan Milačić. – Београд, Nolit, 1965; стр. 5–12 Knjiga za svakog. Omiljeni pisci, 11b
272. *Предговор* у: Оноре де Балзак: Чича Горно. Превео са француског Душан Милачић. – Нови Сад, Прогрес, 1965; стр. 7–40
273. *Стендал у Југославији*. – Политика, 10. X 1965, LXII, 18685, стр. 19
274. *Епоха романтизма и фолклор*. – Политика, 19. VI 1966, LXII, 18931, стр. 18
275. *Pogovor* у: Emil Zola: Tereza Raken. Preveo Miodrag Kujundzić. 3. Izd. – Београд, Рад, шт. „Sava Mihić“, Zemun, 1966; стр. 179–182 Библиотека „Реč и misao“. Коло III, knj. 58
276. *Војислав Ђурић: „Говор поезије“*. – Политика, 2. X 1966, LXII, 19036, стр. 16
277. *Белешка о „Богородичиној цркви у Паризу“* у: Виктор Иго: Богородичина црква у Паризу. Превео Душан Ђокић. – Београд, Просвета, 1967; стр. 665–670

1. *Р. Јосимовић: „Натурализам“*. – Политика, 17. XI 1968, LXV, 19801, стр. 16
280. *L'esprit et le caractère du peuple français* у: Mihailo B. Milošević: *Amitié franco-yougoslave*. – Belgrade, Mihailo B. Milošević, 1969; pp. 31–43
281. *Молијерова школа за жене*. – Стварање, 1969, XXIV, св. 7–8, стр. 31–43
282. *Молијерове „Учене жене“*. – Савременик, 1969, XV, књ. 30, стр. 240–247
283. *Наша најновија стилистика*. – Политика, 20. VII 1969, LXVI, 20040, стр. 18
284. *О смрти Владимира Питовића*. – Политика, 22. VI 1969, LXVI, 20012, стр. 20
285. *Подвизи и страдања*. – Политика, 11. V 1969, LXVI, 19970, стр. 18
286. *Поговор у: Оноре де Балзак: Пуковник Шабер*. Превео Др Никола Банашевић. – Београд, Рад, шт. „Дело“, Љубљана, 1969; стр. 67–72
287. *Поговор у: Стендал: Опатица из Кастра*. Превео Младен Лесковац. – Београд, Рад, 1969; стр. 81–89 Библиотека „Реч и мисао“, коло IX, књ. 226
288. *Предговор у: Оноре де Балзак: „Љиљан у долу“*. Превео Милан Т. Ђорђевић. Београд, Народна књига, 1969; стр. 5–16 Библиотека Омиљени романи
289. *Предговор у: Виктор Иго: Јадници*. Роман. Превео Мита Ракић. [Св.] 1. – Београд, Просвета шт. Дневник, Нови Сад, 1968; стр. 5–19 Библиотека Просвета, бр. 147
290. *Слободан Јовановић: „Француска и енглеска идејна драма“ (1850–1914)*. – Политика, 23. II 1969, LXVI, 19895, стр. 18
291. *Емил Зола (1840–1903) у: Емил Зола: Жерминал*. Превео Душан Матић. [Књ.] 1. – Београд, Рад, 1970; стр. 5–21
292. *Виктор Иго (1802–1885) у: Виктор Иго: Јадници*. Превео

др Никола Банашевић. [Књ.] 1. – Београд, Рад, 1970; стр. 5–20
Библиотека „Дом и школа“ II
ПРЕВОДИ И ПРИРЕЂЕНА ДЕЛА²

[1935 – 1971]

293. *Мом, Сомерсет: Писмо*. – 14. VI 1935
294. *Ерамсон, Карен: Срећа*. – 31. III 1936
295. *Пере-Сати, Андре де: Уседелица*. – 23. IX 1938.
296. *Жери, Алфред: Последњи спрат*. – 26. IV 1939.
297. *Пирандело, Луиђи: Где је истина*. – 17. XI 1939.
298. *Кокто, Жан: Страшни родитељи*. – 2. I 1940.
299. *Балзак, Оноре де: Чича Горио. Евгеније Гранде*. С француског превели Душан Милачић и Душан Ђокић. – Београд, Култура, 1946; стр. 583 + [5]; 12^о Библиотека светских класика
300. *Балзак, Оноре де: Чича Горио. Евгеније Гранде*. С француског превели Душан Милачић и Душан Ђокић. – Београд, Култура, 1946; стр. X + 496 + [IV]; 12^о
301. *Метерлиник, Морис: Плава птица*. Чаробна игра у шест чинова и дванаест слика. С француског превео Др Душан З. Милачић. – Београд, Просвета, 1946; стр. 170 + [2]; 8^о
302. *Верн, Жил: Петнаестогодишњи капетан*. Књ. I. Превео Др Душан Милачић. – Београд, Ново поколење, 1947; стр. 412; 8^о
303. *Vern, Jules: Petnaestogodišnji kapetan*. Preveo s francuskog Dr. Dušan Milačić. – Zagreb–Beograd, Novo pokolenje, 1947; str. 480 + 2; 8^о
304. *Доде, Алфонс: Приповетке*. Превео др Душан Милачић. Илустровао Раденко Мишевић. – Београд, Ново поколење, 1948; стр. 69 + [3]; 8^о
305. *Balzac, Honore de: Filozofske priče*. Šagrinska koža, Elikzir dugog života, Nepoznato remek djelo, Milmoth pokajnih. S francuskog preveo Dr Dušan Milačić. – Beograd–Zagreb, Kultura, 1949; str. 478 + [2]; 12^о Biblioteka svjetskih klasika
306. *O realizmu*. Članci Stendala, Balzaka, Šamfleria, Braće Gonkur, Zole, Morasana. Preveo dr Dušan Milačić. – Beograd, Kultura, 1949; str. 224, 8^о
307. *Стендал: Арманса или неколико слика једног париског салона из 1827. године*. С француског превео др Душан Милачић. – Нови Сад, Матица српска, 1949; стр. 231; 12^о Мала књига
308. *Молијер: Тврдица*. Превео Душан З. Милачић. Молијер: Изабрране

² Јединице од 293. до 298. односе се на нештампане преводе позоришних комада играних у Народној позористи у Београду.

1. чих. – Београд, Просвета, 1952; стр. 452 + [3]; 8^о Светски класици 310. *Мериме, Проспер: Приповетке. С француског превео др Душан Милачић.* – Београд, Култура, 1952; стр. 420; 8^о Библиотека светских класика
311. *Мериме, Проспер: Таманго.* Превео с француског др Душан Милачић. Илустровао Миодраг Војић. – Београд, Народна књига, 1952; стр. 31; 8^о
312. *Verne, Jules: Petnaestogodišnji kapetan.* Preveo s francuskog dr Dušan Milačić. Ilustracije iz francuskog originala od Henri Faivre. II izd. – Zagreb, Mladost, 1952; str. 305 + 2; 8^о
313. *Балзак, Оноре де: Чича Горио.* [Превео и] уредио др Душан Милачић. – Београд, Знање, 1953; стр. 356 + [2]; 12^о Школска библиотека, 24–25
314. *Филип, Шарл-Луј: Биби са Монпарнаса. Чича Пердри.* Превео Душан Милачић. – Београд, Ново поколење, 1953; стр. 242 + 1; 8^о Светски писци
315. *Стендал: Арманса или неколико слика једног париског салона из 1827. године.* Превео с француског др Душан Милачић. – Београд, Рад, 1953; стр. 231; 8^о
316. *Марииво: Маријанин живот.* Превео Душан Милачић. – Београд, Ново поколење, 1954; стр. 500; 8^о Светски класици
317. *Доде, Алфонс: Приповетке.* Одабрао и превео Душан Милачић. – Београд, Култура, 1955; стр. 192 + [4]; 8^о Библиотека светских класика
318. *Иго, Виктор: Вандеја се буни 1793.* Роман. С француског превео др Душан Милачић. – Београд, Рад, 1955; стр. 351 + [1]; 8^о
319. *Марииво: Сељак скоројевић.* Роман. С француског превео Душан Милачић. – Београд, Рад, 1955; стр. 354 + [1]; 8^о
320. *Верн, Жил: Петнаестогодишњи капетан.* Роман. Превео с француског др Душан Милачић. – Београд, Рад, 1955; стр. 348; 8^о Омладинска књижевност
321. *Балзак, Оноре де: Чича Горио.* Преводилац Душан Милачић. – Загреб, Култура, 1957; стр. 289; 12^о Библиотека свјетских класика
322. *Стендал: Арманса.* Преводилац Душан Милачић. – Београд, Народна књига, 1957; стр. 255; 8^о Библиотека Спектар
323. *Мериме, Проспер: Коломба.* Превео с француског др Душан Милачић. – Београд, Рад, 1959; стр. 153 + [1]; 12^о Библиотека „Реч и мисао“, књ. 14
324. *Verne, Jules: Petnaestogodišnji kapetan.* Preveo: dr Dušan Milačić. – Zagreb, Mladost, 1959; str. 324 + [4]; 11. pril.; 8^о Biblioteka „Jelen“, sv. 1
325. *Huismans, Ž. K.: Pripovetke.* Preveo s francuskog Dušan Milačić. –

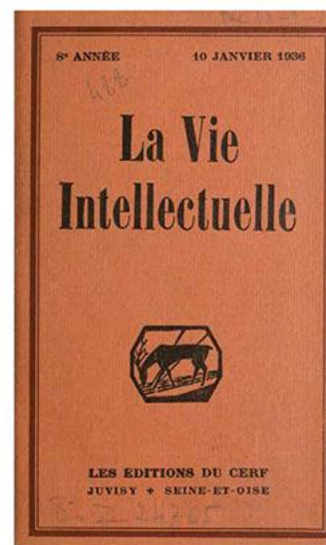
327. *Балзак, Оноре де: Избор.* [Књ.] 2. Превео Душан Милачић. – Сарајево, Свјетлост, 1961; стр. 124 + [1]; 12^о
328. *Балзак, Оноре де: Избор.* [Књ.] 2. Превео Душан Милачић. – Сарајево, Свјетлост, 1961; стр. 130 + [1]; 124 + [1]; 12^о Школска библиотека, 44
329. *Мериме, Проспер: Коломба.* Превео с француског др Душан Милачић. – Београд, Рад, 1961; стр. 153 + [1]; 12^о Библиотека „Реч и мисао“, књ. 14а
330. *Балзак, Оноре де: Чича Горио.* Превео са француског Душан Милачић. – Београд, „Бранко Ђонових“, 1962; стр. 298 + [1]; 12^о Књига за свакога. Омиљени писци, 11
331. *Stendhal: Odabrana djela.* Knj. 4. Preveli: Dušan Milačić – Josip Rittig. – Rijeka, „Otokar Keršovani“, 1962; str. 564 + [3]; 12^о
332. *Balzac, Onore de: Čiča Gorio.* Preveo sa francuskog dr Dušan Milačić. 2. izd. – Beograd, „Branko Đonović“, 1963; str. 298 + [2]; 12^о Knjiga za svakoga, Omiljeni pisci, 11a
333. *Huismans, Ž. K.: Pripovetke.* Preveo Dušan Milačić. 2. Izd. – Beograd, Rad, 1963; str. 136 + [3]; 12^о Biblioteka „Reč i misao“, knj. 29a
334. *Merime, Prosper: Karmen.* Preveo Dušan Milačić. – Novi Sad, Dnevnik, 1963; str. 96; 8^о Romani X-100, Nova serija, sv. 66
335. *Merime, Prosper: Kolomba.* Preveo dr Dušan Milačić. 3. izd. – Beograd, Rad, 1963; str. 143 + [1]; 12^о Biblioteka „Reč i misao“, knj. 14b
336. *Лакло, Шодерло де: Опасне везе.* Превео с француског Душан Милачић. – Београд, Просвета, 1963; стр. 426 + [1]; 8^о Светски класици, 14
337. *Verne, Jules: Petnaestogodišnji kapetan.* Preveo dr Dušan Milačić. – Zagreb, Mladost, 1963; str. 299 + [1]; 8^о Biblioteka „Jelen“, sv. 11a
338. *Balzac, Onore de: Elixir dugog života u: Porodica Marana. Zabava u Sou.* Preveo Dušan Milačić. – Novi Sad, Dnevnik, 1964; str. 69–84 Serija Staze, br. 1 Roto biblioteka, X-100
339. *Dode, Alfons: Pisma iz moga mlina.* Preveo dr Dušan Milačić. Priredio [i pogovor napisao] Dr Mithat Šamić. – Sarajevo, Svetlost, 1964; str. 137 + [3]; 12^о Školska lektira
340. *Filip, Šarl-Luj: Bibi sa Monparnasa.* Preveo Dušan Milačić. – Novi Sad, Dnevnik, 1964; str. 49; 8^о Roto biblioteka. Serija Staze, 10
341. *Igo, Viktor: Devedeset treća.* Roman. Preveo dr Dušan Milačić. – Beograd, Kultura, št. „Budućnost“, Novi Sad, 1964; str. 396 + [3]; 12^о Biblioteka „Kultura“, 33–34
342. *Иго, Виктор: Вандеја се буни 1793.* Превео др Душан Милачић. [Књ.] 5. – Београд, Рад, 1964; стр. 377; 8^о Одабрана дела светских класика

1. *Верн, Жил: Петнаестогодишњи капетан.* Роман. Превео с француског др Душан Милачић. – Загреб, Младост, 1964; стр. 318 + [2]; 8⁰ Библиотека Јелен, св. 2
345. *Balzac, Onore de: Čiča Gorio.* Preveo s francuskog Dušan Milačić. – Beograd, Nolit, 1965; str. 266 + [1]; 12⁰ Knjiga za svakog. Omiljeni pisci, 11b
346. *Balzac, Onore de: Izabrana dela.* Izbor dr Dušan Milačić. [Knj.] 1–4. – Novi Sad, Progres, 1965; str. 342 + [2], 402 + [2], 343 + [1], 454 + [2]; 12⁰ Biblioteka Svetski pisci, kolo I, 1–4
347. *Huismans, Ž. K.: Pripovetke.* Preveo Dušan Milačić. 3. Izd. – Beograd, Rad, 1965; str. 120 + [2]; 12⁰ Biblioteka „Reč i misao“, Kolo II, knj. 29b
348. *Igo, Viktor: Vandeja se buni 1973.* Preveo dr Dušan Milačić. [Knj.] 8. – Beograd, Rad, 1966; str. 352; 8⁰ Odabrana dela svetskih klasika
349. *Dode, Alfons: Pisma iz moga mlina.* S francuskog preveo Dr Dušan Milačić. Priredio [i predgovor napisao] dr Midhat Šamić. – Sarajevo, Svjetlost, 1967; str. 143 + [3]; 12⁰ Školska biblioteka
350. *Merime, Prosper: Karmen. Kolomba.* Preveo s francuskog Dušan Milačić. [Predgovor] Mihailo Pavlović. – Beograd, Nolit, 1967; str. 224 + [2]; 12⁰ Popularna knjiga
351. *Merime, Prosper: Karmen. Tamango.* Preveo Dušan Milačić. Ilustracije: Duško Ristić. – Beograd, Jugoslavija, 1967; str. [12] + 113 + [3]; 8⁰ Biblioteka Šeherezada
352. *Verne, Jules: Petnaestogodišnji kapetan.* Preveo Dr Dušan Milačić. 2. izd. – Zagreb, Mladost, 1968; str. 309 + [7]; 8⁰ Biblioteka Jelen
353. *Balzac, Onore de: Čiča Gorio.* S francuskog preveo dr Dušan Milačić. – Sarajevo, Svjetlost, 1969; str. 267 + [1]; 8⁰
354. *Balzac, Onore de: Šagrinska koža.* S francuskog preveo dr Dušan Milačić. – Sarajevo, Svjetlost, 1969; str. 292 + [1]; 8⁰
355. *Daudet, Alphonse: Pisma iz moga mlina.* (Izbor). Priredila: Antica Antoš. [Preveli]: Ivan Lulić, Antica Antoš, dr Dušan Milačić. Ilustrovao Dalibor Parać. – Zagreb, Školska knjiga, 1969; str. 119 + [1]; 12⁰ „Dobra knjiga“ – Lektira za VIII osnovne škole
356. *Meterlink, Moris: Plava ptica. Čarobna igra u šest činova i dvanaest slika.* Preveo Dr Dušan Z. Milačić. [Pogovor] Tihomir Vučković. – Beograd, Rad, št. „Delo“, 1969; str. 142 + [2]; 12⁰ Biblioteka „Reč i misao“, kolo XII, knj. 300
357. *Скопски ђачки батаљон 1914. Батаљон 1300 каплара 1914–1964.* Уредници: Станислав Винавер, Страхинја Дамњановић и др Душан Милачић. – Београд, Удружење „1300 каплара“, 1969; стр. [12] + 736 + 6 прил.; 8⁰
358. *Verne, Jules: Petnaestogodišnji kapetan.* Preveo Dušan Milačić. –

359. *Balzac, Onore de: Čiča Gorio.* S francuskog preveo dr Dušan Milačić. – Sarajevo, Svjetlost, št. „Radiša Timotić“, Beograd, 1970; str. 284 + [1]; 8⁰
360. *Balzac, Onore de: Šagrinska koža.* S francuskog preveo dr Dušan Milačić. – Sarajevo, Svjetlost, št. „Radiša Timotić“, Beograd, 1970; str. 284 + [1]; 8⁰
361. *Verne, Jules: Petnaestogodišnji kapetan.* Preveo Dr Dušan Milačić. 3. Izd. – Zagreb, Mladost, 1970; str. 309 + [7] + 1 pril.; 8⁰ Biblioteka Jelen
362. *Balzac, Onore de: Čiča Gorio.* S francuskog preveo: Dr Dušan Milačić. – Sarajevo, „Veselin Masleša“, 1971; str. 231 + [1]; 8⁰ Svjetski klasici. Francuska književnost
363. *Laklo, Šoderlo de: Opasne veze.* S francuskog preveo Dušan Milačić–Sarajevo, „Veselin Masleša“, 1971; str. 334; 8⁰ Svjetski klasici. Francuska književnost
364. *Merime, Prosper. Karmen. Kolomba.* S francuskog preveo Dušan Milačić – Sarajevo, „Veselin Masleša“, 1971; str. 182 + [2]; 8⁰ Svjetski klasici.

III
/БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА
О ДУШАНУ З. МИЛАЧИЋУ/
[1930 – 1960]

1. Antoine, André: *Le théâtre inédit de Balzac*. – Le Journal, 1930, 11 mars [Без података]
2. Cohen, Gustav: *Les grandes thèses de Sorbonne. Le théâtre de Balzac*. – Les Nouvelles littéraires, 1930, 27 septembre [Без података]
3. Ђурчић, Ј[азар]: *Две нове књиге на француском др Д. Милачића*. – Гласник Професорског друштва, 1930, X, књ. 10, стр. 743–745
4. D. P.: *Le théâtre d'Honoré de Balzac*. – Vient de paraître, 1930, avril [Без података]
5. Ernest Charles, J.: (О „Балзаковом позоришту“). – La Grande Revue, 1930, 1 avril [Без података]
6. Henriot Emile: *Balzac homme de théâtre et poète*. – Le Temps, 1930, 25 mars [Без података]
7. Houville, Gérard de: *Le théâtre de Honoré de Balzac*, d'après des documents nouveaux et inédits, par D. Z. Milatchitch – Le théâtre inédit de Balzac, édition critique établie d'après les textes de Chantilly – du même auteur. (Librairie Hachette). – Le Figaro, 1930, 5 mai [Без података]
8. Илић, др Марија: *Балзак као драматичар*. Уз предавање од 15. о. м. – Радио Београд, 13. IV 1930, II, бр. 15, стр. 1–2
9. К[аралић], П[редраг]: *Један наш научни успех на страни*. – Живот и рад, 1930, III, књ. V, св. 3, стр. 467–468
10. Magne, Emile: *Douchan Z. Milatchich: Le théâtre d'Honoré de Balzac d'après des documents nouveaux et inédits*. Librairie Hachette. Douchan Z. Milatchich: *Le théâtre inédit de Honoré de Balzac*. Edition critique d'après les manuscrits de Chantilly, Librairie Hachette. – Mercure de France (Série moderne), 1930, tome CCXXIV, 15 Novembre – 15 Décembre, 135–138 p.
11. Пандуровић, Сима: „Балзаково позориште“; „Le théâtre d'Honoré de Balzac“; „Le théâtre inédit de H. de Balzac“. Par Douchan Z. Milatchich, (Paris, Hachette, 1930). – Воља, 1930, V, књ. I, св. 2, стр. 93–94
12. Raquet-Pierret, Léon: *Le théâtre de Balzac*. – Le Thyrsé (Bruxelles), 1930, mai, 176–178 p.
13. С. П. Кљ [Бранимир Ћосић] *Сентиментална размишљања*. – Размишљања поводом једне тезе о Балзаку, која нису у вези са тезом већ са нашој несрећном књижевности. – Правда, 4. V 1930, XXVI, бр. 117, стр. 6
14. Савковић, Милош: *Једна књига о Балзаку*. – Српски књижевни

1. У неколико реди. – Политика, 15. IV 1930, XXVI, бр. 7884, стр. 8
16. В.: *Наш научни успех у Паризу*. – Правда, 22. 1930, бр. 78, стр. 5
17. Veković, Divna: *Naš rad u Francuskoj*. – Riječ, 19. IV 1930, XXVI, br. 15, str. 29
18. V[eković], D[ivna]: *Une thèse sur le théâtre de Balzac*. – Chantecler, 1930, 6 i 13 septembre
19. X. [Milan Bogdanović]: „Les nouvelles littéraires“ o doktorskoj tezi G. Milačića. – Српски књижевни гласник, 1930, Н. С., књ. XXXI, стр. 545–546
20. X. [Мато Вучетић]: *Два француска дела г. др. Душана Милачића о позоришној продукцији Хоноре де Балзака*. – Време, 8. III 1930, X, бр. 2945, стр. 2
21. Kinkel, Hans: [O „Balzakovom pozorištu“]. – Zeitschrift für franz. u. engl. Unterricht, 1931, Heft 4, 327–328 S.
22. Одликовање г. др. Душана Милачића. – Политика, 30. III 1931, XXVIII, бр. 8224, стр. 11
23. Sée Edmond: [O „Balzakovom pozorištu“]. – La Revue de Francem 15. IV 1931, XI, 717–720 p.
24. Стојковић, Боровоје С.: *Кроз нове књиге и догађаје. Др. Душан З. Милачић: „Сара Бернар“*. – Правда, 11. XII 1937, XXXIII бр. 11906, стр. [13]
25. Петровић, П. С.: *Биографије знаменитих људи. Сара Бернар*. Написао др Д. Милачић, издање Југо-Исток; Београд, 1937. – Политика, 19. I 1938, XXXV, бр. 10650, стр. 20
26. Предић, Милан: *Др Душан Милачић: „Сара Бернар“*. – Српски књижевни гласник, 1938, Н. С., књ. LIII, стр. 228–231
27. Предић, Милан: *Једна глумачка библиографија*³. – Српски књижевни гласник, 1938, Н. С., књ. LIII, стр. 228–231
28. Нови директор драме нада се да ће наша драма имати нових успеха. Изјава г. др. Душана Милачића, новог директора драме београдског позоришта. – Политика, 25. IV 1939, XXXVI, бр. 11099, стр. 11
29. За директора драме Народног позоришта у Београду постављен г. др. Душан Милачић. – Политика, 13. IV 1939, XXXVI, бр. 11087, стр. 10
30. Јб. Б.: *Директор драме г. др. Душан Милачић о својој оставци*. – Време, 5. VI 1940, XX, бр. 6595, стр. 10
31. Цар, Марко: *Хоноре де Балзак*. (Поводом књиге д-ра Д. Милачића о његовом животу и раду). – Република, 1. VIII 1950, VI, бр. 248, стр. 3
32. Дубравчић, Владо: *Једна корисна монографија*. (Др. Душан З.

3 Пошто се ради о биографији, вероватно је штампарска грешка.

1. XLI, књига 309, Београд, 1949). – Младост, 1950, VI, св. 2–3, стр. 247–249 33. Јовановић, Љубинка: *Др Душан Милачић: Предметни каталог*. Упутства за израду, Београд, Друштво библиотекара НР Србије, 1950; стр. 38; 8° – Библиотекар, 1950, II, бр. 4, стр. 414–415

34. Јовановић, Милош: *Једна студија о Балзаку*. Др. Душан З. Милачић. Балзак. Српска књижевна задруга, 1949. – Летопис Матице српске, 1950, CXXVI, књ. 366, св. 3, стр. 229–240

35. А[танасијевић], др. К[сенија]: *Књига о Виктору Иго*. У издању Српске књижевне задруге. – Република, 15. VI 1954, X, бр. 450, стр. 2

36. Borko, B.: *Študiја dr. Dušana Z. Milačićа о Viktoru Igu*. – Nova obzorja, 1954, VII, [sv.] 12, str. 749–750

37. Д[амјановић], М[илан]: *Душан Милачић: Виктор Иго* (Српска књижевна задруга, Београд, 1954). – Политика, 6. VIII 1954, LI, бр. 14892, стр. 733

38. Максимовић, М[иодраг]: *Душан Милачић: Виктор Иго*. (Српска књижевна задруга, књига 325). – Књижевне новине, 7. X 1954, I, бр. 39, стр. 7

39. Н[едељковић], Д[раган]: *Виктор Иго – живот и рад*. Др. Душан Милачић – Издање Српске књижевне задруге. Универзитетски весник, 24. VI 1954, VII, бр. 97, стр. 8–9

40. Ш[арановић], Р[адмир]: *Душан Милачић: „Виктор Иго“*. – Побједа, 7. XI 1954, XI, бр. 63, стр. 8

41. Ш[ијаковић], М[иодраг]: *Др. Д. Милачић: „Виктор Иго“*. (Српска књижевна задруга, 1954). – НИН, 27. VI 1954, IV, бр. 182, стр. 10

42. Токин, Милан: *Једна успела студија о Виктору Иго*. (Д-р Душан З. Милачић: Виктор Иго – Живот и рад. Издање: Српска књижевна задруга, књига 325. – Београд, 1954, стр. 288). – Летопис Матице српске, 1954, CXXX, књ. 374, св. 4, стр. 335–337

43. Vulević, Jovan: *D-r Dušan Milačić: Viktor Igo* (Srpska književna zadruga). – Prosvjetni rad, 1. XII 1954, I, br. 11, str. 7

44. Јовановић, Милош: *Уз једно домаће дело о Виктору Иго*. (Др Душан Милачић: Виктор Иго. Живот и рад. Српска књижевна задруга, 325, Београд, 1954. – Живот (Сарајево), 1955, IV, књ. VI, св. 3, стр. 142–147

45. Алексић, Љ: *Једна књига есеја из француске књижевности*. – Дневник, 20. VI 1956, XV, бр. 3580, 20. мај, стр. 8

46. А[танасијевић], др. К[сенија]: *Једна добра књига есеја*. – Република, 27. III 1956, XII, бр. 543, стр. 4

49. B[orko], B[ožidar]: *Milačićeva studija о Emilu Zolaju*. – Kulturni obzornik, 6. XI 1956, str. 6

50. Ц[арцарачевић], М[илица]: *Белешка о писцу у: Др Душан Милачић: Есеји из француске књижевности*. – Београд, Просвета, 1956; стр. 165–169

51. Јеремић, Драган М: *Од Госпође де Лафајет до Бенжамена Кремијеа*. (Др Душан Милачић, „Есеји из француске књижевности“, издање „Просвете“, 1956). – Савременик, 1956, II, књ. III, стр. 741–746

52. М[аксимовић], М[иодраг]: *Др. Душан Милачић, „Есеји из француске књижевности“*, („Просвета“, Београд, 1956). – Политика, 20. IV 1956, LIII, бр. 15426, стр. 2876

53. М[аксимовић], М[иодраг]: *Dr. Dušan Milačić, „Eseji iz francuske književnosti“*, („Prosveta“, Beograd, 1956). – Književna novine, 18. III 1956, VII, br. 11, (Nova serija), str. 4

54. Маринковић, Нада: *Есеји из француске књижевности*. (Београд, „Просвета“, 1956). – Гледишта [Ниш], 1956, [III], јуни, [2], стр. 58–59

55. Ostojić, Karlo: *Dr. Dušan Milačić: „Eseji iz francuske književnosti“*. (Izdaje: „Prosveta“, 1956). – Delo, 1956, II, br. 7, str. 971–973

56. Popović, Bruno: *Iz francuske književnosti. Knjiga ogleda Dušana Milačićа u izdanju „Prosvete“*, Beograd, 1956. – Narodni list, 21. VIII 1956, XII, 3460, str. 6

57. Таутовић, Радојица: *Др Д. З. Милачић: „Есеји из француске књижевности“*. (Изд. „Просвета“, Београд, 1956). – Сусрети, 1956, IV, св. 7–8, стр. 536–540

58. Ш[ијаковић], Миодраг: *Др Душан Милачић: Есеји из француске књижевности*. (Београд, Просвета, 1956). – Летопис Матице српске, 1956, CXXXII, књ. 378, св. 1–2, стр. 124–126

59. Vulević, Jovan: *Dr Dušan Milačić: Eseji iz francuske književnosti*. („Prosveta“ – Beograd, 1956). – Život, 1956, V, knj. VIII, sv. 5, str. 327–329

60. Čalović, Ivan: *Knjiga о Zoli. Dušan Milačić: „Emil Zola“*. – Književne novine, 10. X 1958, IX, N. S., br. 77, str. 3

61. Јелић, Бранко: *Душан Милачић: Емил Зола*. – Израз, 1958, II, књ. 4, стр. 614 – 617

62. Јевремовић, Бранислава: *Библиографија радова др Душана Милачића*. – Библиотекар, 1958, X, бр. 2–3, стр. 146–159

63. Младеновић, Живомир: *Др Душан Милачић: Емил Зола*. – Књижевност и језик у школи, 1958, V, бр. 7–8, стр. 406–407

64. Радовић, Ђуза: *Да не буде растанак*. Поводом пензионисања др-а Душана Милачића. – Библиотекар, 1960, XII, бр. 1–2, стр. 1–4

65. Веселиновић, Олга: *Др Душан З. Милачић*. – Годишњак Народне

ХРОНОЛОГИЈА

1889.

Родитељи Душана З. Милачића (отац Зарије и мајка Тодора) после српско-турских ратова (1876/78) доселили су се из Црне Горе у село Мердаре на српско-турској граници.

1892.

Седмог новембра рођен је Душан З. Милачић у Мердарима. Имао је четворицу браће: Божидара, Братимира, Ђорђа и Бранислава.

1906–1915.

Основну школу завршио је у Косаничкој Рачи близу Куршумлије, Српско-краљевску гимназију у Нишу 1914, матурирао у Скопљу 1915. године.

1911–1913.

У гимназији је почео да пише песме и прву песму „Моја поезија” објавио је у листу *Венац*, чији власник и уредник је био Јеремија Живановић, познати нишки културни посленик и један од оснивача књижевног часописа *Градина* (1900). У београдским *Радничким новинама* 1913. објављује песме „Кроз борбу живота” и „Тиранима”. Запажен као млади литерата објављује у сопственом издању збирку песама *Моменти душе* (1913), која га фирмише као талентованог песника.

1914–1915.

У лето 1914. мобилисан је као ђак – војник и упућен у Скопље на војну обуку у славну јединицу Скопски ђачки батаљон познат као Ђачки батаљон „1300 каплара”. По завршетку војне обуке распоређен је у ратну формацију у 15. пешадијски пук I позива, као подофицир са чином наредника. У тешким борбама са бугарском војском на јесен 1915. рањен је у ногу код Беле Паланке у борбама у рејону села Црвена река на шпајским положајима. После бугарске окупације Ниша, као рањеник из нишке ратне болнице одлази у Прокупље, у село Беле Воде, у родитељску кућу. Из породице Милачић у Великом рату поред Душана, борили су се и његова четири брата, касније након завршетка рата одликовани највишим ратним одликовањима, Карађорђевог звездом са мачевима и др.

1916–1918.

Прешао је Албанију рањен, са штакама и у луци Сан Ђовани де Медуа на албанској обали укрцао се на брод. Пребачен је у Северну

Африку, у Бизерту на опоравак. Из Бизерте одлази у Алжир у место Кап Платиф у близини града Алжира, поново се враћа у Бизерту, одакле по наређењу одлази у Француску. Учествоје као наредник у војној обуци Српског универзитетског батаљона (Bataillon Universitaire Serbe), стационираног у месту Жозје у департману Доњи Алпи, близу варошице Барсоланета. У суровим бугарским репресалијама у току Топличког устанка 1917. убијена је Душанова мајка Тодора. За време рата објављује родољубиве песме у листовима *Скерлић* (1916–1917), *Ново доба* (1918), *Српске новине* (1918), *Београдски дневник* (1918), *Glasnik jugoslovenske omladine* (1918–1919), *Илустровани календар* (Крф, 1918).

1918.

Српска влада донела је уредбу о ослобађању војне дужности ђака и студената који су били на школовању у Француској и другим савезничким земљама. Душан Милачић, после расформирања Ђачког батаљона у Жозјеу, због болести остао је у Тулону. Од 1918. до 1920. студира француски језик и упоредну књижевност јужне Европе на алжирском универзитету и Екс ан Провансу. Слуша предавања угледних професора Мориса Блондела (Maurice Blondel) у Ексу и Пјера Мартиноа (Pierre Martino) у Алжиру.

1920.

Дипломирао на алжирском универзитету под менторством професора Пјера Мартиноа на тему: Ученик *Пола Буржеа и почеци реакције против Теновог позитивизма* (Le Disciple de Paul Bourget et le débuts de la réaction contre le positivisme de Taine).

1920–1924.

По повратку у Србију професор је Прве мушке гимназије у Нишу где предаје француски језик, југословенску књижевност и филозофију. Истовремено је и управник Народне библиотеке у Нишу. У гимназији покрене књижевни часопис *Гласник* (1924). Професорски испит је положио 1922, а већ наредне, 1923. докторирао на Свеучилишту у Загребу, под менторством професора Петра Скока, са тезом (проширена верзија дипломског рада из Алжира), Ученик *Пола Буржеа и почеци реакције против Теновог позитивизма*. У часопису *Мисао* под уредништвом песника Симе Пандуровића 1918–1924. објављује поезију и есејистику. Први есеј о Балзаку објавио у часопису *Мисао* 1926. под насловом „Балзакови књижевни почеци”.

1924–1928.

У јесен одлази у Париз на специјалистичке студије као питомац

(стипендиста) француске владе. Шеф је Просветног одељења Посланства Краљевине СХС 1925–1928. године, стара се о школовању 300 српских студената на универзитетима у Паризу, Тулузу, Монпељеу, Греноблу... Интензивно од 1928. пише две докторске дисертације о Онореу де Балзаку. Ментори државног доктората су му професори париске Сорбоне Андре Ле Бретон (André Le Breton) за главну тезу: *Позориште Оноре де Балзака према новим и необјављеним документима*, за допунску Пол Азар (Paul Hazard): *Необјављено позориште Оноре де Балзака према рукописима из Шантијеа*.

1930.

На париској Сорбони 1930. одбранио је две докторске дисертације (претходно објављене као посебне књиге код издавачке куће Ашет у Паризу) оцењене највишом могућом оценом, положио државни докторат и стекао звање доктора књижевности: главна теза – *Le Théâtre de Honoré de Balzac d'après des documents nouveaux inédits*. Par Douchan Z. Milatchitch. – Paris, Librairie Hachette, 1930; 432 p; допунска теза – *Le Théâtre inédit de Honoré de Balzac*. Édition critique d'après les manuscrits de Chantilly. Par Douchan Z. Milatchitch. – Paris, Librairie Hachette, 1930; 405 p. За дисертације је одликован Златном медаљом Француске академије „Академских палми” (1930).

1931–1934.

После одбране дисертација враћа се у отаџбину и краће време је професор Војне академије у Београду (1930/31), потом одлази у Ниш за професора Мушке гимназије (1931); од 1931. до 1934. је драматург и управник Позоришта Моравске бановине у Нишу.

1934.

У јесен одлази у Београд за професора Треће београдске гимназије.

1935.

За допринос француској култури и књижевности и рад на српско-француским културним везама, добио је највише француско одликовање – Легију части (Legion d' Honneur).

1939.

Постављен је за књижевно-уметничког референта Народног позоришта у Београду.

1939–1942.

сопственој жељи и молби 1942. прелази на рад у Државни архив Србије где се убрзо пензионисао.

1942–1946.

Године окупације провео је у кући на породичном имању у Белим Водама код Прокупља. Пише своју познату монографију, *Балзак, живот и рад* (објављена после рата: СКЗ, 1949).

1946 – 1960 – 1979.

У послератном периоду посветио се обнови књижног фонда Народне библиотеке Србије, чији је управник био током 1944–1960, коју је развијао по моделу и устројству Француске националне библиотеке. За живота Душан Милачић био је члан управе Удружења књижевника Србије, члан управе Удружења носилаца Албанске споменице, почасни председник Удружења Југославија–Француска. За монографију *Стендал* добио је Октобарску награду града Београда (1962) и награду за превод Стендалових *Записи једног путника „Др Милош Н. Ђурић”* (1976). Носилац је Ордена рада, Ордена заслуга за народ и Ордена Св. Саве. Библиографија др Душана З. Милачића је импозантна: садржи око 500 јединица из области историје француске књижевности, студије и есеје из белетристичке и драмске књижевности, преводе класика француске књижевности, рецензије и предговоре, теоријске прилоге из области библиотекарства (Предметни каталог). Био је уредник и аутор прилога у монографијама о Великом рату; аутор је романсираних биографија о познатој француској глумици, *Сари Бернар* (1937) и оперској певачици 19. века, *Марији Малибран* (1954). Милачићеве синтетичке књижевносторијске студије – *Балзак, живот и рад* (1949), *Виктор Иго, живот и рад* (1954), *Емил Зола* (1958), *Стендал* (1961), *Вечни Молијер* (1973), по оцени критичара сматрају се „бриљантним” студијама биографске књижевности у нас, „срудитних и прегледно писаних”. Аутор је значајних студија из француске књижевности: *Есеји из француске књижевности* (1956), *Од Скарона до Рембоа* (1965), *Реализам и натурализам у књижевности* (1957), и др.

До данас ниједна од дисертација није преведена на српски језик, ни интегрално ни селективно, осим издања за живота Милачића (1973), једне респективне издавачке куће у Женеви, специјализоване за репринт издања (Слаткин), која је објавила другу допунску тезу: *Le Théâtre inédit de Honoré de Balzac*. Édition critique d'après les manuscrits de Chantilly. Par Douchan Z. Milatchitch: Genève: Slatkine Reprints, 1973.

1979.

Душан З. Милачић је преминуо 21. октобра у Београду.

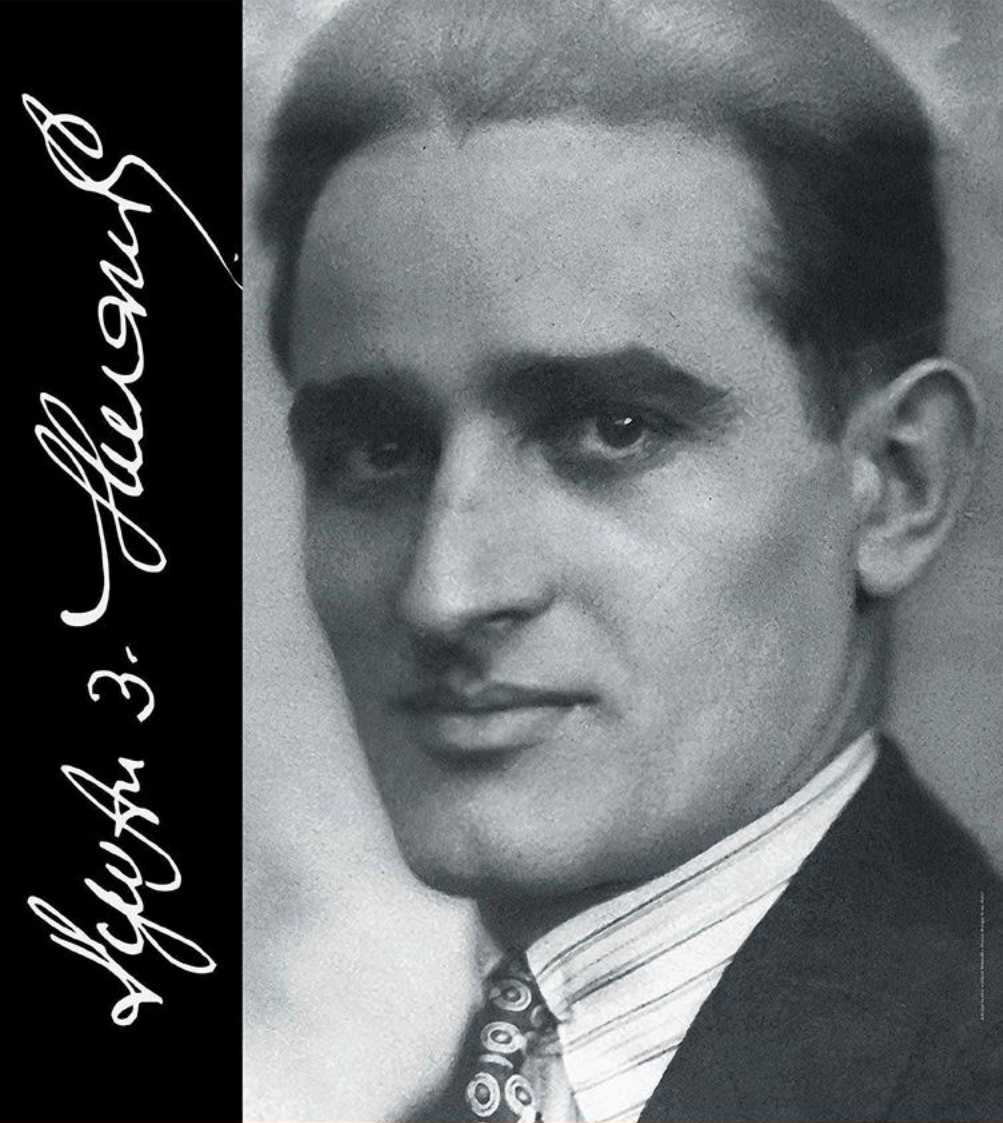
ДУШАН З. МИЛАЧИЋ РОМАНИСТА,
КЊИЖЕВНИК, ПРЕВОДИЛАЦ

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR

ДОДАТАК

Душан З. Милачић

ИЗЛОЖБЕНИ ПАНОИ /2021/

1930.
Улица у Прокупљу

Street in Prokuplje
La rue à Prokuplje

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892 - 1979

Породична кућа
Милачића
(Беле Воде крај Прокупља)

The Miličićs' family house in
Bele Vode near Prokuplje

La maison de famille de Miličić
(Bele Vode, près de Prokuplje)

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892 - 1979

Извршилац пројекта
Душан З. Милачић

Рецензенти
др Душан Милачић
др Душан Милачић

Уметнички
Душан Милачић

Дизајнер
Душан Милачић

Сарадници
Душан Милачић
Душан Милачић

Финансијско подршка
Министарство културе и информисања
Републике Србије
Град Прокупље

Project coordinator
Dušan Miličić

Reviewers
Dr Dušan Miličić
Dr Dušan Miličić

Authors of the Exhibition
Dušan Miličić

Exhibition design
Dušan Miličić

Collaborators
National Museum, Belgrade
Belgrade City Museum
National Library Serbia

The financial support of the project
Republic of Serbia
Ministry of culture and information
City of Prokuplje

1889.
Родитељи Душана З. Милачића (отац Зарије и мајка Тодора) после српско-турских ратова (1876/78) доселили су се из Црне Горе у Топлицу, у село Мердаре на српско-турској граници.

1892.
Седмог новембра рођен је Душан З. Милачић у Мердари. Имао је четворицу браће: Божицара, Братимира, Ђорђа и Бранислава.

1906–1915.
Основну школу завршио је у Косаничкој Рачи близу Кушумуџе, Српско-краљевску гимназију у Нишу 1914, матурирао у Скопљу 1915. године. У гимназији професор му је био Милодрог Ибровић (1885–1973), знаменити српски романиста.

1911–1913.
У гимназији је почео да пише песме и прву песму „Моја поезија“ објавио је у листу *Венац*, чији власник и уредник је био Јеремија Живановић, познати нишки културни посленик

1889.
After the Serbian-Turkish wars (1876-1878), Dušan Z. Miličić's parents, father Zarije and mother Todora, moved from Montenegro to Toplica, to the village of Merdare on the Serbian-Turkish border.

1892.
Dušan Z. Miličić was born in Merdare on November 7th. He had four brothers: Božidar, Bratimir, Đorđe and Branislav.

1906–1915.
He finished elementary school in Kosanička Rača near Kurtumlja, attended Serbian Royal Grammar School in Nis in 1914, and graduated in Skopje in 1915. His high school teacher was Miodrag Ibrovac (1885-1973), a famous Serbian romanicist.

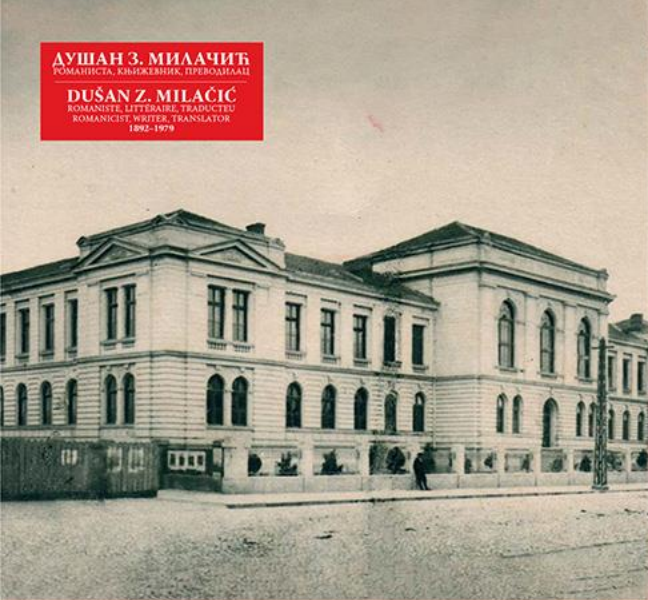
1911–1913.
Miličić started writing poems as a high school student and he had his first poem *My Poetry* published in the newspaper *Venac*, whose owner and editor was Jeremija Zivanović, an outstanding cultural activist in Nis and one of the founders of the literary magazine *Gradina* (1900). In 1913, Miličić had his

1889.
Les parents de Dušan Z. Miličić, père Zarije et mère Todora, après les guerres serbo-turques (1876-1878) ont déménagé du Monténégro à Toplica, au village de Merdare, à la frontière serbo-turque.

1892.
Dušan Z. Miličić est né le 7 novembre à Merdare. Il avait quatre frères: Božidar, Bratimir, Đorđe et Branislav.

1906–1915.
Il a terminé l'école primaire à Kosanička Rača près de Kurtumlja, le lycée serbe-royal de Nis en 1914. C'est en 1915 qu'il obtient son diplôme à Skopje. Miodrag Ibrovac, le célèbre romaniciste serbe, était son professeur du lycée (1885-1973).

1911–1913.
Il a commencé à écrire des poèmes au lycée. Son premier poème « Ma poésie » a été publié dans le journal « Venac », dont le propriétaire et rédacteur en chef était Jeremija Zivanović, le célèbre envoyé culturel de Nis et l'un des fondateurs de la revue littéraire « Gradina » (1900). En 1913, il publie les poèmes

Зграда Гимназије у Нишу

The Grammar School building in Niš
Le bâtiment du lycée à Niš

Матуранти нишке гимназије, 1914.

(Dušan Z. Milačić у трећем реду стоји, трећи са лева у десно)
Graduates of the Niš Grammar School,
(Dušan Z. Milačić standing in the third row, third from left)
Les diplômés du lycée de Niš,
(Dušan Z. Milačić est au troisième rang, debout,
troisième de gauche à droite)

Душан З. Милачић са другом као
матурант Мушке гимназије у Нишу
1914.

(А. М. стоји, први са лева)

Dušan Z. Milačić with a friend,
as a graduate of the Men's Grammar School in Niš
(D. M. standing, first from left)

Dušan Z. Milačić, en tant que bachelier du Lycée masculin à Niš,
avec son ami.
(Dušan est debout, premier à gauche)

МОМЕНТИ ДУШЕ

УВЕК ИСТО

Умру ми паде к'о спомени сиви,
Садашњост је моја и сувише мрачна.
Са вичном чежњом да се сретно живи
Малксва моја душа вечно плачна.
Садашњост је моја и сувише мрачна.

Мутне, црне саутње гусце изпор моћи
Једне младе душе што би среће хтела,
И љубавног срца што чеже у ноћи,
Срца ког је спава нада среће свела —
И младосне душе што би среће хтела.

Опет видим да је кратка моја срећа,
А несрећа вечна к'о вечност без краја.
Душа ми је ваза увенулог цвећа,
И увек сам жељан животнога маја.
Несрећа је моја бол вечни без краја.

1914-1915.
Наредник Душан З. Милачић са ратним друговима
из Ђачког батаљона „1300 каплара“ у Скопљу

(А. М. седе, први са лева)

Sergeant Dušan Z. Milačić with war comrades
from the Student Battalion 1.300 Corporals in Skopje
(D. M. sitting, first from left)

Sergent Dušan Z. Milačić avec ses amis de guerre du
bataillon d'élevés „1300 caporaux“ à Skopje
(Dušan est assis, premier à gauche)

1914-1915.
У лето 1914. мобилисан је као ђак — војник и упућен у Скопље на војну обуку у славну јединицу Скопски Ђачки батаљон познат као Ђачки батаљон „1300 каплара“. По завршетку војне обуке распоређен је у ратну формацију у 15. пешајски пук I позива, као помоћник са чином наредника. У тешким борбама са бугарском војском на јесен 1915. рањен је ногу код Беле Паланке, у рејону села Црвена река. После бугарске окупације Ниша, као рањеник из тешке ратне болнице одлази у Прокупље, у село Беле Воде, у родитељски кућ. Из породице Милачић у Великом рату поред Душана, борили су се и његова четири брата. По завршетку рата одликовани су највишим ратним одликовањима (Краљевевог звездам са мачевима и др.).

1916-1918.
Прешао је Албанију рањен, са штакама и у луци Сан Ђовани де Медиа на албанској обали укрцао се на брод. Пребачен је у Северну Африку, у Бизерту на опоравак. Из Бизерте одлази у Алжир у место Кап Платиф у близини града Алжира, поново се враћа у Бизерту, одакле по наређењу одлази у Француску. Учествоје као наредник у војној обуци Српског универзитетског батаљона (Bataillon Universitaire Serbe), стационараног у месту Жозје у департману доњи Алпи, близу варошице Барселонета. У суровим бугарским репресијама у току Топличког устанка 1917. убијена је Душанова мајка Тодора. За време рата објављује родољубиве песме у листовима *Скерлић* (1916-1917), *Ново доба* (1918), *Српске новине* (1918), *Београдски дневник* (1918), *Glasnik jugoslovenske omladine* (1918-1919), *Илустровани календар* (Крф, 1918).

1918.
Српска влада донела је уредбу о ослобађању војне дужности ђака и студената који су били на школовању у Француској и другим савезничким земљама. Душан Милачић, после расформирања Ђачког батаљона у Жозје, због болести остао је у Тулону. Од 1918. до 1920. студира француски језик и упоредаку књижевност јужне Европе на алжирском универзитету и Екс ан Провансу. Саува предавања угледних професора Мориса Блондела (Maurice Blondel) у Ексу и Пјера Мартина (Pierre Martino) у Алжиру.

1914-1915.
Наредник Душан З. Милачић са ратним другом
из Ђачког батаљона „1300 каплара“ у Скопљу

(А. М. стоји, први са лева)

Sergeant Dušan Z. Milačić with a war comrade
from the Student Battalion 1.300 Corporals in Skopje
(D. M. standing, first from left)

Sergent Dušan Z. Milačić avec son camarade de guerre du
Bataillon d'élevés „1300 caporaux“ à Skopje
(Dušan est debout, premier à gauche)

1914-1915.
En été de 1914, il était mobilisé comme étudiants-soldat et envoyé à Skopje pour un entraînement militaire dans la célèbre unité du bataillon des élèves de Skopje, connu sous le nom du bataillon des élèves „1300 caporaux“. Après avoir terminé sa formation militaire, il était affecté à une formation de guerre dans le 15e régiment d'infanterie du 1er appel, en tant que sous-officier avec le grade de sergent. Lors de violents combats avec l'armée bulgare à l'automne 1915, il était blessé à la jambe près de Bela Palanka lors des combats dans la région du village Crvena Reka sur les positions de Spaj. Après l'occupation bulgare de Niš, il quitte l'hôpital de guerre de Niš, blessé, et se rend à Prokuplje, au village de Bele Vode, chez ses parents. Pendant la Grande Guerre, à part Dušan, ses quatre frères ont également participé aux combats. Plus tard, après la fin de la guerre, ils ont obtenu les plus hautes distinctions de guerre, comme par exemple « L'étoile de Karadorde aux épées ».

1916-1918.
Il a traversé l'Albanie, blessé, en s'appuyant sur ses béquilles et est monté à bord d'un bateau dans le port de San Giovanni de Medua sur la côte albanaise. Il a été transféré en Afrique du Nord, à Bizerte afin d'entrer en convalescence. De Bizerte, il se rend d'abord en Algérie au Cap Platiff près de la ville d'Algerie, ensuite il retourne à Bizerte, où il part finalement pour la France par ordre. Il participe en tant que sergent à l'entraînement militaire du bataillon universitaire serbe (Bataillon Universitaire Serbe), stationné à Jausiers dans le département des Basses Alpes, près de la ville de Barcelonnette. La mère de Dušan, Todor, a été tuée lors de cruels représailles bulgares pendant le soulèvement de Toplica en 1917. Durant la guerre, il publie des poèmes patriotiques dans les journaux « Skerlić » (1916-1917), « Novo doba » (1918), « Srpske novine » (1918), « Beogradski dnevnik » (1918), « Glasnik jugoslovenske omladine » (1918-1919), « Ilustrirani kalendar » (Corfu 1918).

1918.
Le gouvernement serbe a adopté un décret sur la libération du service militaire des élèves et des étudiants qui étudiaient en France et dans d'autres pays alliés. Dušan Milačić, après la dissolution du bataillon des élèves de Jausiers, est resté à Toulon pour cause de maladie. De 1918 à 1920, il étudie la langue française et la littérature comparée en Europe du Sud à l'Université d'Algérie et à Aix-en-Provence. Il suit les conférences éminentes professeurs Maurice Blondel à Aix et Pierre Martinot en Algérie.

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTE, KRYJEVIŠNIK, PREVOZNIK
DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANIST, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892-1979

1918.

Српски студенти у Екс ан Провансу у Француској
(Д. М. у другом реду, стоји, први са лева)

Serbian students in Aix-en-Provence, France
(D. M. in the second row, standing, first from left)

Les étudiants serbes à Aix-en-Provence en France
(Dusanau second rang, debout, premier à gauche)

Париз / Paris, 1920.

Душан З. Милачић, портрет оловком
(аутор: Душан Јанковић, сликар)

Dusan Z. Milačić, portrait in pencil
(author: Dusan Janković, painter)

Dusan Z. Milačić, portrait au crayon
(auteur: Dusan Janković, peintre)

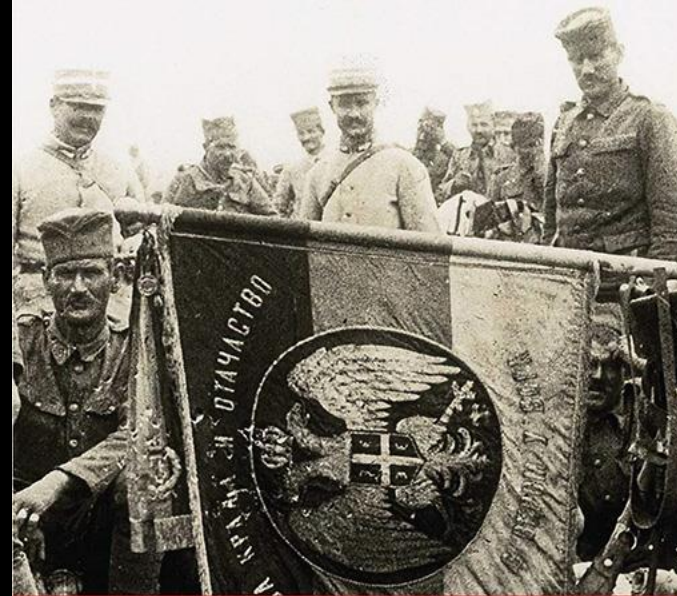
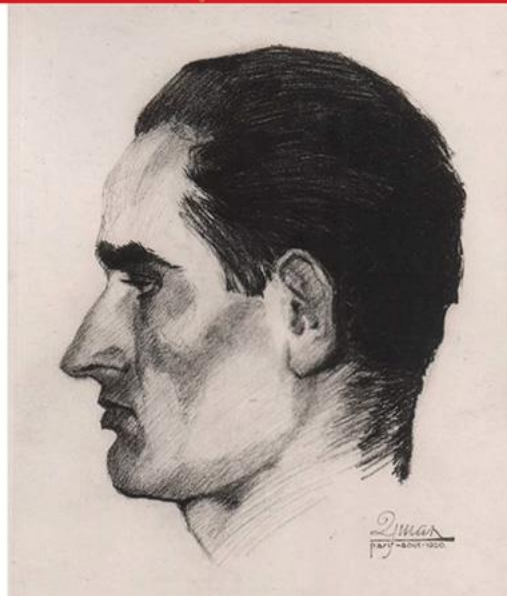

ПОГЛЕДАЈТЕ МЕ ОЧИ, ОЧИ ЊЕНЕ

Погледајте ме очи, очи њене!
Отрпасте ме и опленисте,
О, очи њене, да отрова ви сте!
Без вас ми сава мрак. Отпочињте и пјан
Сада у ноћи тражимо сјетне зене.
Погледајте ме очи, очи њене,
У кама свиња мој леп, плави сави.

Погледајте ме очи, очи њене,
Што расцветавате белох кринова круне;
Да сиз немирна, дае чежње пламене,
О, очи, очи мириса сунтожког пун,
Што расцветавате белох кринова круне;
Дае радости тугом преливане; –
Погледајте ме очи, очи њене!

Погледајте ме очи, очи њене!
Да црна суња светлог усхићена,
Але друк тамне радозли и чевном озарени,
На плавом мору јутра јесена; –
У кама сингазу моје жеље даже, невеселе,
И радости што су плавом кроз обале боло,
Повратите ми осмехе чисте и снова румене;
Погледајте ме очи, очи њене!

Ратна застави Другог пешадијског пука „Књаз Михаило“
Моравска дивизија / Гвоздени пук

Battle flag of the Knjaz Mihailo second infantry regiment
Moravska division, the Iron regiment

Le drapeau de guerre du deuxième régiment « Knjaz Mihailo »,
La division de Morava/Régiment de fer

Божићар Милачић (? – 1916)
Božidar Milačić (? – 1916)

Бранислав Милачић
Branislav Milačić

Ђорђе Милачић (1888–1962)
Đorđe Milačić (1888–1962)

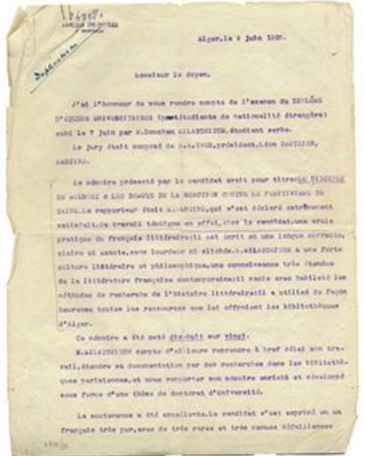
Братимир Милачић (1891–1919)
Braćimir Milačić (1891–1919)

1920.
Српски студенти у Алжиру
(Д. М. у другом реду, стоји, први са леве)
Serbian students in Algiers
(D. M. in the second row, standing, first from left)
Les étudiants serbes à Alger
(Dusan au second rang, debout, premier à gauche)

Пјер Мартино – Декану Факултета
књижевности, Alger, 1920.
(Pierre Martino /1880–1953/, професор
Факултета књижевности у Алжиру)
Pierre Martino – to the Dean of the Faculty of literature, Algiers
(Pierre Martino, 1880–1953, professor at The Faculty of Literature in
Algiers)
Pierre Martino – au doyen de la Faculté des lettres, Alger
(Pierre Martino/1880–1953/, professeur de la Faculté des lettres en
Algérie)

FACULTÉ DES LETTRES D'ALGER
Факултет књижевности у Алжиру
Alger, le 9 juin 1920.
Monseigneur le Doyen / Господино алкане,
Имам част да вам поднесим писмо (и) ДИПЛОМСКОГ ИСПИТА НА УНИВЕРЗИТЕТУ
у Алжиру стране књижевности. Испит је положио господин Душан Милачић,
српски студент 2. курса.
Чланови испитне комисије: господи М. Ивер, председник, Анри Готје, Мартино.
Напоменом да је првостепени кандидат је УЧЕНИЦИ ПОЛА БУРЖЕ И
ПОСРЕДНИ РАКЦИЈИ ПОВИЈА ТЕОФИЛА ДОУНИСМА.
Господин Мартино је током испита о овом раду и изјавио је да је криве намерице.
Овај рад, као и укупно на четири дана, даје квалитетно француском језику,
рај је написан на одличном француском језику, јасно и пристојно, без истрајних
грешки и фило. Господин Милачић показује јасну јуку књижевности и филозофске
културе, врло широко знање савременог француског књижевности, више баријера
истраживачког метода књижевне историје, искористивши на први начин све
напомене које су му пружили библиотекари у Алжиру.
Ова дисертација је добила оцену 18 на 20.
Господин Милачић уосталом развио је да у својој криви поново ради на ту тему и
применом своје дисертације истраживачког појављивања библиотекари и да на
касије поднесу дисертацију објектну и проширену у форми универзитетске
докторске тезе.
Одобрава рад је била оценом. Кандидат се изражава на чистом француском језику са
врло ретким и врло ситним недостацима и изражавајући Урадо је врло на ретким,
коментирао га је на врло начина, проширио видике историје теме и пружило неке
нове погледе на умет (.)

1920.
Дипломирао на алжирском универзитету под менторством
професора Пјера Мартина на тему: Ученик Пола Бурже и
почетак реакције брвојна Тенној дозавијавица (Le Disciple de
Paul Bourget et le début de la réaction contre le positivisme de Taine).
1920–1924.
По повратку у Србију професор је Прве мушке гимназије у
Нишу где предаје француски језик, угосподојску књижевност
и филозофију. Истовремено је и управник Народне
библиотеке у Нишу. У гимназији покреће књижевни часопис
Гласник (1924). Професорски испит је положио 1922.
а већ наредне, 1923. године докторирао на Саувањини у
Загребу, под менторством професора Петра Скока, са тезом
(проширена верзија дипломског рада из Алжира) Ученик
Пола Бурже и почетак реакције брвојна Тенној дозавијавица.
У часопису Мисао под уредничким песника Симе Пандуровића
1918–1924. објављује поезију и есеје. Први есеј о
Балзак објавио у часопису Мисао 1926. под насловом „Балзак
и књижевни пошети“.

1920.
Milacic graduated from the University of Algiers under the
mentorship of Professor Pierre Martino, on the topic: Paul
Bourget's student and the beginnings of the reaction against
Taine's positivism (Le Disciple de Paul Bourget et le début de la
réaction contre le positivisme de Taine).
1920–1924.
Upon his return to Serbia, he was a professor at the First Men's
Grammar School in Niš, where he was teaching the French
language, Yugoslav literature and philosophy. At the same
time, he was the manager of the National Library in Niš. In the
high school, he started the literary magazine Glasnik (1924).
He passed the professor's exam in 1922, and the following year
he received his doctorate from the University of Zagreb, under
the mentorship of Professor Petar Skok. The thesis was an
extended version of his dissertation from Algiers. He had his
poetry and essays published in the magazine Miso, whose editor
was the poet Sima Pandurović. Milacic's first essay on Balzac
was published in Miso in 1926 under the title Balzac's Literary
Beginnings.

1920.
Il est diplômé à l'Université d'Algérie sous le tutorat du profes-
seur Pierre Martinot sur le sujet : « Le disciple de Paul Bourget
et les débuts de la réaction contre le positivisme de Taine ».
1920–1924.
À son retour en Serbie, il a professé au premier lycée mascu-
lin de Niš, où il a enseigné la langue française, la littérature
yougoslave et la philosophie. En même temps, il est directeur
de la Bibliothèque nationale de Niš. Au lycée, il met en place
la revue littéraire « Glasnik » (1924). En 1922, il a réussi son
examen du professeur, et l'année suivante, en 1923, il termine
son doctorat à l'Université de Zagreb, sous le tutorat du pro-
fesseur Petar Skok, en soutenant la thèse (version étendue de
sa thèse d'Algérie). « Le disciple de Paul Bourget et les débuts
de la réaction contre le positivisme de Taine ». Dans la revue
« Miso », éditée par le poète Sima Pandurović 1918–1924, il
publie de la poésie et des essais. Il fait apparaître son premier
essai sur Balzac dans la même revue en 1926 intitulé : « Les dé-
buts littéraires de Balzac ».

1920/1924.
Душан З. Милачић
као професор Мушке
гимназије у Нишу са
ученицима
Dusan Z. Milacic as a professor
of Men's Grammar School in Niš,
with students

Dusan Z. Milacic en tant que
professeur du Lycée masculin à
Niš, avec ses élèves

1923/1924.
Професорски
колегијум Мушке
гимназије у Нишу
(Душан З. Милачић у трећем
реду стоји, трети од леве унаоко)

The Niš Men's Grammar School
board of teachers
(Dusan Z. Milacic is in the third row,
standing third from right)
L'équipe de professeurs du Lycée
masculin à Niš
(Dusan Z. Milacic est au
troisième rang, debout, troisième
de droite à gauche)

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1882–1973

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTA, Kњижевnik, PREVOĐALAC
DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892-1979

1920-1924.
Dušan Z. Miličić kao profesor
Muške gimnazije u Nišu sa učenicima

Dušan Z. Miličić as a professor of
Men's Grammar School in Niš, with students

Dušan Z. Miličić en tant que professeur du Lycée masculin
à Niš, avec ses élèves

1920-1924.
Dušan Z. Miličić kao profesor
Muške gimnazije u Nišu sa učenicima

Dušan Z. Miličić as a professor of
Men's Grammar School in Niš, with students

Dušan Z. Miličić en tant que professeur du Lycée masculin
à Niš, avec ses élèves

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTA, Kњижевnik, PREVOĐALAC
DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892-1979

1920-1924.
Dušan Z. Miličić kao profesor
Muške gimnazije u Nišu sa učenicima

Dušan Z. Miličić as a professor of
Men's Grammar School in Niš, with students

Dušan Z. Miličić en tant que professeur du Lycée masculin
à Niš, avec ses élèves

1920-1924.
Dušan Z. Miličić kao profesor
Muške gimnazije u Nišu sa maturantima

Dušan Z. Miličić as a professor of
Men's Grammar School in Niš, with high school graduates

Dušan Z. Miličić en tant que professeur du lycée à Niš,
avec les bacheliers

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTE, KRIJKEVNIK, PREVOZALAC
DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892 - 1979

1921.
Dušan Z. Milačić kao profesor
Женске гимназије у Нишу са ученицама

Dušan Z. Milačić as a professor of
Women's Grammar School in Niš, with students

Dušan Z. Milačić en tant que professeur du
Lycée féminin à Niš, avec ses élèves

1921.
Dušan Z. Milačić kao profesor
Женске гимназије у Нишу са ученицама

Dušan Z. Milačić as a professor of
Women's Grammar School in Niš, with students

Dušan Z. Milačić en tant que professeur
du Lycée féminin à Niš, avec ses élèves

1926.
Dušan Z. Milačić kao шеф Просветног
одељења Посааства Краљевине СХС са
пријатељима у Монпелјеу

Dušan Z. Milačić as the head of the Education Department
at the Embassy of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes,
with friends in Montpellier

Dušan Z. Milačić en tant que chef du département de l'éducation de
l'ambassade du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes, avec ses amis,
à Montpellier

1926.
Dušan Z. Milačić kao шеф Просветног
одељења Посааства Краљевине СХС са
пријатељима у Паризу

Dušan Z. Milačić as the head of the Education Department
at the Embassy of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes,
with friends in Paris

Dušan Z. Milačić en tant que chef du département de l'éducation de
l'ambassade du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes,
avec ses amis, à Paris

1924-1928.
У јесен одлази у Париз на специјалистичке студије као пи-
томац (стипендиста) француске владе. Шеф је Просветног
одељења Посааства Краљевине СХС 1925-1928. године, стара
се о школовању 300 српских студената на универзитетима у
Паризу, Тулузи, Монпелјеу, Греноблу... Исте године од 1928.
пише две докторске дисертације о Овогеу де Балзаку. Мен-
тори државног доктората су му професори париске Сорбоне,
Андре Ле Бретон (André Le Breton) за главну тезу: *Позориште
Овогеу де Балзак и његова књижевност* и неопубликоване рукописе,
за допунску Пол Азар (Paul Hazard): *Неопубликоване рукописе
Овогеу де Балзак и његова књижевност* у Шантију.

1930.
На париској Сорбони 1930. одбрањено је две докторске дис-
ертације (преходно објављене као посебне књиге код из-
давачке куће Ашет у Паризу) одбране мајинском могућном
оцењено, положио државни докторат и стекао звање доктора
књижевности: главна теза - *Le Théâtre d'Honoré de Balzac*
d'après des documents nouveaux inédits. Par Douchan Z.
Milačić. - Paris, Librairie Hachette, 1930, 432 p. допунска
теза - *Le Théâtre inédit d'Honoré de Balzac*. Édition critique
d'après les manuscrits de Chantilly. Par Douchan Z. Milačić.
- Paris, Librairie Hachette, 1930, 405 p. За дисертације је од-
ликом Златном медаљом Француске академије, оданом
«Академске палме» (1930).

1924-1928.
He went to Paris for specialist studies as a cadet (scholarship
holder) of the French government. He was the head of the
Education Department at the Embassy of the Kingdom of Serbs,
Croats and Slovenes from 1925 to 1928, where he supervised
the education of 300 Serbian students at universities in Paris,
Toulouse, Montpellier and Grenoble. In 1928 he started writing
two doctoral dissertations on Honoré de Balzac. His state doctoral
mentors were André Le Breton, professor at the Sorbonne in
Paris, for his main thesis: *Theatre of Honoré de Balzac according
to new and unpublished documents* and Paul Hazard for the
supplementary thesis titled: *Unpublished Theatre of Honoré de
Balzac according to manuscripts from Chantilly*.

1930.
Milačić defended two doctoral dissertations at the Sorbonne
(previously published as special books by the publishing house
Aschet in Paris) with the highest possible grades, passed the
state doctorate and earned the title of Doctor of Literature
with the main thesis - *Le Théâtre d'Honoré de Balzac d'après
des documents nouveaux inédits*. Par Douchan Z. Milačić.
- Paris, Librairie Hachette, 1930, 432 p; supplementary thesis
- *Le Théâtre inédit d'Honoré de Balzac*. Édition critique d'après
les manuscrits de Chantilly. Par Douchan Z. Milačić. - Paris,
Librairie Hachette, 1930, 405 p. For his dissertations, he was
awarded the Gold Medal of the French Academy, *Académie
Palms* (1930).

1924-1928.
En automne, il s'est rendu à Paris pour faire des études spécialisées
en tant qu'éleve-officier (boursier) du gouvernement français. De
1925 à 1928, il était responsable du Service de l'éducation auprès
de l'ambassade du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes.
Il s'occupe de l'éducation de 300 étudiants serbes dans les
universités de Paris, Toulouse, Montpellier et Grenoble. Depuis
1928, il écrit intensivement deux thèses de doctorat sur Honoré
de Balzac. Ses directeurs de thèse d'État sont André Le Breton,
professeur à la Sorbonne à Paris, pour sa thèse principale: « Le
Théâtre d'Honoré de Balzac d'après des documents nouveaux
et inédits » et Paul Hazard, pour sa thèse complémentaire:
« Théâtre inédit d'Honoré de Balzac d'après des manuscrits de
Chantilly ».

1930.
En 1930, à la Sorbonne de Paris, il a soutenu deux thèses de
doctorat (précédemment publiées sous forme de livres spéciaux
par la maison d'édition Hachette de Paris) avec la note la plus
élevée possible, a eu le doctorat d'État et a obtenu le titre de
docteur en littérature: thèse principale - « Le Théâtre d'Honoré
de Balzac d'après des documents nouveaux et inédits » - Par
Douchan Z. Milačić. - Paris, Librairie Hachette, 1930, 432 p;
thèse complémentaire - « Le Théâtre inédit d'Honoré de Balzac.
L'édition critique des manuscrits de Chantilly. Par Douchan
Z. Milačić. - Paris, Librairie Hachette, 1930; 405 p. Pour
ses thèses, il a reçu la médaille d'or de l'Académie française,
« Palmes académiques » (1930).

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTE, KNYJEVNIK, PREVOZNIK

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892-1979

1926.
Dušan Z. Milačić kao šef Prosветног одељења Посланства Краљевине СХС са пријатељима у Паризу

Dušan Z. Milačić as the head of the Education Department at the Embassy of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, with friends in Paris

Dušan Z. Milačić, en tant que chef du département de l'éducation de l'ambassade du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes, avec ses amis, à Paris

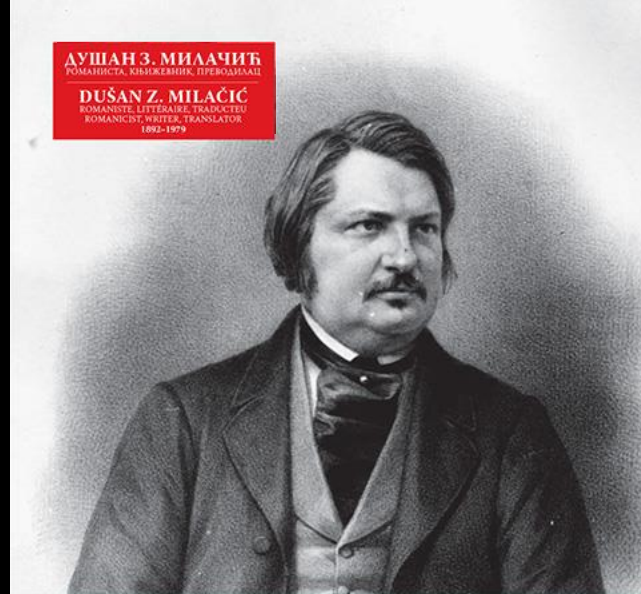
1926.
Dušan Z. Milačić sa prijateljima u Tuluzu

Dušan Z. Milačić with friends in Toulouse
Dušan Z. Milačić ayg ses amis a Toulouse

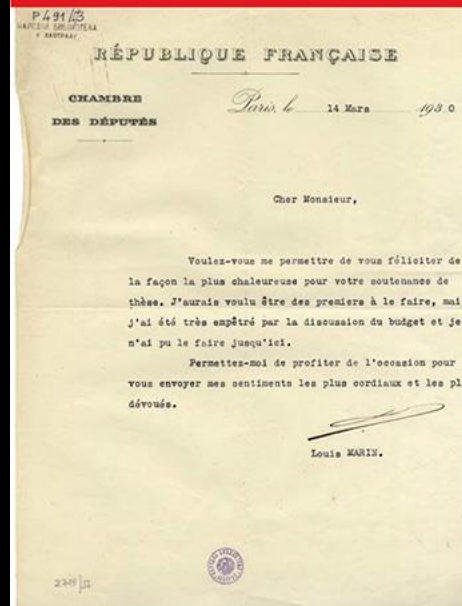

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTE, KNYJEVNIK, PREVOZNIK

DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892-1979

Оноре де Балзак
(1799-1850), књижевник
Honore de Balzac
(1799-1850), littéraire / writer

LE THÉÂTRE
DE
HONORÉ DE BALZAC

D'APRÈS DES DOCUMENTS NOUVEAUX
ET INÉDITS

LIBRAIRIE HACHETTE
15, BOULEVARD D'ORFÈVRE, PARIS
1930

Насловна страна докторске тезе
Душана З. Милачића, 1930.
Title page of Dušan Milačić's doctoral dissertation
La page de couverture de la thèse de doctorat de
Dušan Z. Milačić

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE
CHAMBRE DES DÉPUTÉS

Република Француска
Народна скупштина

Париз, 14. март 1930.
Paris le 14 mars 1930.

Драги господине,

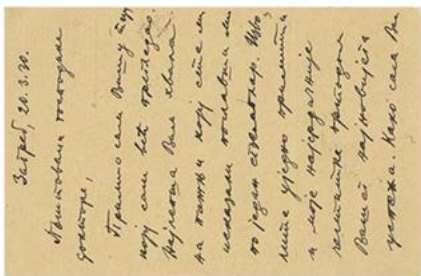
Дозволите ми да Вам најискреније честитам на одбрани тезе. Желео сам да будем међу првима који честитају, али сам био ангажован око дискусије о буџету и самим тим спречен, па нисам могао до сада то да учиним.
Дозволите ми да искористим ову прилику и пошаљем Вам најсрдачније и најоданије поздраве.

Љуј Марен

Љуј Марен – Душану З. Милачићу
(Љуј Марен / Louis Marin, 1871-1960),
француски политичар, министар у Влади

Louis Marin (1871-1960), Politician,
minister in the French government

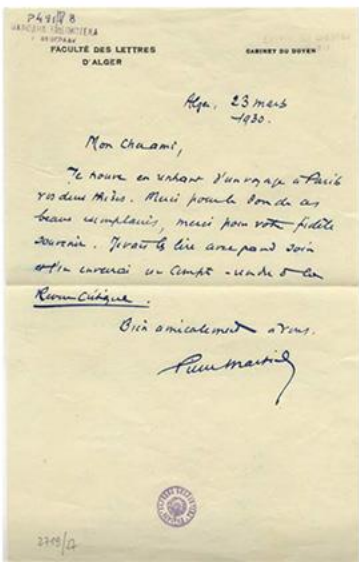
Louis Marin (1871-1960) Le politicien,
français, le ministre dans le Gouvernement

Петар Скок (1881–1956),
професор на Свеучилишту у Загребу, романиста, лингвиста

Petar Skok (1881–1956), professor at the University of Zagreb
romanicist and linguist

Petar Skok (1881–1956), professeur de l'Université de Zagreb
romaniciste, linguiste

Петар Скок – Душану Милачићу
Загреб, 20. март 1930.

Загреб, 20. 3. 30.
Поштовани господине докторе,

Примио сам вашу тезу коју сам већ прегледао. Најепше Вам хвала на пажњи коју сте ми исказали пославши ми по један егземплар. Изложите уједно примити и моје најсрдније честитке приликом вашег најновијег успеха. Како сам вас већ раније познавао, ја сам одмах веровао у ваш успех.

Срдачан поздрав од оданог П. Скока.

[Адреса:]
Господин
Др З. Милачић
35 Аешјанинова
Ниш / Nis

Пјер Мартино – Душану З. Милачићу
Пјер Мартино (1880–1953),
професор Факултета књижевности у Алжиру

Pierre Martino (1880–1953), professeur at The Faculty of
Literature in Algiers

Pierre Martino (1880–1953), professeur de la Faculté des
lettres en Algérie

**FACULTÉ DES LETTRES D'ALGER
CABINET DU DOYEN**

Факултет књижевности у Алжиру
Кабинет декана

Алжир, 23. март 1930.
Alger, 23. mars 1930.

Мој драги пријатељу,

Нашао сам вративши се са путовања у Париз Ваше две тезе. Хвала што сте ми поклонили ове лепе примерке, хвала на вашој верној усмени. Прочитаћу их са великом пажњом и послаћу осврт у часопису „Revue critique“.

Свако добро, пријатељу.

Пјер Мартино

**Народно позориште
у Нишу**

The National Theatre in Nis
Le théâtre national de Nis

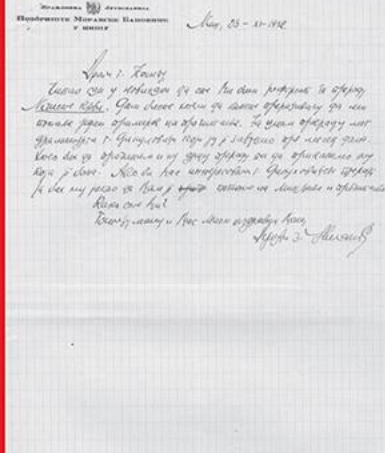
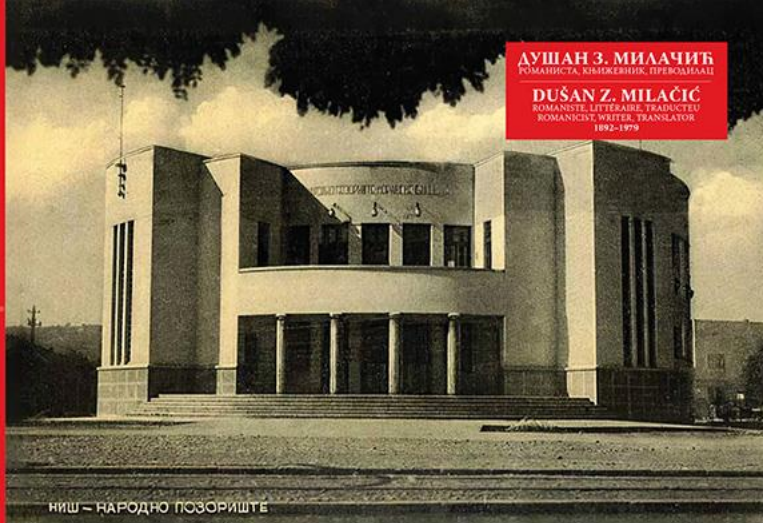
**1933.
Душан З. Милачић и
Добрица Милаутиновић
са ансамблом
Позоришта Моравске
бановине у Нишу**

Dušan Z. Milačić and Dobrica
Milutinović with the acting
ensemble of the Moravska
banovina Theatre in Nis

Dušan Z. Milačić et Dobrica
Milutinović avec l'équipe du
Théâtre de Moravska Banovina à
Nis

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892–1979

**КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА
Позориште Моравске Бановине**
Ниш, 23 – 31 – 1932
У Нишу

Драги Г. Тосићу,

Читао сам у новинама да сте Ви били референт за прераду Нечисте крви. Да ли бисте хтели да кажете прерађивачу да ми пошаље један примерак на прочитане. За њим прераду мој драматурга Г. Динуловића који ју је завршио пре месец дана. Хтео бих да прочитам и ту другу прераду, па да прикажем ону која је боља. Ако би вас интересовала Г. Динуловића прерада, ја бих му рекао да вам је пошаље на мишљење и прочитаване.

Како сте Ви ?
Госпођу маму и Вас миго
поздравља

Ваш,
Душан З. Милачић

1931-1934.

После одbrane дисертације враћа се у отаџбину и краће време је професор Војне академије у Београду (1930/31), потом одлази у Ниш за професора Мушке гимназије (1931), од 1931. до 1934. је драматург и управник Позоришта Моравске Бановине у Нишу.

1934.

У јесен одлази у Београд за професора Треће београдске гимназије.

1935.

За допринос француској култури и књижевности и рад на српско-француским културним везама, добио је највише франку ко одликовање – Орден Легије чести витешког реда (Legion d'Honneur).

1939.

Постављен је за књижевно-уметничког референта Народног позоришта у Београду.

1939-1942.

Постављен је за директора Дrame Народног позоришта у Београду. По сопственој жељи и молби 1942. прелази на рад у Државни архив Србије где се убио партизанско.

1942-1946.

Године окупације провео је у кући на породичном имању у Беоли, Вођама код Прокупља. Пише своју познату монографију, *Balzac, život i rad* (објављена после рата: SKZ, 1949).

1946-1960-1979.

У послератном периоду посетито се обнови књижног фонда Народне библиотеке Србије, чији је управник био током 1944-1960, коју је развијао по моделу и устројству Француске националне библиотеке. За живота Душан Милачић био је члан управе Удружења књижевника Србије, члан управе Удружења носилаца Албанске споменице, почасни председник Удружења Југославија-Француска. За монографију *Сјендале* добио је Октобарску награду града Београда (1962) и награду за превод *Сендалеових Записи једног путописа*, „Др Милош Н. Ђурић“ (1976). Носилац је Ордена рада, Ордена заслуга за народ, Ордена Св. Саве и високог француског признања – Палме официрског реда. Библиографија др Душана З. Милачића је импозантна: садржи око 500 јединица из области историје француске књижевности, студије и есеје из библиотекотике и драмске књижевности, преводне каласе француске књижевности, рецензије и предговоре, теоријске прилоге из области библиотекарства (*Предговори каталога*, 1950). Био је уредник и аутор прилога у монографијама о Великом рату, ауторје романсираних биографија о познатој француској глумици, *Сара Бернар* (1937) и оперској певачици 19. века, *Милјеви Малибран* (1954). Милачићеве синтетичке књижевностисторичке студије – *Балзак, живот и рад* (1949), *Виктор Иго, живот и рад* (1954), *Емил Зола* (1958), *Сјендале* (1961), *Вечни Молијер* (1973), по оцени критичара сматрају се „бриљантним“ студијама биографске књижевности у нас, „ерудитним и прегледно писаним“. Аутор је значајних студија из француске књижевности: *Есеји из француске књижевности* (1956), *Оу Скарона до Рембоа* (1965), *Реализам и натурализам у књижевности* (1973), и др. До данас ниједна одисертација није преведена на српски језик, ни интегрално ни селективно, осим издања за живота Милачића (1973), респективно издавашке куће Јовковић, специјално намењено за репринт издања (Слаткина), која је објавила другу допуску тезу: *Le Théâtre inedit de Honore de Balzac*. Edition critique d'après les manuscrits de Chantilly. Par Douchan Z. Milatchitch. Genève: Slatkine Reprints, 1973.

1979.

Душан З. Милачић преминуо је 21. октобра у Београду.

1931-1934.

Having defended his dissertations, Milačić returned to his native country and for a short time worked as a professor at the Military Academy in Belgrade (1930/31). Then he went to Niš to become a professor at the Men's Grammar School. From 1931 to 1934, he was a playwright and the manager of the Moravian Banovina Theatre in Niš.

1934.

He went to Belgrade to become a professor at the Third Belgrade Men's Grammar School.

1935.

For his contribution to French culture and literature and the work on Serbo-French cultural ties, he received the highest French decoration – the Order of the Legion of the Knights (Legion d'Honneur).

1939.

He was appointed literary and artistic officer at the National Theatre in Belgrade.

1939-1942.

He was appointed director of the Drama section of the National Theatre in Belgrade. Following his own wish, he requested to be transferred to work in the State Archive of Serbia in 1942, where he soon retired.

1942-1946.

He spent the war years in the house on the family estate in Bele Vode near Prokuplje. He wrote his famous monograph there – *Balzac, Life and Work* (published after the war: SKZ, 1949).

1946-1960-1979.

In the post-war period, Milačić dedicated himself to the renewal of the book fund of the National Library of Serbia, (he was its manager from 1944 to 1960) which he developed according to the model and structure of the French National Library. Dušan Milačić was a member of the board of the Association of Writers of Serbia, a member of the board of the Association of Holders of the Medal commemorating the Serbian Army and civilians' retreat across Albania – Albanska Spomenica, and the honorary president of the Association Yugoslav-France. For the monograph *Stendhal*, he received the October Award of the City of Belgrade (1962) and the prize Dr. Miloš N. Đurić was awarded to him for the translation of Stendhal's *Notes of a Traveller* in 1976. He is the holder of the Order of Labour, the Order of Merit for the People and the Order of St. Sava as well as a high French recognition – Palms of the Order of Officers. Bibliography of Dr. Dušan Z. Milačić is impressive. It contains about 500 units in the field of history of French literature, studies and essays on fiction and drama, translations of the classics of French literature, reviews and prefaces, theoretical contributions in the field of librarianship (Subject catalogue). He was the editor and author of articles in monographs on the Great War. He is the author of biographies of a famous French actress Sarah Bernhardt (1937) and 19th century opera singer Maria Malibran (1954). Milačić's synthetic literary-historical studies – *Balzac, life and work* (1949), *Victor Hugo, life and work* (1954), *Emil Zola* (1958), *Stendhal* (1961), *Eternal Moliere* (1973), are considered brilliant studies, erudite and clearly written. He is also the author of important studies in French literature: *Essays in French Literature* (1956), *From Scaron to Rimbaud* (1965), *Realism and Naturalism in Literature* (1967), and many others. To date, none of Milačić's dissertations has been translated into Serbian, neither integrally nor selectively. In 1973, a respectable publishing house in Geneva, specializing in reprint editions (Slatkin), published his second supplementary thesis: *Le Theatre inedit de Honore de Balzac*. Edition critique d'après les manuscrits de Chantilly. Par Douchan Z. Milatchitch. Genève: Slatkine Reprints, 1973.

1979.

Dušan Z. Milačić died in Belgrade on October 21st.

1931-1934.

Après la soutenance de thèse, il est rentré dans le pays d'origine et pendant une courte période il professe à l'Académie militaire de Belgrade (1930/31), puis il revient à Niš pour devenir professeur au lycée masculin (1931); de 1931 à 1934, il est dramaturge et directeur du théâtre de « Moravska Banovina » à Niš.

1934.

En automne, il s'est rendu à Belgrade pour devenir professeur au Lycée trois.

1935.

Pour sa contribution à la culture et à la littérature françaises et pour son travail concernant les relations culturelles franco-serbes, il a obtenu la plus haute distinction française – l'Ordre national de la Légion d'honneur – Chevaliers.

1939.

Il a été nommé responsable littéraire et artistique du Théâtre national de Belgrade.

1939-1942.

Il a été nommé directeur du Drame du Théâtre national de Belgrade. À sa propre demande, en 1942, il est parti travailler aux Archives d'Etat de Serbie, où il a pris sa retraite.

1942-1946.

Il a passé les années d'occupation dans sa maison de famille à Bele Vode près de Prokuplje. Il a écrit sa célèbre monographie « Balzac, vie et œuvres » (publiée après la guerre: SKZ, 1949).

1946-1960-1979.

Dans la période d'après-guerre, il se consacre au renouvellement du fonds des livres de la Bibliothèque nationale de Serbie, dont il a été le directeur de 1944 à 1960 et qu'il développe selon le modèle et la structure de la Bibliothèque nationale de France. Au cours de sa vie, Dušan Milačić a été membre du Conseil d'administration de l'Association des écrivains de Serbie, membre du Conseil d'administration de l'Association des titulaires de la médaille commémorative d'Albanie et président d'honneur de l'Association Yougoslavie-France. Pour la monographie « Stendhal », il a reçu le Prix docteur de la ville de Belgrade (1962) et le prix Dr. Miloš N. Đurić (1976) pour la traduction des « Mémoires d'un touriste » de Stendhal. Il est titulaire de l'Ordre du travail, de l'Ordre du mérite du peuple et de l'Ordre de Saint Sava ainsi que de la haute reconnaissance française – Palmes des officiers. La bibliographie de Dušan Z. Milačić est impressionnante. Elle contient environ 500 unités dans le domaine de l'histoire de la littérature française, des études et des essais de fiction et d'art dramatique, des traductions des classiques de la littérature française, des critiques et des préfaces, des contributions théoriques dans le domaine de la bibliothéconomie (Catalogue des matières). Il était l'éditeur et l'auteur des articles dans des monographies sur la Grande Guerre; il est l'auteur de biographies romanes de la célèbre actrice française Sarah Bernhardt (1937) et de la chanteuse d'opéra du XIXe siècle Maria Malibran (1954). Les études littéraires et historiques synthétiques de Milačić – « Balzac, la vie et l'œuvre » (1949), « Victor Hugo, la vie et l'œuvre » (1954), « Emil Zola » (1958), « Stendhal » (1961), « Molière éternelle » (1973) sont évaluées par les critiques comme des études « brillantes » de la littérature biographique dans notre pays, « érudites et clairement écrites ». Il est l'auteur d'importantes études en littérature française: « Les essais de littérature françaises » (1956), « De Scaron à Rimbaud » (1965), « Le réalisme et le naturalisme » (1967).

Jusqu'à nos jours, aucune de ses thèses de doctorat n'a été traduite en serbe, ni intégralement ni sélectivement. Cependant, l'exception est faite en 1973, du vivant de l'auteur, par la maison d'édition de renommée à Genève, spécialisée pour les éditions de réimpression (Slatkin). Elle a publié sa thèse complémentaire: « Le Théâtre inedit d'Honoré de Balzac. Edition critique des manuscrits de Chantilly. Par Douchan Z. Milatchitch. Genève: Slatkine Reprints, 1973.

1979.

Dušan Milačić a décédé à Belgrade le 21 octobre.

Народно позориште у Београу

The National Theatre in Belgrade

Le théâtre national de Belgrade

Dušan Z. Milačić

1939-1940.
Душан З. Милачић као директор Дrame Народног позоришта у Београу са глумачким ансамблом

(Д. Милачић у средини, лево у беоком мантију, глумица Деса Дуѓалић)

Dušan Z. Milačić as the director of the Drama section of the National Theatre in Belgrade, with the acting ensemble (D. M. in the middle, left, in a white coat, actress Desa Dugalic)

Dušan Z. Milačić en tant que directeur du Théâtre National de Belgrade, avec le groupe des comédiens du théâtre (Dušan à gauche en manteau blanc, l'artiste Desa Dugalic)

PAŠIĆ
NARODNO POZORIŠTE
BEOGRAD
4344/1939-1940
Chez Molière du Théâtre,
Quelle bonne soirée, j'ai fait
Markovitch en m'efforçant
seulement de vous nouvelles, mais, au lieu
une autre autographe; j'ai
envoyé j'ai d'ailleurs par la valise
les 2 ouvrages demandés. Bonne nuit
à moi bien sûr car cela m'a fait
question.
Honneur homme qui est au milieu
des étoiles, Molière... et de la beauté
de la scène. Quelque fois je
me souviens de la main de la blonde de
Belgrade. M. B. B.

Морис Блондел – Душану З. Милачићу
[Парис, 1935-1941]

Драги крају позоришта,

Како лепо изненађење ми је приредио Марковић што ми је пренео не само новост о Вас него и писмо написано Вашом руком; шаљем Вам одмах у коферу две књиге које сте тражили. Вратите ми их брзо јер оне су мој насушни хлеб. Срећан је човек који живи усред позоришних наузија и сценских лепота. Што не могу да дођем да вам честитам и стегнем руку на београдским даскама.

Морис Блондел

Maurice Blondel (1861-1949)
професор универзитета
university professor
professeur d'université

Душан З. Милачић
(1892–1979)

Dušan Z. Miličić (1892–1979)

Текст из француске штампе

Texts from the French press
Extrait des journaux français

1920–1939.
Преписка из заоставштине
Душана З. Милачића

Correspondence from the legacy of Dušan Z. Miličić
Correspondance de l'héritage de Dušan Z. Miličić

COURRIER THÉÂTRAL

Le théâtre inédit de Balzac

Après le beau travail de M. Arnaud-tovitch, qui, avec ses deux thèses de doctorat en Sorbonne, nous a dotés d'un document unique sur Henry Becque et son théâtre, voici que l'un de ses compatriotes, M. Douchan-Z. Milatchitch, également professeur de littérature en Yougoslavie, a soutenu, cette semaine, devant la faculté des lettres de l'université de Paris, deux thèses : le Théâtre d'Honoré de Balzac et son théâtre inédit. L'intérêt de ce travail est considérable, car, pour la première fois, le professeur a complètement exploré la partie théâtrale du fonds Leventzoff, à Clamart. Il y a retrouvé et étudié une quarantaine de projets de pièces du prodigieux créateur, les fragments de quinze ouvrages ébauchés et trois autres, complètement terminés.

Tout cela, jusqu'ici, dont on connaissait seulement l'existence, mais que personne n'avait encore eu le loisir et la possibilité d'étudier comme il convenait, va, grâce à M. Milatchitch, fournir la matière de précieuses études et permet déjà d'entrevoir que Honoré de Balzac, si une existence prodigieusement mouvementée lui en avait laissé le temps, aurait renouvelé profondément notre art dramatique, comme il avait ouvert au roman la voie glorieuse où allaient éclore tant de chefs-d'œuvre.

Et il est bien étonnant que d'éminents écrivains étrangers, comme MM. Arnaud-tovitch et Milatchitch, consacrent ainsi de longues années à de pareils travaux, répandant en Europe centrale la pensée française et l'œuvre prodigieuse du grand Balzac. — Antoinette.

6 HEURES DU MATIN

LE JOURNAL

LE NUMERO - 100 - 07 1930

/Антоан Андре:
Необјављено Балзаково позориште
Душана З. Милачића, 1930/

Последно одрађеног посла господина Арнаутовића, који нам је са своје две докторске тезе на Сорбони дарио јединствени документ о Арију Беку и његовом позоришту, један од његових земаљаки господин Душан З. Милачић, такође професор књижевности у Југославији, је ове недеље на Факултету књижевности Универзитета у Паризу одбрањено две тезе: Позориште Оноре Балзак и његова необјављена позоришна дела. Интерес за овај рад је значајан, јер је по прилици професор потпуно истражио позоришни део фонда Ловенжула у Шантијеу. Он је тамо пронашао и протудирао четрдесетак пројеката комада чудесног ствараоца, фрагмент петнаест започетих дела и три друга дела комплетно завршена.

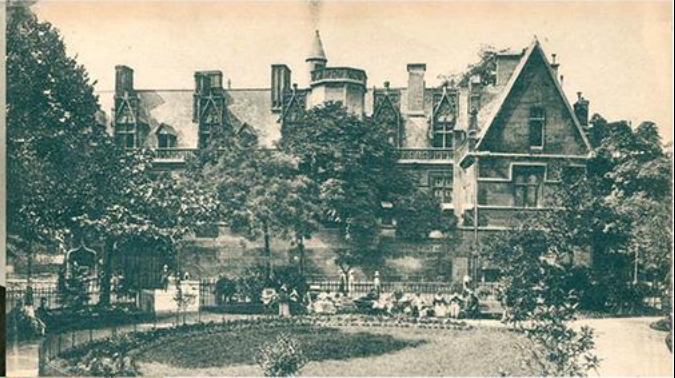
Све ово за шта смо само знали да постоји, али до сад још нико није имао ту част, ни могућност да то протудира како је дозвољавало. Ње бити саставни део драгоцених студија господина Милачића и то нам већ омогућава да приметимо следеће: Да је само чудесна егзистенција Оноре Балзак дала времена, он би значајно обновио нашу драмску уметност као што је био отворио славни пут роману, где су процетала толика ремек-дела.

Врло је дирљиво да еминентни страни писци као Арнаутовић и Милачић посвећују дугогодишња истраживања сличним радовима ширећи у Централној Европи француску мисао и чудесно дело великог Балзак.

Антоан

Branimir Bosic
(1903-1934)
Књижевник
Branimir Bosic
(1903-1934)
Литературни критик

Branimir Bosic - Darinka Bosic
Регистарна, Ребоним, 5. IV 1927.

Rebionim, 5. IV 27

Даринка Милачић,

Преште саму ово мистички, 7 километра од Париза, све у баштама и зеленици.
Уместо милаг да је и г. Милачић. Писаћу, јављам ти само адресу.
Ја сам врло добро.

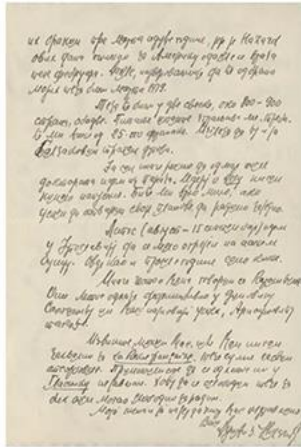
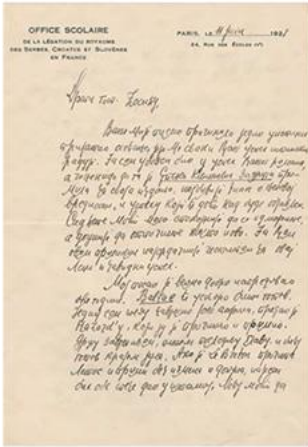
[Адреса]
Милачић
Даринка Милачић
Балзакска ул. 12
Београд, Србија

Брана,

Ex. Branimir Bosic
Shev madam Bercin.
45. Rue de Chateaufort
Paris 16e - France

Бранимир Ћосић – Даринка Ћосић
Branimir Cosic – Darinka Cosic

Душан З. Милачић – Бранимиру Ћосићу
Dušan Z. Miličić - Branimir Cosic

OFFICE SCOLAIRE
DE LA LEGATION DU ROYAUME
de Serbes, Croates et Slovènes

Paris, le - 11. juin 1928
24. Rue
des Ecoles

Меморандум, Париз, 11. јун 1928

Даринка Милачић,

Ваши ми је писмо прегледао једно унутрњу пријатељу осећање, јер ми сваки ваш успех истовремено радује. Ја сам убрзо био у успех вајет романа, а чини ми се да га је Српска књижевна заграда прихватила за своје издање, изабран је зајед о његовој вредности и успору који ће доћи кад буде објављен. Са ваје моја мало спокорије да се одмарате, а докоје да отпочнете нешто ново. Ја сам ово приликом надромноје честити за овај велики и завидни успех.

Мој посао је веома добро напредовао ове године. Балзак ће ускоро бити готов. Јако сам тек завршио једну аплика, преште је Назару у коју је прочитао и примио. Другу завршавам, пишем послатку главу, и бићу готов крајем јула. Ако је Le Figaro прочита алетос и прими без измине и допуне, на ресен биће све тек доко штамо. Нећу моћи да их брзином пре марта нађе године, јер је Назару свих дана отишао у Америку, одакле се враћа тек фебруара. Дакле, највероватније да ће одбрава мојим тем бити марта 1929.

Теме ће бити две епоке, око 800-900 страна, објаве. Писаће штампе израва ми. Требаће ми вене од 25.000 франка. Изгледа да ћу ја Балзаким трагом доћи.

Ја сам измине рочио да одмах после доктората ојем из Париза. Изгубио деау нисам напустио. Биће ми врло мало ако успем да остварим своје планове, да радим изгубио.

Летос (април - 15. октобра) идућу у Југославију да се одрејем на нашем сунцу. Оми, као и прошле године, само кини.

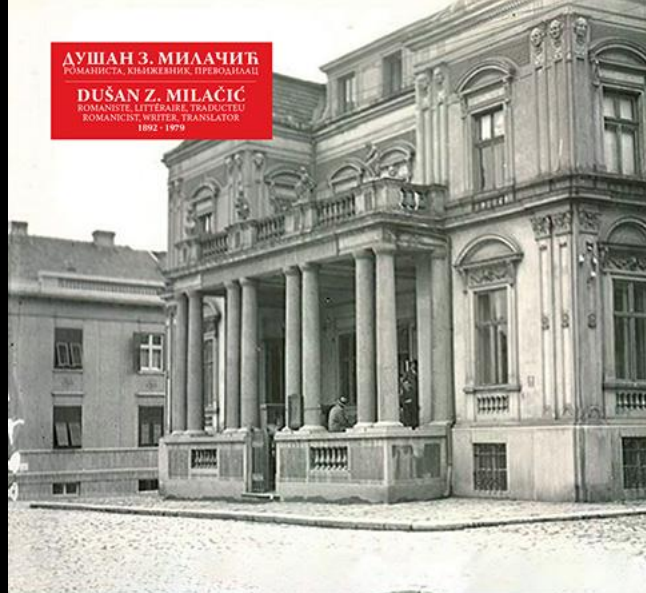
Имате често о вама говорим са Рибицкијима. Они алетос дефинитивно одлазе у домоваку. Саопштићу им ваш најбољи успех. Арнаутовићу такође.

Извините, милаш Вае, што Ваи нисам захвалио за La Revue française. Тезе су ме сасвим апсорбовале. Присетим се да се од алетос на у Балзаким ми јављам. Хоћу да се оскробим теза да бих сам могао да радим.

Моја жена и ја највероватније Вас пошарваћемо.

Ваи, Душан З. Милачић

ДУШАН З. МИЛАЧИЋ
ROMANISTA, KRIJKEVNIK, PREVODILAC
DUŠAN Z. MILAČIĆ
ROMANISTE, LITTÉRAIRE, TRADUCTEUR
ROMANICIST, WRITER, TRANSLATOR
1892 - 1979

Др ДУШАН МИЛАЧИЋ

Предметни кашало

УПУТСТВА ЗА ИЗРАДУ

УЧЕБНИК ЗА ИЗДАВАЊЕ УЧЕНИЦИМА
НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД

Зграда Народне библиотеке Србије на Косанчићевом венцу

(уништена у нацистичком бомбардовању 6. априла 1941)

The old National Library building in Kosancićev venac
(destroyed in the Nazi air raid on April 6th, 1941)

Le bâtiment de la Bibliothèque nationale à Kosancićev venac
(détruit lors du bombardement des nazis, le 6 avril 1941)

Нова зграда Народне библиотеке Србије

(Душан Милачић био је управник, 1944–1960)

The new building of the Serbian National Library
(Dušan Z. Milačić was its director 1944–1960)

Le nouveau bâtiment de la Bibliothèque nationale de Serbie
(Dušan Z. Milačić était le directeur de 1944 à 1960)

